

ÄÄNETÖN KULTTUURI

Viittomakieliset kulttuuripalvelut

Minna Honkanen
Pauliina Niemi

Opinnäytetyö
Marraskuu 2010

Matkailun koulutusohjelma
Matkailu-, ravitsemus- ja talousala

Tekijä(t)	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 12.11.2010
HONKANEN, Minna NIEMI, Pauliina	Sivumäärä 81	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi ÄÄNETÖN KULTTUURI Viittomakieliset kulttuuripalvelut		
Koulutusohjelma Matkailun koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) TUNKKARI-ESKELINEN, Minna		
Toimeksiantaja(t) Kuurojen Liitto ry, Helena Torboli		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää viittomakielisten kulttuuria ja kulttuuripalveluja Suomessa. Työ tehtiin yhteistyössä Kuurojen Liitto ry:n kanssa. Työssä selvitettiin millainen viittomakielisten kulttuuri on, millaisia kulttuuripalveluja Suomessa on tarjolla viittomakielisille ja minkä tasoiseksi palvelut koetaan. Pääkohderyhmänä olivat sekä kuurot että kuulevat kulttuuripäätäjät ja kuurojen kulttuurista kiinnostuneet.</p> <p>Taustatutkimuksena käytettiin runsaasti kirjallisuutta, jotta pystyttiin hahmottamaan viittomakielisen maailman erityispiirteet. Viittomakielisille tehtiin Kuurojen Liitto ry:n avustuksella sähköinen kysely, jolla selvitettiin mitä kulttuuripalveluja he käyttävät ja mitä palveluja he mahdollisesti haluaisivat lisätä ja kehittää. Kyselyssä käytettiin sekä avoimia kysymyksiä että monivalintakysymyksiä.</p> <p>Tuloksena oli, että nykyisiin palveluihin oltiin hyvin tyytyväisiä, mutta vastaajat halusivat lisää erilaisia kulttuuritapahtumia. Kyselyn tulokset osoittivat, että kulttuuripalvelujen saatavuudessa on kehitettävää; vastaajien mukaan viittomakielisten kulttuuripalvelut ovat keskittyneet lähinnä pääkaupunkiseuduille. Vastaajat kritisoivat myös viittomakielisten lastentapahtumien vähäistä määrää.</p> <p>Työn tuloksia voidaan käyttää myöhemmin esimerkiksi uusia kulttuuripalveluja kehitettäessä ja suunniteltaessa. Opinnäytetyö on tarkoitettu kaikille kuurojen kulttuurista kiinnostuneille. Toivottavasti työ kirvoittaa keskustelua kulttuuripalvelujen saatavuudesta ja esteettömyydestä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) viittomakielinen, kuurojen kulttuuri, kulttuuripalvelu, saavutettavuus		
Muut tiedot Liitteitä 19 sivua		

Author(s) HONKANEN, Minna NIEMI, Pauliina	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 12.11.2010
	Pages 81	Language Finnish
	Confidential ☐ Until	Permission for web publication ☒
Title THE SILENT CULTURE Culture services for the Deaf		
Degree Programme Degree Programme in Tourism		
Tutor(s) TUNKKARI-ESKELINEN, Minna		
Assigned by The Finnish Association of the Deaf, Helena Torboli		
Abstract <p>This is a report on the Deaf culture and culture events in Finland. The report was accomplished in co-operation with the Finnish Association of the Deaf. The aim was to define the Deaf culture. The report is about events and possibilities offered for the Deaf and an insight of how do the Deaf evaluate the possibilities. The main target group were both hearing and deaf people, who are interested in culture production and the Deaf culture.</p> <p>Thesis involves plenty of literary sources, in order to understand the distinctions of the Deaf culture. An electric inquiry was sent to the Deaf via the homepage of the Finnish Association of the Deaf. Both structured and open questions were included. The inquiry consisted of questions about the provided culture events for the Deaf.</p> <p>The results showed that the Deaf were quite pleased with the already existing culture events, but more and different kinds of culture events were longed. According to the responders, culture services for the Deaf are mostly situated in the metropolitan area, so long distances were a problem for people living outside of the metripolitan area. The parents of deaf children would also like to have events for children.</p> <p>The results of thesis can be used in the future when programming new culture events. Hopefully thesis creates conversation about availability in culture events.</p>		
Keywords the Deaf, the Deaf culture, culture event, accessibility		
Miscellaneous 18 appendices		

SISÄLTÖ

1 LUKIJALLE.....	4
1.1 Kuurojen Liitto ry	6
1.2 Kulttuuripalvelut turismin alana	7
2 TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	7
3 KUUROJEN MAAILMA	8
3.1 Kuuro, kuulovammainen vai viittomakielinen?	9
3.2 Kuurojen historia Suomessa.....	11
3.2.1 Varhaishistoriaa	11
3.2.2 Kuurojen opetus Suomessa	12
3.3 Suomalaisen viittomakielisen yhteisön synty	15
3.3.1 Ensimmäiset kuurojen yhdistykset	15
3.3.2 Yhdistysten merkitys	18
3.4 Viittomakieli ja ryhmäidentiteetti.....	19
3.4.1 Viittomakieli	19
3.4.2 Kuurot etnisenä ryhmänä	21
4 KULTTUURIPALVELUT	23
4.1 Kuurot ja kulttuuri.....	24
4.1.1 Kuurojen kulttuuriyhteisön kehittyminen Suomessa.....	26
4.1.2 Tulkkipalvelut	27
4.2 Kulttuurin muodot	28
4.2.1 Taide	29
4.2.2 Musiikki.....	31
4.2.3 Teatteri	33

4.3 Kulttuurin yhteys terveyteen, sen saatavuus ja markkinointi.....	35
4.3.1 Terveys ja kulttuuri.....	35
4.3.2 Palveluiden markkinointi	37
4.3.3 Saatavuus ja saavutettavuus.....	39
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	40
5.1 Tutkimustiedon keruumenetelmä.....	40
5.1.1 Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus.....	40
5.1.2 Lähtökohdat	41
5.2 Tarvittavan tiedon mittaaminen	43
5.2.1 Mittareiden laadinta, mittaustaso ja muuttujat.....	44
5.2.2 Kohderyhmä.....	45
5.3 Kysely	48
5.3.1 Kyselylomakkeen rakenne ja kysymystyypit.....	48
5.3.2 Toteutustapa, -paikka ja ajankohta.....	49
5.4 Analysointimenetelmät.....	50
5.5 Kyselyn luotettavuuden arviointi	52
6 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU	53
6.1 Taustatiedot.....	53
6.2 Kulttuuripalveluiden käyttö ja niistä tiedon saaminen	55
6.3 Kulttuuripalveluiden saavutettavuus.....	59
6.4 Tulkkipalvelut.....	60
6.5 Kulttuuripalveluiden kehittäminen	61
7 POHDINTA	64
LÄHTEET.....	69

LIITTEET	75
Liite 1. Näkymä toimeksiantajan laatimasta saatekirjeestä ja kyselyn linkistä	75
Liite 2. Kyselyn saatekirje	75
Liite 3. Kyselyn kysymykset.....	76
Liite 4. Strukturoitujen kysymysten vastaukset kysymysjärjestyksessä.....	81
Liite 5. Avoimien kysymyksiä 2., 15. ja 16. vastaukset.....	87

KUVIOT

KUVIO 1. Tutkimuksen eteneminen	42
--	-----------

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Keskiarvotaulukko lähteiden arvioinnista (Digium)	56
TAULUKKO 2. Keskiarvotaulukko kulttuuripalveluiden laadusta (Digium).....	58
TAULUKKO 3. Prosentuaalinen taulukko tulkin käytöstä	60

1 LUKIJALLE

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millaisia kulttuuripalveluja viittomakielisille tarjotaan Suomessa ja olisiko niissä kehitettävää. Opinnäytetyömme pohjautuu kirjallisuudesta sekä sähköisistä aineistoista kokoamaamme tietoperustaan ja Kuurojen Liitto ry:n kotisivujen ja Facebook-sivustojen kävijöille toteuttamaamme kyselyyn, joka oli vastattavissa mainituilla sivustoilla 11.10.–21.10.2010. Käytämme työssämme pääasiassa termiä *viittomakielinen*, mutta käytämme myös termiä *kuuro*, mikäli käsittelemme sitä sosiokulttuurisessa yhteydessä. Molempia termejä on käytetty niin tekstissä kuin otsikoinnissakin. Raportissa mainitessamme käsitteen Kuurojen Liitto, tarkoitamme Kuurojen Liitto Ry:tä. Kyselyn pohjalta toivoimme saavamme tietoa kuluttajien mielestä onnistuneista viittomakielisistä palveluista, mutta myös saavamme tietoa eri kehittämiskohteista. Raportti on tarkoitettu erityisesti kulttuuripalvelujen tarjoajille ja kulttuuripäättäjille, jotka haluavat kehittää osaamistaan viittomakielisten kulttuuripalveluissa, mutta myös muille viihdekulttuurista ja kuurojen kulttuurista kiinnostuneille.

Työn toimeksiantajana on Kuurojen Liitto Ry:n hyvinvointi- ja kulttuuriyksikön päällikkö Helena Torboli. Toimeksiantajana Torboli ehdotti joitain kysymyksiä laitettavaksi kyselyyn ja kertoi asioita, joista toivoisi saavansa tietoa kyselyn avulla. Opinnäytetyössä yhteistyömme näkyy lisäksi kyselyn toteuttamisessa Kuurojen Liiton kotisivuilla. Kuurojen Liiton avulla saimme näkyvyyttä sekä tavoitimme haluamamme kohderyhmän helposti. Halusimme kuulla, mitä viittomakielen kulttuuripalveluista ajattelevat itse palveluiden käyttäjät. Näin saatiin selville mikä on viittomakielisten kulttuuripalveluiden nykytila ja olisiko viittomakielisissä kulttuuripalveluissa kehitettävää.

Viittomakielisten kulttuuripalvelujen saatavuudesta ja tarpeista on aikaisemmin tehty kartoitus yhdistysten kautta, ja FST on puolestaan tehnyt raportin suomenruotsalaisten kulttuuripalveluista projektityönä, joka valmistui viime keväänä. Tämän lisäksi

on tehty muutama opinnäytetyö kulttuuritoiminnan kehittämisestä. Nämä kaikki olivat viittomakielisten toteuttamia töitä. Emme ole kuitenkaan ottaneet aikaisempia tutkimuksia huomioon kyselyn toteuttamisessa tai verrataksemme niitä kyselymme tuloksiin.

Paneudumme työssämme aluksi viittomakielisten maailmaan, joka käsittelee niin historiaa, viittomakielistä yhteisöä kuin viittomakieltäkin. Haluamme tuoda näin esille viittomakielisten kulttuuripalvelujen kuluttajien lähtökohdat. Tärkeimpänä päämääränä tietoperustassa on kuitenkin kartoittaa viittomakielisiä kulttuuripalveluita, joita käsittelemme kulttuurin osa-alueiden eli muotojen, terveyden sekä saatavuuden ja markkinoinnin näkökulmasta. Tämän jälkeen kappaleessa viisi käsittelemme opinnäytetyössä käyttämäämme tutkimusmenetelmää eli kuinka toteutimme kyselyn. Kyselyn tulokset ovat luettavissa kappaleessa kuusi, eli johtopäätöksiä työstä ja tavoitteiden saavuttamisesta voi lukea kappaleessa seitsemän; Pohdinta.

Opinnäytetyö rajattiin koskemaan viittomakielisiä kulttuuripalveluja Suomessa niiden toimivuuden eli laadun, monipuolisuuden sekä saatavuuden kannalta. Käsittelemme opinnäytetyössä myös kulttuurin yhteyttä terveyteen ja kuinka palveluita markkinoidaan. Emme ole lähteneet kartoittamaan erikseen kansainvälisiä kulttuuritapahtumia ja – palveluita, vaan olemme kyselyn avulla ottaneet selvää ainoastaan, kuinka suosittuja nämä ovat.

Kiinnostuksemme viittomakielisten kulttuuripalveluihin on syntynyt omista kokemuksistamme. Olemme molemmat tutustuneet viittomakielisten maailmaan sekä viittomakielen että kulttuuripalveluiden kautta, ja ne vaikuttivat opinnäytetyön aiheen valintaan. Kuurojen kulttuuri, vahva ryhmäidentiteetti ja viittomakielisten värikäs historia kiinnostivat meitä erityisesti. Kulttuuripalvelut ja -tapahtumat ovat myös matkakohteita, ja näin osa matkailualaa, joten koimme opinnäytetyön antavan lisäarvoa myös pian päättyville opinnoillemme. Opinnäytetyötä tehdessä pääsimme käyttämään koulussa oppimiamme ammatillisia tietoja ja taitoja. Haluamme olla

mukana tukemassa kuurojen kulttuuripalvelujen edistämistä, sillä mielestämme kaikilla tulisi olla yhtäläiset oikeudet nauttia kulttuurista, niistä elämän pienistä iloista.

1.1 Kuurojen Liitto Ry

Kuurojen Liitto ajaa ennen kaikkea viittomakielisten asioita ja etuja vaikuttamalla esimerkiksi lainsäädäntöön. Kuurojen Liitto tuottaa erilaisia viittomakielisiä palveluita, järjestää kursseja ja leirejä sekä erilaisia kulttuuritapahtumia. Rahoitusta projekteihinsa liitto saa pääasiassa Raha-automaattiyhdistykseltä, mutta myös valtiolta, Euroopan Unionilta sekä muilta eri tahoilta. (Lappi 2002, 252–253.) Kuurojen Liiton tarkoituksena on taata kuurojen ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisten mahdollisuuksien toteutuminen. Liitto on alansa johtava etu- ja palvelujärjestö ja myös kansainvälisesti merkittävä toimija ja arvostettu yhteistyökumppani. Kuurojen Liiton kotisivujen mukaan liiton arvoihin kuuluvat ihmisarvon kunnioittaminen, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, asiakaslähtöisyys, luotettavuus, yhteisöllisyys ja dynaamisuus. (Kuurojen Liitto 2010 a.)

Kuurojen Liiton kulttuurituotannon tavoitteena on luoda ja tarjota viittomakielisiä kulttuuripalveluja. Sen toimenkuvaan kuuluvat tuottaminen, koordinoiminen, tiedottaminen sekä viittomakielisten kulttuuripalveluiden edistäminen. Kulttuurituotannon piiriin kuuluu myös kansainvälinen kulttuurityö, jonka tarkoituksena on tuottaa erilaisia kansainvälisiä kulttuuritapahtumia sekä antaa tukea ulkomailla järjestettävien kulttuuritapahtumien osallistumiseen. (Kuurojen Liitto 2010 d.)

1.2 Kulttuuripalvelut turismin alana

Kulttuuriturismi on yksi uusimmista turismin muodoista, ja se voidaan määritellä kahdella eri tavalla. Ensimmäisen määritelmän mukaan kulttuuriturismi tarkoittaa ihmisten siirtymistä kaupungista toiseen tarkoituksenaan saavuttaa kulttuurinen nähtävyys ja tyydyttää kulttuuriset tarpeet. Toisen määritelmän mukaan kulttuuriturismi tarkoittaa kaikkea ihmisten ulkomaille suuntautuvaa liikettä kulttuuripalvelujen saavuttamiseksi. (ETC 2010.) McKercherin ja Du Cros'n (2002, 1) mukaan ihmiset ovat matkustaneet kulttuuripalvelujen takia jo vuosisatojen ajan, mutta vasta viime vuosina heidät on luokiteltu omaksi turistityypikseen.

Kulttuuriturismin tarkoituksena on saavuttaa ja kokea uusia kulttuurielämyksiä. Kulttuuriturismi on alallaan nouseva markkina-alue. Kulttuurituristit matkustavat saavuttaakseen esimerkiksi erilaisia festivaaleja, teatteriesityksiä, maantieteellisiä alueita sekä erilaisia historiallisia kulttuureita. Kulttuuriturismi kattaa siis sekä viihdekulttuuriin että niin sanottuun kulttuuriseen perintöön liittyvät tapahtumat ja alueet. (ETC 2010.) Kulttuuriseen perintöön liittyvää matkailua tulee seurata eettisistä näkökulmista ja estää kulttuuristen perintöjen sekä aitouden katoaminen. (McKercher & Du Cros 2002, 9). Viihdekulttuuriin pohjautuvaa matkailua kehitetään jatkuvasti; kaupungit kilpailevat tänä päivänä keskenään turisteista erilaisten teatteriesitysten ja festivaalien avulla (ETC 2010).

2 TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön **tarkoituksena** on kartoittaa viittomakielisten kulttuuripalveluja Suomessa ja selvittää Kuurojen Liiton jäsenille tekemämme kyselyn avulla, kuinka nämä kulttuuripalvelut vastaavat heidän tarpeitaan. Kyselyn pohjalta pohdimme, kuinka viittomakielisten kulttuuripalveluja voisi kehittää ja olisiko uusille

kulttuuripalveluille kysyntää. Opinnäytetyön ja kyselyn **tavoitteena** on kuvata viittomakielisten kulttuuripalveluiden nykytilaa, tunnistaa palveluiden mahdolliset ja keskeisimmät puutteet eli minkälaisia ovat palvelujen saavutettavuus ja laatu. Lisäksi haluamme tarjota ajankohtaista tietoa viittomakielisistä kulttuuripalveluista niin kuluttajien näkökulmaa kuin kokoamaamme tietoperustaakin hyödyntäen. Tärkeimpänä päämääränä raportilla on antaa kehitysideoita kulttuuripalvelujen tarjoajille.

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia kulttuuripalveluita on olemassa viittomakielisille?
2. Vastaavatko nykyiset viittomakieliset kulttuuripalvelut laadultaan ja saatavuudeltaan kuluttajien tarpeita, ja kuinka niitä voisi kehittää? Kuinka paljon ja mihin tulkkipalvelua käytetään?
3. Olisiko uusille viittomakielisille kulttuuripalveluille kysyntää, ja jos olisi, niin millaisille?

3 KUUROJEN MAAILMA

Tässä ensimmäisessä luvussa esittelemme kuurouden keskeiset käsitteet sekä kuurojen elinolosuhteita ja historiaa Suomessa.

Kuuroutta tarkastellaan sekä lääketieteellisestä että kulttuurisesta näkökulmasta. Lääketieteellisestä näkökulmasta kuurous on kuuloelinten aistivamma, jonka vuoksi puheen ymmärtäminen kuulon kautta estyy. Kuurous voi aiheutua periytymällä tai

sairauden, lääkityksen tai fyysisen vamman aiheuttamana. Kuurojen yhteisössä tapaa niin syntymäkuuroja kuin myös myöhemmällä iällä kuulonsa menettäneitä. (Eronen, Eskelinen, Kinnunen, Saarinen, Tiermas & Wikman 1997, 7-9; Takala 2002, 26.)

Kuuroutta voidaan tutkia myös sosiokulttuurisesta näkökulmasta; se onkin usean tieteenalan mielenkiinnon kohde. Kuurojen yhteisöä on tutkittu muun muassa etnologian, sosiologian ja lingvistiikan näkökulmista. (Mts. 7-9, 26)

3.1 Kuuro, kuulovammainen vai viittomakielinen?

Viittomakieliset ovat vähemmistöryhmä; Suomen viittomakieliseen yhteisöön kuuluu noin 5 000 kuuroa jäsentä. Se tarkoittaa noin promillea koko Suomen kansasta. Tämän lisäksi yhteisöön kuuluu viittomakielisten kuulevia sukulaisia, ystäviä, viittomakielen tulkkeja ja muita viittomakielisten parissa työskenteleviä. Todellisuudessa viittomakielinen yhteisö on siis paljon suurempi. Yhteisön yhteinen kieli on viittomakieli, ja yhteisöön kuuluvien kuulon taso vaihtelee suuresti; osa on täysin kuuroja, osa huonokuuloisia ja loput kuulevia. Kuuroista enemmistö kutsuu itseään kuuroiksi ja vähemmistö viittomakielisiksi. (Jokinen 2000 79–80; Takala 2002, 32.)

Kuurouteen ja huonokuuloisuuteen liittyvä terminologia oli kehittynyt varsin sekavaksi 1960-luvun jälkipuolelle tultaessa, mikä herätti keskustelua kuurojen yhteisössä. Sanat kuuromykkä ja mykkä esiintyivät edelleen yleisessä kielenkäytössä, vaikka ne oli todettu epäasiallisiksi jo vuosia aikaisemmin. Valtiovallan toimet hankaloittivat entisestään kuurojen tilannetta: käytetyt termit, kuten sokea, aistiviallinen, invalidi ja kuuro koettiin 1960-luvun ilmapiirissä alentaviksi ja leimaaviksi, joten viranomaiset alkoivat puhua näkö-, liikunta- ja kuulovammaisista. (Salmi & Laakso 2005.)

Kuuroja on kutsuttu vuosisatojen ajan nimellä kuuromykkä, ruotsiksi dövstum ja englanniksi deaf and dumb. Suurimmalla osalla kuuroista ei ole mitään vikaa ääntöelimissä, joten he pystyvät myös tuottamaan puhetta. (Malm & Östman 2000, 10.) 1800-luvun alusta alkaen Suomen kielessä alettiin käyttää sanan kuuro sijasta sanaa kuuromykkä. Sana yleistyi vuodesta 1860 lähtien, ja myös kuurot alkoivat nimittää itseään kuuromykiksi. Tuolloisen yleisen ajattelutavan mukaan kuuroudesta seurasi lopulta puhekyvyttömyys, joten kuuleville he olivat myös mykkiä. Vasta puheopetuksen myötä sana ”mykkä” sai kielteisen leiman kuulevien joukossa. Puhe- menetelmän kannattajien mielestä kuuro, joka oli oppinut puhumaan, ei ollut enää mykkä. Kuuro- ja kuuromykkä-termien käytöstä käytiin keskustelua vuosikymmenien ajan, ja sen tuloksena vuonna 1949 Kuuromykkäin Lehdestä tuli Kuurojen Lehti ja Kuuromykkäinliitto vaihtoi nimensä Kuurojen liitoksi 1950. (Salmi & Laakso 2005, 288–291; Kuurojen Liitto b)

Termien maailma on monimutkainen, sillä samasta asiasta voidaan käyttää montaa eri nimitystä. Malm ja Östman (2000,10) pohtivat termien käyttöä teoksessaan *Viittomakieliset Suomessa: ”Kuurot itse viittaavat itseensä ja omaan ryhmänsä jäseniin kuuro-sanalla, samalla tavalla kuin he viittaavat kuuleviin kuuleva-sanalla.”* Kuuro on neutraali nimitys myös kuulevien käytettävänä, toisin kuin taannoin käytetty *kuulovammainen*. Kuulovammainen terminä antaa olettaa, että kuurous on elämän laatuun vaikuttava vamma. Kuurot itse näkevät kuuroutensa luonteenpiirteensä. Nykypäivänä termi viittomakielinen on saanut jalansijaa. Termi *viittomakielinen* kattaa kaikki viittomakieltä käyttävät, niin kuurot kuin kuulevatkin. *Kuuro* viittaa enemmän aistin piirteeseen ja yhteisöön, *viittomakielinen* taas kielitieteellisiin ja sosiokulttuurisiin näkökulmiin. (Jokinen 2002,69; Sacks 1990,21; Vivolin-Kären & Alanne 2004, 18.)

3.2 Kuurojen historia Suomessa

Kuurojen, kuten monien muidenkin vähemmistöryhmien, historia on pitkä ja monivahainen. Käsittelemme kuurojen historian vaiheita Suomessa kuitenkin vain pääpiirteittäin seuraavissa kappaleissa. Ensisijaisesti kappaleet kertovat historian tapahtumista sekä käännteistä, jotka ovat vaikuttaneet merkittävästi kuurojen elinolosuhteisiin ja aseman paranemiseen Suomessa. Historia ja kuurot pioneerit ovat luoneet pohjan kuurojen kulttuurin kehittymiselle, ja ne ovat varmasti jättäneet jälkensä myös nykypäivän viittomakielisiin kulttuuripalveluihin.

3.2.1 Varhaishistoriaa

Kuuroudesta löytyy merkintöjä jo ensimmäisissä kirjallisissa kulttuureissa, jotka sijaitsivat Egyptissä ja Mesopotamiassa. Lähteiden vähäisen määrän vuoksi tiedot kuurouden yleisyydestä ja kuurojen elinolosuhteista esihistoriallisena aikana ovat kuitenkin vain olettamuksia. Tältä ajanjaksolta ei ole tiettävästi säilynyt itse kuurojen tuottamia lähteitä, joten ajan kirjallisuus käsittelee kuuroutta lähinnä pappien, lääkäreiden ja opettajien silmin. Vuosisatoja sitten oli todennäköisemmin enemmän kuulonsa menettäneitä kuin nykyään, sillä lääketieteen kehitys on vähentänyt kuulolle haitallisten tartuntatautien esiintymistä. Oletettavasti perinnöllinen kuurous oli silloin myös yleisempää, koska väestö jäi synnyinseuduilleen ja puoliso valittiin kylä- tai heimoyhteisön joukosta. Viittomakielen iästä on eriäviä mielipiteitä tutkijoiden keskuudessa, sillä viittomia ja eleitä on käytetty puheen lisäksi tai sijasta niin kauan kuin ihmisiä on ollut maapallolla. Kuitenkin on kiistanalaista onko esillämmme ollut viittomia sisältänyttä kielen kriteerit täyttävää elekieltä ennen puhetaidon kehittymistä. (Salmi & Laakso 2005, 20.)

Keski-ajalla kristinuskon tulo valtauskonnoksi muutti suhtautumista kuuroihin, koska Uuden Testamentin mukaan kuurous ei enää ollutkaan Jumalan rangaistus. Uusi uskonto halusi suojella yhteisön heikoimpia karkottamisen, heitteillejätön ja

surmaamisen sijaan. Kristitty kirkko suhtautui silti varauksellisesti kuuroihin, ja heidät jätettiin seurakuntien ulkopuolelle vuosisatojen ajaksi. Vanhat käsitykset kuuroudesta alkoivat kuitenkin murentua renessanssin aikana. Uuden ajan, jonka katsotaan alkaneen keskiajan päättyessä, lääketiede onnistui osoittamaan, että kuulovika tai kuurous johtui toisinaan korvasta, toisinaan aivojen toiminnallisesta häiriöstä. Useampien varhaisten kuurojenopettajien päämääränä oli puheen opettaminen. Saksassa puheella opettamisesta tuli muuta Eurooppaa aiemmin hallitseva opetusmenetelmä kuurojen opetuksessa ja puheen oppimisesta päämäärä. (Mts. 22–25)

3.2.2 Kuurojen opetus Suomessa

Suomessa uskottiin yleisesti vielä 1600- ja 1700-luvuilla, että kuurous johtui paholaisen ilkitöistä. Suomen kuurojen elämästä ennen 1800-luvun jälkipuoliskoa tiedetään varsin vähän, ja säilyneet lähteet kuvaavat lähes poikkeuksetta kuuroja kuulevien ja julkisen vallan silmin. Ruotsin vallan ajan Suomessa ei päässyt vielä alkamaan varsinainen kuurojenopetus. Suomessa oli vielä 1800-luvulla melko vähän asukkaita, vain noin 860 000, joista kuuroja lienee ollut vain vajaa tuhat. Pitkät välimatkat ja huonot liikenne yhteydet hidastuttivat kotimaisen viittomakielen syntyä. Lisäksi kuurouteen liittynyt häpeä todennäköisesti vähensi kuurojen mahdollisuuksia tavata, koska omaiset usein yrittivät piilotella kuuroja perheenjäseniään. (Salmi & Laakso 2005, 30–32.)

Suomen ensimmäisen kuurojenkoulun perustaja, Carl Oscar Malm, oli opiskellut menestyksekkäästi Manilla-koulussa Ruotsissa. Vuonna 1845 Malm palasi Porvooseen haaveenaan perustaa Suomeen kuurojenkoulu. Samana vuonna Manilla-koulu ilmoitti, ettei pystynyt ottamaan enää suomalaisia oppilaita, koska pyrkijöitä kouluun oli liikaa. Näin ollen tarve kuurojenkoulusta oli entistä suurempi Suomessa. Muutamien vuosien ajan Malm opetti kuuroja yksityisesti, ja tutustuttuaan kuurojenkouluun Pietarissa kesällä 1846 hän oli valmis avaamaan oman koulunsa

Suomeen. Koulu avasi ovensa 1.10.1846 Malmin isän talossa Kankurinkuja 5:ssä.
(Mts. 38–41)

Opetuksen päämääränä, kuten Manilla-koulussa, oli viittomakielen ja sormiaakkosten sekä kirjoitetun kielen oppiminen. Malmin opetus tähtäsi kaksikielisyteen, jota jatkettiin Suomessa 1890-luvulle asti, kunnes viittomakielen käyttö opetuksessa kiellettiin. Koulussa opetettiin lisäksi niin matematiikkaa, maantietoa kuin luonnontietoakin, kun taas kirkollisen kansanopetuksen tavoitteet olivat lukutaito ja katekismuksen opettelu. Kuuromykkäinkoulu muutti 1860 Turkuun, ja koulun uudeksi johtajaksi valittiin Carl Henrik Alopaeus. Malm syrjäytettiin johtajan paikalta, ja hän toimi opettajana koulun ollessa Turussa. (Salmi & Laakso 2005, 42–47.)

Kesällä 1863 Carl Oscar Malm menehtyi. Hän oli ehtinyt opettaa kolme ja puoli vuotta unelmoimassaan kuurojen valtionkoulussa. Voidaan kai sanoa, että Malmin kuoleman jälkeen päättyi Suomessa kuurojen opetuksen ensimmäinen vaihe, joka perustui ajatukseen viittomakielisestä, monipuolisen sivistyneestä sekä itsenäisestä kuurosta ihmisestä. Valtion ottaessa vastuun opetuksesta Suomessa tapahtui kuin muuallakin maailmassa: käytännöllisyyttä alettiin korostaa yleissivistävien opintojen kustannuksella. Opetusohjelmaan tuli enemmän oppiaineita, jotka valmistivat ammatteihin. (Mts. 51.)

Kuurojen opetus aloitettiin Suomessa varhain: kaksikymmentä vuotta ennen sokeiden opetusta ja yli neljäkymmentä vuotta ennen ”raajarikkoisten” erityisopetusta. Perustaessaan kuurojenkoulun Porvooseen 1840-luvulla, Malm oli oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Sivistyneistö oli alkanut 1800-luvun alkupuoliskolla kyseenalaistamaan kirkon kansanopetuksen riittävyttä, minkä vuoksi eritoten 1840-luvulla pyrittiin monipuolistamaan opetusta. Valtio huolehti kuurojen koulutuksesta myös siitä syystä, että 1800-luvun Euroopan teollistumisen myötä tarvittiin yhä enemmän työvoimaa. (Salmi & Laakso 2005, 51–53.)

Oralismien läpimurto

Viittomakielen käyttöä opetuksessa kritisoitiin 1800-luvulla niin Euroopassa kuin muuallakin maailmassa. Puhemenetelmän kannattajat olivat sitä mieltä, että viittomakieltä ei kannattanut käyttää, koska se hidasti puheen oppimista ja näin myös ajattelun kehittymistä. Puheella opettaminen (puhemenetelmä, puhemetodi, oraalimetodi) kuurojen opetuksessa saikin tukevan jalansijan 1800-luvun ensimmäisinä vuosikymmeninä. 1800-luvun lopulla teollistuminen, nationalismi sekä erityisesti evolutionismi vaikuttivat merkittävästi koulutusajatteluun. Kaikki inhimillisen toiminnan muodot, näin ollen myös kieli, kehittyivät yksinkertaisesta monimutkaisempiin muotoihin evoluutioteorian mukaan. Viittomakieli nähtiin primitiivisenä ja taantuneena kielenä, ja se luettiin ”alkukantaisiin kieliin”, joihin oletettiin kuuluvan myös esimerkiksi afrikkalaiset kielet. Viittomakielisen opetuksen katsottiin olevan alkuaskel opetuksessa ja puheella opettaminen osa kuurojen-opetuksen luonnollista kehitystä. (Salmi & Laakso 2005, 144.)

Yleisen oppivelvollisuuden toteuttaminen oli 1900-luvun alun Suomessa yksi merkittävimmistä poliittisista kysymyksistä. Laki oppivelvollisuudesta tuli voimaan vuonna 1921. Laissa ei tuolloin ollut mainintaa kuuroista, mutta lakia tarkennettiin vielä samana vuonna: *”kuuromykkä tai sokea lapsi, jota ei muulla tavoin opeteta, on valtion kustannuksella määräpäivänä saatettava kouluhallituksen määräämään laitokseen”*. (Mts. 162.)

1900-luvun alussa viittomakielellä nähtiin olevan tuhoava vaikutus puheen oppimiseen, ja sen katsottiin eristävän kuurot muista ihmisistä. Monet opettajat pitivät viittomista rangaistavana tekona vielä 1940-luvulla. Koska suurella osalla lapsista ei ollut aikaisempaa kosketusta muista kuuroista, kouluaika koettiin mieluisaksi, huolimatta siitä, että viittominen oli kielletty ja puheopetus raskasta. Lapset viittoivat salaa keskenään leikeissä ja vapaa-ajalla, vaikka viittomakieltä ei opetettu kouluissa. Viittomakielen kitkeminen ja puhekielen juurruttaminen eivät

onnistuneet tiiviin sisäoppilaitoselämän vuoksi. Yhä useampi kuurojen opettaja joutui myöntämään viittomakielen tärkeyden kuurojen välisessä kommunikaatiossa. (Salmi & Laakso 2005, 173–180.)

3.3 Suomalaisen viittomakielisen yhteisön synty

3.3.1 Ensimmäiset kuurojen yhdistykset

Ensimmäiset kuurojen yhdistykset perustettiin samoihin aikoihin kuin puhemenetelmän käyttö vahvistui kuurojenopetuksessa 1800-luvun loppupuolella ja 1900-luvun alussa. Kun kuurot alkoivat perustaa yhdistyksiä, he samalla ryhtyivät puolustamaan oikeuksiaan ja taistelemaan tasa-arvosta muiden kanssa. He perustivat yhteisöt eristäytyneisyyden poistamiseksi, yksinäisyyden ja vaikeuksien lievittämiseksi ja vaaliakseen omia arvojaan. (Wallvik 2000, 48.)

Suomen ensimmäinen kuurojen yhdistys perustettiin kuurojenopettajana toimineen Fritz Hirnin aloitteesta Turkuun vuonna 1886. Hän oli saanut idean yhdistyksen perustamiseen vierailtuaan Tukholmassa ja kuulleessaan tšekäläisestä yhdistyksestä. Yhdistyksen säännöt olivat ruotsinkieliset, ja näin sen nimeksi tuli Döfstumföreningen i Åbo, joka käännettiin suomeksi Mykkäinseura Turussa. Mykkäinseuran tarkoituksena oli kannustaa kuuromykkiä täyttämään velvollisuuksiaan yhteiskuntaa ja toisiaan kohtaan. Seuran tarkoituksena oli myös hankkia työtä niille, jotka sitä tarvitsivat sekä avustaa vähäomaisia seuran jäseniä lahjoilla ja lainoin. Mykkäinseura halusi myös sivistää jäseniään hankkimalla kirjaston. Lisäksi seuran toimikunnan velvollisuus oli olla jäsenelle apuna oikeus- ja lakiasioissa. Yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Fritz, ja hän hoiti tehtävänsä vuoteen 1899 saakka. Yhdistyksen alkuajoista tiedetään varsin vähän, mutta yhdistyksen toiminta perustui yhdessäoloon ja seurusteluun. Vuonna 1894 Turun yhdistyksessä alettiin pitää sunnuntaikoulua. Kouluun hakeutuivat niin tiedonhaluiset ihmiset, jotka olivat jääneet ilman koulutusta kuin nekin jotka halusivat ylläpitää taitojaan. Opetus

järjestettiin kuurojen omin voimin. Vuonna 1895 Julius Hirnin johdolla päätettiin, että myös Helsinkiin perustettaisiin Turussa sijaitsevan Mykkäinseuran kaltainen yhdistys. Turun kuurojen yhdistyksen säännöt toimivat esimerkkinä myös Helsingin kuurojen yhdistykselle. (Salmi & Laakso 2005, 62–63.)

Helsingin kuurojen yhdistys perustettiin, koska sen koettiin kohentavan kuurojen elinoloja Helsingissä. Myös Helsingin yhdistyksessä järjestettiin sunnuntaikoulua, ja erinäisiä kokouksia pidettiin tihein väliajoin. Opetustyö oli merkittävä osa yhdistyksen toimintaa, ja aineina olivat lukeminen, kirjoittaminen, laskeminen, historia, maantieto. Yhdistyksellä oli myös suuri sosiaalinen merkitys sen jäsenille. Kassan kartuttamiseksi yhdistys järjesti erilaisia huvitilaisuuksia kuten huviretkiä ja perusti ompeluseuran ja oman urheilukerhon. Yhdistyksen toimintaa rahoitettiin Helsingin kaupungin avustuksella, jäsenmaksuilla sekä järjestämällä tilaisuuksia, mutta ne eivät kuitenkaan täysin riittäneet yhdistyksen aloitteiden ja tarkoituksen toteuttamiseen. Suurimpia ongelmia olivat sairaiden ja työkyvyttömien auttaminen. Yhdistysten yhteydenpito oli tiivistä, ja niiden välille syntyi yhteistyötä, jonka ansiosta uusien yhdistysten perustamista alettiin suunnitella. (Mts. 63–68.)

Turun kuurojen yhdistyksellä sekä muilla myöhemmin perustetuilla yhdistyksillä oli suuri merkitys kuurojen yhteisön syntyyn. 1800-luvulla kuurot olivat ainoa aistivalliseksi luokiteltu ryhmä, joka järjestäytyi itsenäisesti vuosisadan lopulla. Ensimmäiset suomalaiset kuurojen yhdistykset syntyivät aikana, jolloin yhdistyselämä Suomessa oli vilkastumassa. Kuurojen yhdistykset olivat ennen kaikkea etujärjestöjä ja ne avasivat kuuroille aivan uuden maailman. Yhdistykset ovat yhdessä koulujen kanssa muodostaneet perustan kuurojen yhteisölle, ja ne ovat vaalineet ja välittäneet eteenpäin kuurojen kulttuuria, perinteitä ja arvoja. (Salmi & Laakso 2005, 75–77.)

Suomen kuuromykkäin liitto

Vuonna 1900 kuuromykkäin yleisessä kokouksessa Helsingissä päätettiin perustaa Suomen Kuuromykkäinliitto, sillä kuurojenyhdistyksiä oli vain muutamilla paikkakunnilla, ja kuurot asuivat hajallaan ympäri Suomea. Sen johtokuntaan valittiin Julia Stadius, Julius Hirn, Valter Forsius, Ossian Wichmann, A. Nyman, Valter Stadius, Hjalmar Westling, Fritz Hirn sekä Maria Sihvola. Kuitenkin vasta vuonna 1905 senaatti antoi vahvistuksensa liiton säännöille, sillä emämaa Venäjä oli tiukentanut Suomen poliittista valvontaa, ja se ylettyi myös yhdistyksiin. Liiton katsotaan näin virallisesti syntyneen vuonna 1905. Suomen Kuuromykkäin liiton ensimmäisessä kokouksessa hyväksyttiin sääntöehdotus, jossa oli kuusi kohtaa. Liiton tarkoituksena oli sääntöjen mukaan valvoa Suomen *kuuromykkäin* etuja, sekä kohottaa heidän henkistä ja aineellista kehitystä. Lisäksi Suomen kuuromykkäin liiton tuli kohottaa jäsenensä samalle tasolle kuin *täysaistiset* ihmiset, perustaa haarayhdistyksiä paikkakunnille, koota *kuuromykät* kokouksiin ja palkata asiamiehiä, joiden tehtävänä on sivittää *kuuromykkiä* ja levittää kuuromykkäin lehtiä kuurojen keskuudessa. (Salmi & Laakso 2005, 78–81.)

Aloittaessaan toiminnan Suomen Kuuromykkäinliitto liitto oli käytännössä varaton, ja aluksi keskityttiinkin lähinnä varojen hankintaan. Lisäksi liiton toiminnasta tuli tiedottaa, joten se otti hoitaakseen Kuuromykkäin lehden ja Tidskrift för Döfstumman julkaisemisen. Vuonna 1907 toiminnassa olivat mukana Helsingin ja Turun yhdistysten lisäksi ainakin Vaasan, Tampereen, Viipurin, Porin, Pietarsaaren, Oulun, Rauman ja Alavuden yhdistykset sekä lisäksi Heffata-yhdistys Huittisista. Liitolla oli yhteensä jo 16 haaraosastoa vuonna 1911, ja osastoja perustettiin myös tämän jälkeen, vaikkakin kiihkein vaihe oli ohitettu. (Mts. 80–85.)

3.3.2 Yhdistysten merkitys

Kuurojen yhdistyksissä kuurot saattoivat viestiä keskenään viittomakielellä, joka oli yleisesti kiellettyä kouluissa 1900-luvun alkupuolella. Yhdistyksistä tuli kuurojen sosiaalisen ja henkisen elämän keskuksia. Ne loivat yhteenkuuluvuuden tunteen kuurojen keskuudessa ja ne olivat hyvä keino saada uusia tuttavuuksia. Kuurojen yhdistyksissä myös opetettiin keinoja, joilla selvitä kuulevassa yhteiskunnassa. Kuurojen yhdistysten toiminta oli monipuolista, sillä ne paneutuivat myös muihin kulloinkin yhteiskuntaa koskeviin asioihin, kuten naisasiaan, raittiuteen ja partiotoimintaan. Yhdistysten kerhoissa saattoi esimerkiksi näytellä, tehdä käsitöitä ja opiskella. (Wallvik 2000, 48; Salmi & Laakso 2005, 88.)

Kuurojen yhdistysten määrä lähti uuteen nousuun 1930-luvulla. Vuonna 1938 yhdistyksiä oli jo 29 ympäri Suomea, ja niiden yhteenlaskettu jäsenmäärä oli jopa 1186. Yhdistysten perustamisella oli liiton mielestä suuri merkitys syrjäytymisen vähentämisessä. Kuurojenyhteisöjen kiinteys kävi ilmi siinä, että monissa yhdistyksissä varattomien jäsenien ei tarvinnut maksaa jäsenmaksuja, ja että heille perustettiin sairaskassoja sekä muita avustusjärjestelmiä. Myös erilaiset kerhot ja juhlat olivat kuurojenyhdistysten toimintamuotoja. Ompeluseurat olivat erityisen suosittuja, ja juhlista tärkein oli joulujuhla. Esimerkiksi urheiluinnostus johti lopulta kuurojenurheiluseurojen keskusjärjestön, Suomen Kuurojen Urheiluliiton, perustamiseen. Yhdistysten tärkeitä toimintamuotoja olivat alkuaikoina luennot, raittiustyö ja sunnuntaikoulut. (Salmi & Laakso 2005, 90–95; Wallvik 2000, 58.)

Kuurojen yhdistyksillä voidaan nähdä olevan suurempi merkitys kuuroille kuin esimerkiksi erilaisella yhdistystoiminnalla kuuleville: naapurissa tai työpaikalla on hyvin harvoin muita kuuroja ja näin sosiaalinen kanssakäyminen ja yhdessäolo muiden samankielisten kanssa tapahtuvat usein yhdistyksissä ja muissa kuurojen tapaamisissa. Jo kauan aikaa kuurot ovatkin kutsuneet kuurojen yhdistystä ”toiseksi kodikseen”. (Wallvik 2000, 58–59.)

3.4 Viittomakieli ja ryhmäidentiteetti

Markku T. Hyypän (2005,42) mukaan yhteisö käsittää tietyllä alueella asuvat ihmiset, joilla on yhteinen kulttuuri, arvot ja normit. Kuurojen yhteisön pääelementtejä ovat kieli ja kulttuuri. Viittomakielen oppiminen ja tunnustaminen olivatkin tärkeitä askelia kuurojen yhteisön jäsenille. Sacks (1990, 21) toteaa, että ilman kieltä ihmiset eivät voi kommunikoida täysipainoisesti, eivätkä luoda omaa kulttuuriaan, sillä kieli ja kulttuuri kulkevat käsi kädessä.

Historiansa aikana viittomakieltä on syrjitty ja sitä kohtaan on ollut valtavasti ennakkoluuloja. Kielen syrjiminen vain vahvisti kuurojen yhteisöä, sillä se loi heille yhteisen päämäärän. Tästä eteenpäin kuurojen yhteisö on pyrkinyt lisäämään kuulevien tietoisuutta kuurojen yhteisöstä sekä viittomakielestä. (Jokinen 2002, 76,79)

3.4.1 Viittomakieli

”Viittomakieli on kuurojen kulttuurin ydin, joka antaa pohjan kuurojen kulttuurin sisällölle ja välittää kuurojen historiaa” (Eronen ym. 1997,11).

Luonnolliset kielet jaetaan puhuttuihin ja viitottuihin kieliin. Puhutut ja viitotut kielet ovat täysin samanarvoisia. Viitottu kieli ei ole kuurojen apuväline, vaan viittomakielisten kommunikointikieli, heidän äidinkieltensä. Molemmilla kielillä on omat vahvuutensa ja heikkoutensa; puhuttu kieli toimii puhelinkeskusteluissa, ja viitottu kieli taas helpottaa esimerkiksi ikkunan läpi kommunikointia. Viitottu kieli täyttää kaikki luonnollisen kielen rakennepiirteet, samalla tavalla kuin puhuttu kielikin. (Jokinen 2002,71; Malm & Östman 2000,15,31) Luonnollinen kieli syntyy spontaanisti, ja kielen yhteydessä syntyy myös yhteisön kulttuuri. Ainut ero puhutulla ja viitotulla kielellä on kielen aistimistapa; puhuttua kieltä aistitaan ja ymmärretään

kuulon avulla, kun taas viitottua kieltä näön avulla. (Häkkinen 2003,30–36; Malm & Östman 2002,15–17)

Viittomakieli ei ole samanlaista kuin puhuttu kieli, vaan sillä on täysin oma rakenteensa ja kielioppinsa. Aikaisemmin viittomakieltä opetettiin esimerkiksi puhutun suomen kielen mukaisesti, ja tätä kielitapaa käyttävät yhä jotkut viittomakieliset. Viittomakielellä ei ole lainkaan kirjoitettua muotoa, ja sen vuoksi esimerkiksi suomalaiset viittomakieliset opettelevat kirjoitetun suomen toisena kielenään, suomalaisen viittomakielen ollessa heidän äidinkieltensä. Viittomakieli ei ole kansainvälinen, vaan jokaisella maalla on oma viittomakielensä. Jopa maan sisällä saattaa esiintyä alueellisia eroavaisuuksia viittomakielessä, samalla tavalla kuin puhutussa kielessä esiintyy erilaisia murteita. (Jokinen 2002,71–72; Järvenpää, Nukarinen & Sompi 2010, 8; Malm & Östman 2000,17–19)

Viittomakielen ominaispiirteitä ovat ikonisuus, viittomat sekä viittomilla luodut ”näyttämöt” lauseen tapahtumille. Viittoma sisältää käsimuodon, paikan ja liikkeen, ja yksi viittoma vastaa usein yhtä sanaa. Käsimuoto tarkoittaa käden ja sormien asentoa viittoman aikana. Käsimuotoja on monia erilaisia, mutta yleisimpiä niistä ovat kämmenkäsimuoto ja nyrkkikäsimuoto. Malmin & Östmanin (2000,25) mukaan kasvojen liikkeistä tärkeitä ovat muun muassa ”...kulmakarvojen asennot, katseen suunta, silmien siristäminen tai avaaminen suuriksi, suun liikkeet eli huulio sekä yleinen kasvojen ilme, joka koostuu lukemattomista pienistä elementeistä.”.) Suomalaiseen viittomakieleen kuuluvat myös sormiaakkoset, joita käytetään yleensä puhuttaessa tuntemattomista ihmisistä ja paikoista. (Järvenpää, Nukarinen & Sompi 2010,9; Malm & Östman 2000 17, 22–31; Vivolin-Kären & Alanne 2004, 21, 27–31)

Viittomakielellä on nykyisin perustuslaillinen asema Suomessa. Vuonna 1991 viittomakieli sai äidinkielen oppiaineen aseman ja myöhemmin, vuonna 1995, viittomakieli tunnustettiin myös perusoikeussäädännössä. Tässä asiassa Suomi oli verraten moderni; Suomi oli seitsemäs maa koko maailmassa, joka tunnusti

viittomakielen perustuslaissaan. Lainsäädäntö antaa oikeuden viittomakielisen opetuksen järjestämiseen ja viittomakielen opettamiseen äidinkielenä. Tämä ei kuitenkaan ole velvoitettua. Viittomakielisillä on lain mukaan oikeus myös tulkkipalveluihin (Ks. 4.1.2 Tulkkipalvelut). (Eronen ym. 1997,11–12; Lappi 2000,71–76.)

Implantit

Nykyajan teknologia on kehittänyt sisäkorvaistutteen eli kokleaimplantin. Se on sähköinen kuulon apuväline, joka on tarkoitettu kuuroutuneille tai syntymästään asti vaikeasti kuulovammaisille. Implantin avulla ihminen saattaa kuulla ympäristön ääniä, mutta se ei tee kuulosta normaalia. Lääketieteellisestä näkökulmasta implantti nähdään välineenä riittävän kuulon saavuttamiseen. Istutteella on kuitenkin myös sosiokulttuurinen vaikutus. (Järvenpää ym. 2010,22,24; Takala 2002,44–50)

Implantti on herättänyt paljon keskustelua sekä kuulevien että viittomakielisten keskuudessa. Viittomakielisen yhteisön mielestä tervettä lasta on turha leikata, kun taas kuulevat haluaisivat tarjota kuuroille lapselle mahdollisimman avoimen tulevaisuuden, jotta lapsella olisi mahdollisuus olla mukana sekä viittomakielisten että kuulevien yhteisössä. (Järvenpää ym. 2010,27; Takala 2002,50)

3.4.2 Kuurot etnisenä ryhmänä

Yksi etnisen ryhmän tunnuspiirteistä on itse tehty luokittelu, mikä merkitsee sitä, että tavallisesti enemmistö ryhmän jäsenistä on luokiteltava itsensä ryhmään kuuluvaksi. Kuurojen yhteisö voidaan nähdä etnisenä ryhmänä. Yhteisö kattaa kaikki etnisen ryhmän piirteet omasta kielestä oman historian tietoisuuteen. Kuurojen yhteisön yhteinen kieli on viittomakieli, jota käytetään koko yhteisössä. Ryhmän jäsenet ovat ylpeitä ryhmästään ja samaistuvat ryhmäänsä eli tässä tapauksessa kuurojen yhteisöön. Jäsenen tulee samaistua ryhmään kokonaisvaltaisesti; niin kielen kuin

mentaliteetinkin osalta. Ennen kaikkea, omaa ryhmää ei saa hävetä, vaan sitä kuuluu kunnioittaa. (Jokinen 2000, 90–92; Järvenpää ym. 2010,14)

Etnisen ryhmän jäsenet solmivat usein endogaamisia avioliittoja, eli avioituvat oman ryhmänsä toisen jäsenen kanssa. Näin on myös kuurojen yhteisössä. Myös sosiaalisilla organisaatioilla, kuten Kuurojen Liitolla, on tärkeä rooli etnisissä ryhmissä. Kuurojen yhteisön jäseniä yhdistää tietoisuus yhteisestä, osittain vaikeastakin historiasta. (Eronen ym. 2010,8; Jokinen 2000,92–93)

Rotuhygienian aatteen, jolla oli kannattajia jo 1800-luvun loppupuolelta lähtien, ideana oli ihmisrodun laadun parantaminen estämällä huonojen ominaisuuksien periytyminen. Kuurouden katsottiin olevan perinnöllinen ominaisuus ja viittomakielen hyväksyminen johtaisi kuurojen määrän kasvuun yhteiskunnassa. Oralistien mielestä viittomakieli eristi kuurot yhteiskunnasta ja jakoi näin kuurot omaksi ”rodukseen”. Nationalismin voimistuminen merkitsi käytännössä sitä, että kuurot eivät saaneet poiketa valtaväestöstä. Viittomakielten ei katsottu edustavan kansallista kulttuuriperintöä, ja näin lapsien tuli käyttää kunkin maan *puhuttua* kieltä, joka oli osa kansallista kulttuuria. (Salmi & Laakso 2005, 146)

Kuurot lapset kuulevassa perheessä

Suurin osa, noin 90 - 95 %, kuuroista lapsista syntyy kuulevaan perheeseen. Samoin 90 % kuuroille syntyvistä lapsista on kuulevia. (Jokinen 2000,90) Kun kuuro lapsi syntyy kuulevaan perheeseen, on erityisen tärkeää, että lapsi pääsee mahdollisimman nopeasti käyttämään viittomakieltä sekä mukaan kuurojen yhteisöön. Kuulevien vanhempien on tehtävä töitä tuodakseen lapsensa ja itsensä osaksi kuurojen yhteisöä. Lapsen ensimmäiset elinvuodet vaikuttavat suuresti siihen, miten lapsi reagoi ympäröivään kulttuuriin (Hyyppä & Liikanen 2005,64). Tärkeintä on, että kuulevat vanhemmat hyväksyvät kuuron lapsensa, ja lähtevät avoimin mielin kohti kuurojen maailmaa. (Ballantyne 1970, 238).

4 KULTTUURIPALVELUT

Riukulehdon (2001, 14) mukaan kulttuurin keskeinen arvo on kulttuurissa itsessään: musiikilla musiikkina, kirjallisuudessa kirjallisuutena ja tanssissa tanssina. Kulttuuri on vaikea ja monitahoinen käsite, ja se määritelläänkin usein erikseen kussakin käyttöyhteydessä. Laajimmillaan kulttuurin käsite voi viitata kaikkeen siihen mitä ihminen tekee ja on saanut aikaan ihmishistorian aikana maailmassa. Taide on ihmisen erityinen tapa ilmaista itseään ja luovuuttaan, vaikka se usein samaistetaankin kulttuuriin. Vaikka kaiken inhimillisen toiminnan voidaan katsoa olevan kulttuuria, on luovuudella siinä erityinen rooli. (Opetusministeriö.) Listo-Alén (1993, 158–159) toteaa, että kulttuuri on ajattelun muotojen, arvojen ja käsitysten sekä käyttäytymisnormien ja kommunikaatiotyylien muodostama summa, jonka ihmiset ovat luoneet.

Palvelu on Bergströmin ja Leppäsen (2000, 89–90) mukaan kerroksista muodostuva kokonaisuus, jonka kerroksia ovat ydinpalvelu, lisäpalvelu ja tukipalvelu. Palvelu on monimutkainen ilmiö: sillä on useita merkityksiä henkilökohtaisesta palvelusta tuotteeseen. Palvelu voi olla niin aineettomien kuin aineellisten toimintojen sarjasta koostunut prosessi, jossa sen toiminnot tarjotaan ratkaisuna ongelmiin. Palvelun tuotantoa ja kulutusta ei voi täysin erottaa, ja asiakas osallistuu aktiivisesti palvelun tuotantoprosessiin. (Grönroos 2001, 78–79, 98.) Asiakkaat eivät osta palveluja, vaan palvelujen tuottamia hyötyjä. Asiakkaille palvelusta koituvaa arvoa ei tuoteta tehtaissa tai toimistoissa, vaan arvo syntyy, kun asiakkaat hyödyntävät ostamaansa palvelua. Palveluiden laatu on monitahoinen asia. Palveluntarjoajan tulee ymmärtää, miten palvelun kuluttajat arvioivat laadun, jotta se voi määrittää, kuinka näitä arvioita voidaan hallita ja ohjata haluttuun suuntaan. Pohjimmiltaan asiakkaiden kokemalla palvelun laadulla on kaksi ulottuvuutta, tekninen eli lopputulosulottuvuus ja toiminnallinen eli prosessitulottuvuus. (Mts. 26–27, 98–100.) Laatu merkitsee kaikkia niitä palvelun tai tuotteen ominaisuuksia, joita asiakas arvostaa. Laatu voi olla niin tehokkuutta, turvallisuutta, kestävyyttä, makua, ulkonäköä, suomalaisuutta,

palvelutehokkuutta kuin asiantuntemustakin. Hyvä tapa tutkia asiakkaiden tyytyväisyyttä on kerätä heiltä palautetta. (Bergström & Leppänen 2000, 102.)

Kulttuuripalveluilla on niin taloudellisia, sosiaalisia kuin yksilötason vaikutuksiakin. Ihmiset kaipaavat omien henkilökohtaisten mieltymysten mukaisia kulttuuripalveluja: Kulttuuripalvelut vaikuttavat myös ihmisten hyvinvointiin ja mielenterveyteen. Kulttuuri antaa mahdollisuuden henkiseen kasvuun sekä itseilmaisuuksiin, ja se pitää meidät luovina ja terveinä. (Riukulehto 2001, 14.)

1900-luvun lopun yhteiskunnan kansainvälistymisellä katsotaan olevan myös monia kulttuurisia vaikutuksia. (Saukkonen & Ruusuvirta 2009, 38.) Suomalaisessa kulttuuripolitiikassa kunnilla on merkittävä asema taide- ja kulttuuripalveluiden tuottajana. Kulttuuripalveluita tuottavat kuitenkin niin kunnat, valtio, yksityiset palvelujen tuottajat kuin kolmas sektorikin, jolla tarkoitetaan lähinnä vapaaehtoiseen työpanokseen perustuvaa yhdistyspohjaista toimintaa (Mts. 38, 143.)

4.1 Kuurot ja kulttuuri

Salmen ja Laakson mukaan (2006) ”kuurojen kulttuuri” on käsitteenä moniselitteinen, ja se on tarkoittanut eri asioita eri aikoina. Ensi kerran termin määritteli vuonna 1980 yhdysvaltalainen tutkija Carol Padden: kuurojen kulttuurin omaksuneet käyttäytyvät kuurojen tavoin, käyttävät heidän kieltään ja omaavat yhteiset arvot sekä uskomukset, jotka kohdistuvat sekä omaan että ulkopuoliseen yhteisöön. Käsitteen sisällöstä käydään jatkuvaa keskustelua niin kuurojen yhteisön kuin tutkijoidenkin keskuudessa. Markku Jokinen, Kuurojen Liiton toiminnanjohtaja ja Kuurojen maailmanliiton puheenjohtaja, (s. 1959) on kuvaillut kuurojen kulttuuria muun muassa prosessina, joka siirtää kuurojen kulttuurin arvot, uskomukset, tavat ja käyttäytymismuodot seuraaville sukupolville. (Salmi & Laakso 2006, 381–382.)

Kirjallisuudessa termiä *kuurojen kulttuuri* on ajoittain käytetty päällekkäin *kuurojen yhteisön* kanssa. Lisäksi sanaa *kuurojen kulttuuriryhmä* on käytetty tarkoittamaan yhteisön ydinryhmää jolla on yhteisiä uskomuksia ja arvoja. Kuurojen kulttuurityöryhmän mukaan kulttuuri on kaikkea sitä, mikä rikastuttaa ja parantaa kuurojen elämää ja sen laatua. Esittävä kulttuuri, johon viittomakieli ja visuaalisuus pohjautuvat, kuuluu osaksi kuurojen kulttuuria. Malmin (2000, 97–98) mukaan kuurojen kulttuuria on määritelty myös yhteisön elämäntapana, joka perustuu yhteisen kielen ja näön varassa elämiseen. Kuurojen kulttuuri on ollut niin kauan olemassa kuin kuurot ovat olleet tekemisissä toistensa kanssa, ja se on kehittynyt vastaamaan jäsentensä tarpeisiin. Suuria asenteiden muutosten hetkiä elettiin vuonna 1977, jolloin kuuroille perustettiin oma kulttuurityöryhmä. Työryhmän tavoitteena oli kuurojen tuottaman kulttuurin tukeminen ja yhteiskunnan kulttuuripalvelujen saavutettavuus myös kuuroille. (Wallvik 2005,12)

Viittomakielisten kulttuuripalveluiden saatavuus alkoi parantua kuurojen kulttuurityöryhmän muistion valmistuttua vuonna 1985. Muistiossa kuvailtiin kuurojen kulttuuria mainitsemalla, että kuurojen yhteisöissä tiedot, mielikuvat, uskomukset, arvostukset, tunneilmaukset, normit ja tavat siirtyvät viittomakielen välityksellä, ja että tämä kaikki vaikuttaa siihen millainen kuva kuuroilla on itsestään ja mahdollisuuksistaan elämässä. Työryhmä myös tähdensi muistiossaan, että kulttuuripalveluja olisi saatava kuurojen ulottuville aiempaa enemmän. (Salmi & Laakso 2005, 390.)

Kuurojen Liitto pyrki 1980-luvulla saamaan valtiolta avustusta tukeakseen kuuroille tarkoitettujen kulttuuripalvelujen kehittämistä. Avustusta ei kuitenkaan myönnetty, mutta vuonna 1984 kulttuurityöryhmä anoi opetusministeriöltä avustusta palkatakseen Kuurojen Liitolle kulttuurisihteerin. Tähän myönnyttiin, ja samana vuonna liittoon valittiin kulttuurisihteeriksi Raija Nieminen. Kulttuurisihteerin palkkauksen myötä asiat alkoivat sujua, ja vuonna 1987 Kuurojen Liiton hallitus päätti perustaa Kulttuurikeskuksen. Kulttuurikeskus, Valkea talo, avattiin vielä samana

vuonna. Kulttuurikeskus jakautui kolmeen toimialaan, joita olivat yleinen kulttuuri-toiminta, johon kuului yhteydenpito kuurojen yhdistysten sekä kulttuuri-harrastajien tukeminen, Kuurojen teatteri ja Kuurojen museo (Wallvik 2005, 13–14.)

4.1.1 Kuurojen kulttuuriyhteisöjen kehittyminen Suomessa

Kuurojen yhdistyksissä on aina harrastettu taiteita. Moniin yhdistyksiin perustettiin näytelmäkerhoja, ja yhdistysten illanviettoihin kuului näytelmien lisäksi viittomakielistä lausuntaa. Kuurojen taidetta on kuitenkin tutkittu vasta muutamien vuosikymmenten ajan. Esimerkiksi yhdysvaltalainen Dorothy Miles jakoi kuurojen taideteokset kolmeen eri ryhmään vuonna 1974. Ensimmäisen kategorian teoksissa ei käynyt ilmi, että tekijä on kuuro. Toiseen ryhmään kuuluivat ne teokset, joissa käsiteltiin taideteoksissa tyypillisiä aiheita kuurojen näkökulmasta, ja kolmannen ryhmän aiheet ovat selvästi sidoksissa kuurouteen. Jo varhaiset kuurot taiteilijat halusivat vaikuttaa valtakulttuurin näkemyksiin kuuroista. Oralismien valtakaudella kuurojen taide hiipui, mutta 1970-luvulla se koki eräänlaisen *uudelleensyntymisen* yleisen ilmapiirin muututtua. (Salmi & Laakso 2005, 368)

Kuurot taiteilijat

1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa suomalaisessa kuurojen yhteisössä vaikutti useita lahjakkaita taitelijoita, ja yhteisö pitääkin ajanjaksoa suomalaisen kuurojen taiteen kulta-aikana. Tuolloin Suomessa vallitsi yleinen taiteen nousukausi, ja muun muassa kansallisromantiikka uudisti taidettamme. Merkittävimmät tuon ajan taitelijat olivat syntymä- tai varhaiskuuroja, mikä on varmasti antanut vaikutteensa heidän taiteeseensa. He harjoittivat taideopintoja taideoppilaitoksissa ja olivat perillä alan uusista virtauksista. Tunnetuimpia aikakauden kuuroja taitelijoita olivat Albert Tallroth (1871–1899), Juho Felix Talvia (ent. Helin, 1879–1938) ja Sävele Angervo (ent. Nummelin, 1879–1938). He kaikki kävivät kuurojen koulua Turussa, jossa

piirustuksen opettajana toimi muun muassa tunnettu maisemamaalari Victor Westerholm. (Salmi & Laakso 2005, 370.)

4.1.2 Tulkkipalvelut

Jos henkilöllä on vaikea-asteinen kuulovamma, hän voi käyttää apunaan viitottua puhetta tai viittomakieltä (Topo, Hannikainen-Ingman, Saarikalle & Tiilikainen 2000, 41.) Tulkkipalvelu kehittyi jatkuvasti, ja nykypäivänä se palvelee useita tuhansia asiakkaita. Vuoteen 1999 mennessä Suomessa oli 23 tulkkeskusta sekä kuudella paikkakunnalla toimi puhevammaisille tulkkauspalveluja tuottavia yksiköitä (Topo, Heiskanen, Rautavaara, Hannikainen-Ingman, Saarikalle & Tiilikainen 2000, 7.)

Merkitys

Saarinen ja Tantt (2005, 13) toteavat, että tulkkipalvelut ovat melko tuntematon muoto, vaikka puhevammaisten tulkkipalvelun järjestämisestä on määrätty laissa. Aina palvelun tarvitsijat eivät tiedä oikeuksiaan, tai he eivät muutoin kykene sitä hakemaan. Henkilöllä, jolla on kuulonäkövamma, kuulovamma tai puhevamma ja joka vammansa vuoksi tarvitsee tulkkausta työssä käymiseen, opiskeluun, asiointiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen, harrastamiseen tai virkistykseen, on oikeutettu tulkkauspalveluun (L133/2010 2:5 §).

Saarisen ja Tantun (2005, 14) mukaan Rautakoski (2001) toteaa, että ilman tulkkipalveluja puhevammaisten tasa-arvoinen osallistuminen ei toteudu, vaan he joutuvat toistuvasti tilanteisiin joissa heidän viestiään ei ymmärretä. Tämä aiheuttaa pelkoa kommunikointitilanteita kohtaan, ja seurauksena voi olla, että henkilö eristäytyy täysin kuulevasta yhteisöstä. Tulkkipalveluilla on suuri merkitys erityisesti vaikeasti kuulovammaisten ja vaikeasti puhevammaisten arkielämässä, sillä ne tukevat omatoimista suoriutumista, valtaistumista sekä parantavat elämänlaatua. (Topo ym. 2000, 7.) Puhevammaisen henkilö, jolla on kommunikointivaikeuksia voi

jääda paitsi tulkkipalvelun myötä myös muista hänelle kuuluvista etuuksista. Itsensä ilmaiseminen ja onnistunut kommunikointi lisäävät henkilön tyytyväisyyttä sekä vahvistavat tunnetta elämän hallitsemisesta. (Saarinen & Tantt 2005 14–15.)

Tulkkaukspalvelun käyttöönotto

Vammaisten henkilöiden tulkkaukspalvelut siirtyivät Kelan hoidettaviksi kunnilta 1.9.2010. Nämä tulkkaukspalvelut ovat tarkoitettu Suomessa asuvalle henkilölle, jolla on kuulovamma, kuulonäkövamma tai puhevamma. Oikeutta tulkkaukspalveluun viittomakielinen hakee yleensä vain kerran. Jos tulkkipalvelun hakija haluaa lisätunteja, opiskelutulkausta ja tulkkaukspalvelua ulkomaanmatkalle, hänen on haettava oikeus niistä erikseen. Päätökset tehdään Kelan Vammaisten tulkkaukspalvelukeskuksessa, ja kun päätös on myönnetty, kuulo- tai puhevammaisilla on oikeus 180 tulkkaukstuntiin vuodessa ja kuulonäkövammaisilla 360 tuntiin. (Kansaneläkelaitos 2010; Sosiaali- ja terveysministeriö.)

4.2 Kulttuurin muodot

Kuurojen Liiton kotisivulta voi löytää tapahtumakalenterin, jossa on listattu tulevien kulttuuritapahtumien, kuten erilaisien näytelmien, nuorisopäivien sekä näyttelyiden ajankohta sekä tapahtumapaikka (Kuurojen Liitto c) Seuraavaksi esittelemme tunnettuja kulttuurin eri muotoja; taide, musiikki sekä teatteri ja annamme niistä esimerkkejä viittomakielisinä kulttuuripalveluina ja tapahtumina. Lisäksi esittelemme tunnetun nykyajan kuuron taitelijan.

Kulttuuri on yhteisön jäsenten yhteisten ajatusten, määritelmien, sääntöjen ja tarkoitusten esiintymistä ihmisten elämäntavoissa. Kulttuuri siirtyy sukupolvelta toiselle ja myös yhteisön jäseneltä toiselle. Hyypän ja Liikasen (2005,13) mukaan kulttuurin näkyvin muoto on taide. Kirkinen (2002, 17) toteaa, että kulttuurilla on

useita eri muotoja, ja niitä ovat muun muassa kulttuurin eri alat, kuten taide, tiede, kirjallisuus, teknologia ja elinkeinot.

4.2.1 Taide

Taidetta voi olla niin kirjallisuus, tanssi, kuvataide, elokuva kuin rakennustaidekin (Palttala, Tulkki & Vakkuri 2004, 3). Taide on pyrkinyt vaikuttamaan läpi modernismin historian yhteiskunnan ja arjen ulkopuolella. Taiteella, kuten tanssilla, laululla, kuvilla ja tarinoilla on ollut merkittävä tehtävä ja paikka ihmiskunnan historiassa. (Bardy 2007, 22; Haapalainen 2007, 223.)

Strandmanin (2007, 161) mukaan Saresma toteaa taiteen olevan ”arjen mauste”. Hyypä (2007, 155) määrittelee taiteen luovuuden tuotteeksi, jonka taiteen kuluttaja kokee tunteiden rikastuttamana taide-elämyksenä. Taiteelle annetaan mitä moninaisimpia tehtäviä: sen uskotaan edistävän terveyttä, viihtyvyyttä ja hyvinvointia. Sen tehtäväksi on myös todettu elämyksien, virikkeiden ja kokemuksen antaminen. Kuluttajille taiteen ja taidepalvelujen käyttö merkitsee toisaalta kulutustottumuksia, viihdettä, sosiaalista pääomaa sekä hyväksyntää. (Strandman 2007,161.)

Taiteen aloista ihminen on aina halunnut ilmaista itseään esimerkiksi kuvataiteen keinoin: piirtämällä, maalaamalla tai tekemällä veistoksia. Kuvataiteisiin on katsottu perinteisesti kuuluvan piirustus- ja maalaustaide sekä taidegrafiikka ja kuvanveisto, mutta uudemmista taiteenmuodoista muun muassa tekstiilitaide, tilataide, valokuva-taide ja performanssitaide kuuluvat myös kuvataiteisiin. Katsojan omat näkemykset ja sen hetkinen tunnetila vaikuttavat keskeisesti siihen, kuinka hän kokee teoksen. Kuvataiteen teokset ilmaisevat aikakautensa ilmapiiriä ja tunteja. (Palttala, Tulkki & Vakkuri 2004, 43.) Taiteen tekijä kokee usein lähtevänsä tyhjästä taidetta luodessaan. Hän ei osaa sanoa, mistä idea taideteokseen tuli tai kuinka sen kehitys tapahtui. (Rauhala 2005, 158.)

Sakarín (2007, 103–104) mukaan museoissa taiteeseen voi tutustua kokonaisuutena, tilassa, joka ottaa haltuunsa, ja että museo määrittyy ennen kaikkea taide- ja esinekokoelmiensa kautta, mutta nykyisin pohditaan paljon myös museon merkitystä fyysisenä tilana. Taidemuseoiden erilaiset esityskäytännöt mahdollistavat taiteilijoiden esittelemisen yleisölle. Museoalan ammattilaiset käyttävät omaa ammattitaitoaan esimerkiksi töiden esillepanoon. (Kantonen 2004, 88.) Taide ja erilaisiin kulttuureihin liittyneet ihmisten käyttämät esineet ovat merkittävä tekijä muistamiseen ja muistin aktivoimiseen. (Sakari 2007, 104.)

Vuonna 2002 Suomessa oli yli tuhat museota. Ammatillisia museoita oli vuonna 1999 152 kappaletta, ja ne vastasivat 294 museokohteen hoidosta. Valtaosa museoista on kulttuurihistoriallisia ja erityisesti pieniä paikallismuseoita. Taidemuseoiden osuus on viidennes ja erikoismuseoiden noin neljännes museokohteista. (Heiskanen, Kangas & Mitchell 2002, 73.)

Kuurojen valtakunnalliset kulttuuripäivät

Ensimmäiset Kuurojen valtakunnalliset kulttuuripäivät järjestettiin yli 50 vuotta sitten, vuonna 1956 Helsingissä. Siitä eteenpäin kulttuuripäiviä on järjestetty ympäri Suomea säännöllisesti joka toinen vuosi. Tapahtuma tarjoaa viittomakielisiä kulttuurielämyksiä ja taidetta sekä viittomakieliselle että kuulevalle yleisölle. Kulttuuripäivät tarjoavat kuulevalle kansalle oivan mahdollisuuden tutustua viittomakielisten kulttuuriin. Kuurojen kulttuuripäivät ovat Kuurojen Liiton hallinnoima tapahtuma. (Kulttuuria kaikille 2008; Kuurojen Liitto 2010 e)

Kulttuuripäivillä kilpaillaan erilaisissa sarjoissa, esimerkiksi kilpailuesityksissä, taide- ja kädentaitotöissä, runo- ja kirjoituskilpailuissa sekä tietokilpailuissa. Tapahtumassa on mukana kuurojen yhdistyksiä, kuurojen kouluja sekä muita viittomakielisiä kilpailijoita. Kulttuuripäivät toteutuvat Kuurojen Liiton työntekijöiden sekä vapaaehtois-

työntekijöiden voimin. Rahoituksessa auttaa myös tapahtumapaikkana oleva kaupunki. (Kulttuuria kaikille 2008;Kuurojen Liitto 2010 e)

Kuurojen museo

Historiallisen esineistön määrän kasvun ja kiinnostuksen lisääntyminen kuurojen historiaa kohtaan johti Suomessa Kuurojen museon perustamiseen vuonna 1915. Aloittaessaan museo oli Carl Oscar Malmin jäämistön ympärille rakentunut museohuone, joka oli sijoitettu Helsingin kuurojenyhdistyksen tiloihin. Tämän jälkeen museo joutui muuttamaan useaan otteeseen, kunnes vuonna 1986 liitto perusti museotoimikunnan, jonka ehdotuksesta se siirrettiin Valkeaan taloon. Kuurojen museo liittyi Suomen museoliiton jäseneksi vuonna 1993, ja Opetusministeriön hyväksymänä valtionapumuseona se on toiminut vuodesta 1997. Kuurojen museon tehtävänä on kuurojen historian ja perinteiden tunnetuksi tekeminen. Syksyllä 1988 museo avasi ensimmäisen näyttelynsä, ja sen aiheena olivat kuurot valokuvaajat. (Salmi & Laakso 2005, 395.)

4.2.2 Musiikki

Alun perin musiikkia on käytetty apuna arkipäivän toiminnoissa, kuten viestinnässä ja erilaisissa rituaaleissa. Ihminen on aina pyrkinyt musiikilla ilmaisemaan tunteitaan sekä vaikuttamaan elämänsä laatuun ja ympäristöönsä ja sen tunnelmaan. Kirjoittaessaan musiikkia säveltäjä yhdistää erilaatuisia, -korkuisia ja – pituisia ääniä. Sävelmän sanomaa tukee usein sanoitus, mutta jos musiikissa ei ole sanoja, kutsutaan sitä instrumentaalimusiikiksi. Eleet ja liikkeet saattavat myös vahvistaa musiikin sanomaa. Musiikin tyyllilajeja on monia, muun muassa klassinen-, iskelmä-, pop-, hip-hop-, rap- ja rock-musiikki. Kesäaikaan Suomessa järjestetään useita erilaisia musiikkitapahtumia kuten Pori Jazz, Ruisrock, Provinssirock, Ilosaari sekä Ankkarock. Menestymiseen musiikkialalla ei riitä enää pelkkä musiikki, vaan artisti on tänä päivänä tarkoin suunniteltu tuote eli brändi. Osittain musiikkivideoiden vuoksi artistin

ulkonäkö, olemus ja esiintymistaito ovat nousseet vähintään yhtä tärkeiksi kuin hänen laulutaitonsa. (Palttala, Tulkki & Vakkuri 2004, 27–31.)

Rap on tyyliltään laulamisen ja puhelaulun välimaastossa. Se on saanut syntynsä Yhdysvalloissa, ja se toimii yllyttäjänä ja vaihtoehtona niille, jotka haluavat ilmaista kriittisiä tunteuksia tai mielipiteitä. Musiikin teemat voivat olla arkisia. Rap-kappaleet ja -esitykset usein sisältää voimakkaita ilmaisukeinoja ja niissä käytetään katukieltä eli slangia. Rap-musiikkia säestetään tavallisesti elektronisilla soittimilla ja esitykset saattavat sisältää hyvin taidokkaita tanssiesityksiä. (Gustems 2006, 67.)

Sencity

Suuren suosion saavuttaneita Sencity-tapahtumia on järjestetty ympäri maailmaa vuodesta 2002 asti, ja Suomessa tapahtuma järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 2008. Sencity on tunnettu klubitapahtuma, jossa musiikki on mahdollista kokea kaikilla eri aisteilla. Lisäksi tapahtuma rikkoo rajoja kuurojen ja kuulevien välillä. Värehtelevä tanssilattia, videoinstallaatiot, valaistus, tuoksut ja uv-dekoraatiot mahdollistavat musiikin tunnelman kokemisen.

Vuonna 2010 teemana oli Street Circus, johon kuului tuli- ja sirkustaiteilijat sekä tanssijat esityksineen. Vuonna 2009 tapahtuma houkutteli yli 1000 vierailijaa. (Sencity Finland)

Signmark

Marko Vuoriheimo syntyi kuuroille vanhemmille 16.6.1978. Lapsena Marko käytti kuulolaitetta molemmissa korvissaan, mutta nykyään enää vain toisessa. Marko tiesi jo nuorena haluavansa mukaan musiikkimaailmaan, mutta hänen toiveitaan pidettiin mahdottomina. (Stenros 2008,15–32)

Vuoriheimo opiskeli Jyväskylän yliopistossa viittomakielisen luokanopettajan koulutuksessa, ja opiskelut suoritettuaan hän pääsi töihin Turun Diakonia-ammattikorkeakouluun, opettamaan viittomakieltä tuleville viittomakielentulkeille. Vuonna 2004 vanha juoksukaveri otti yhteyttä Markoon, ja pojat tekivät yhdessä tv-ohjelma Basaarin hip hop - dokumenttiin viittomakielisen rap-videon. Vuonna 2005 syntyi Signmark. Seuraavana vuonna Signmarkin suosio yllätti kaikki; samana vuonna julkaistiin Signmarkin esikoisalbumi ja Marko sai mahdollisuuden esittää musiikkiaan MTV:llä. Signmark teki lopullisen läpimurtonsa myös kuulevien keskuudessa vuonna 2008, jolloin yhtyeen laulu *Speakerbox* äänestettiin toiseksi Suomen Euroviisukarsinnoissa. (Stenros 2005, 35–48.)

Signmarkin merkitys kuurojen yhteisölle on suuri. Vihdoin kuurot saattavat kokea musiikkia omalla äidinkielellään; jotain tehdään vain heitä varten. Signmark on voittanut valtion kulttuuripalkinnon sekä Vuoden kieliteko-palkinnon rajat rikkovasta kommunikoinnista ja rohkeudesta käyttää omaa kieltään. (Signmark 2010.)

4.2.3 Teatteri

Teatterissa esitetään näytelmiä, jotka kuvaavat sekä todellisen tai kuvitellun elämän sattumuksia. Niitä katsoessaan ihminen voi saada hänelle uusia tai epätavallisia tunne-elämyksiä, ja jopa liikuttua kyyneliin saakka. Teatteri on ollut perinteisesti se paikka, josta ihmiset ovat saaneet piristystä arkeensa, mutta nykyään televisio, videot ja elokuvat ovat vieneet pitkälti tämän tehtävän. Näiden katsominen eroaa kuitenkin merkittävästi teatterista siten, että teatterissa katsojat ovat välittömässä vuorovaikutuksessa esiintyjien kanssa. Näytelmien kirjoittaja roolihahmojensa kautta tuo julki ajatuksiaan ja näkemyksiään. (Palttala, Tulkki & Vakkuri 2004, 19–20.) Näyttämöllä näyttelijä pyrkii ensisijaisesti toteuttamaan käsikirjoittajan ja ohjaajan näkemyksen sekä tuottajan tai teatteriohjaajan tavoitteita. (Nurminen 2007, 260.)

Suomessa toimii yli sata ammattiteatteria ja teatteriryhmää, joista kansallisia päänäyttämöitä ovat Suomen Kansallisteatteri, Suomen Kansallisooppera, Svenska Teatern sekä Tampereen Työväen Teatteri. Ammattiteatterit tarjoavat yleisöille vuoden mittaan yli 15.000 esitystä. Valtionosuuslainsäädännön piiriin (ns. VOS-teatterit) kuului vuonna 2008 45 puheteatteria, joista kuusi on ruotsinkielistä sekä 11 tanssiteatteria. Rahoituslain ulkopuolella on kasvava joukko ammatillisia teatteri- ja tanssiryhmiä. (Teatterin tiedotuskeskus.)

Kuurojen näyttämöharrastuksen historiaa

Ensimmäinen kirjallinen tieto viittomakielisten näyttämötoiminnasta löytyy vuodelta 1897 ruotsinkielisestä kuurojen lehdestä. Samoihin aikoihin kuuro Albert Tallroth kehitti ”kuuromykkäin laulua”, joka nykyaikana tunnetaan viittomakuorona. 1900-luvun alussa suosittuja kuvaelmien ja vuoropuhelujen aiheita olivat valistukset raittiudesta ja J.L. Runebergin Vänrikki Stoolin tarinat. Vuonna 1915 Helsingin Kuuromykkäinyhdistyksessä perustettiin Näytelmätaiteen harrastajat- seura. Seuran puheenjohtajana toimi Oskar Wetzell. (Wallvik 2005, 10–12.)

Kuurojen teatteri syntyi Kulttuurikeskuksen myötä, ja sen ensimmäinen toimintavuosi oli 1988. Aika oli suotuisa kuurojen teatterin perustamiselle, sillä kuurotietous oli lisääntynyt yhteiskunnassa, ja kuurot olivat entistä aktiivisempi yhteisö. Teatteri ei kuitenkaan saanut valtiolta avustusta, koska teatterilla ei ollut koulutettua henkilökuntaa. Vuonna 1994 Suomessa järjestettiin ensimmäinen viittomakielinen teatterialan koulutus Turun taiteen ja viestinnän oppilaitoksessa. (Kuurojen teatteri; Wallvik 2005, 22,28).

Kuurojen teatteriharrastus levisi nopeasti ympäri Suomea, ja jopa ulkomaille asti. Teatterikursseja järjestettiin muun muassa Turussa, Helsingissä, Oulussa ja Kuopiossa. Suomalaista viittomakielistä teatteria vietiin myös ympäri maailmaa, esimerkiksi Japaniin ja Yhdysvaltoihin. (Wallvik 2005, 27,38.) Uuden vuosituhannen alkaessa,

vuonna 2000, sai syntynsä eurooppalainen kulttuuriprojekti *Language in Space and Time*. Wallvik (2005, 38–39) kertoo, että projektin tavoitteena oli muun muassa kuurojen teatteriakatemian kehittäminen sekä teatterin luominen myös kuuroille lapsille.

Kuurojen teatterin ensimmäinen produktio oli *Paniikki kellarissa*, joka sai ensi-iltansa 8.1.1988. Kuurojen teatterissa on historiansa aikana nähty lukemattomia produktioita. Vuonna 2005 Kuurojen teatteri sai uuden nimensä kulttuuripersoona Torsten Rikströmin mukaan; teatterista tuli Teatteri Totti. (Wallvik 2005, 102.)

4.3 Kulttuurin yhteys terveyteen, palveluiden markkinointi ja saatavuus

4.3.1 Terveys ja kulttuuri

”Kulttuurikokemukset ja taide-elämykset ovat myönteisiä emootioita, jotka liittyvät ihmisen sosiaalisiin suhteisiin ja ylläpitävät hyvinvointia” (Hyypä & Liikanen 2005,13). Kansainvälisen terveysjärjestö WHO:n mukaan terveys on täydellisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila. (Opetusministeriö 2008,18) Kulttuuri on nähty terveyden osana jo muinaisista intialaisista maailmankäsityksistä alkaen. Sieltä se levisi länsimaiseen filosofiaan, ja jatkoi vahvistumistaan keskiajalta valistuksen aikaan saakka. (Mts. 23–25.)

Jo antiikin Kreikan filosofi Aristoteles (384–332 eaa.) määritteli ihmisen päämääräksi pyrkimyksen onneen. Aristoteleen mukaan hyvinvointi saavutetaan terveydellä ja aktiivisuudella. Historiankirjojen mukaan arabialaistaustainen Maimonides (1155–1204) otti terveys sosiologian ensiaskeleet. Hän oli todennäköisesti ensimmäinen ihminen joka käytti musiikkiterapiaa, ja joka koki, että musiikilla, huumorilla ja lukemisella on tärkeä merkitys tasapainon, eli terveyden edistämiseksi. (Hyypä & Liikanen 2005,23–25.)

Hyypä & Liikanen (2005,131) toteavat, että ihmisellä on luontainen tarve ilmaista itseään eri tavoin, ja taide- ja kulttuurielämykset ovat hyvä tapa tunteiden ja kokemusten purkamiseen. Taide virkistää aisteja ja rikastuttaa elämymaailmaa, ja sen luominen poistaa yksinäisyyden synnyttämää syrjäytymistä ja nostattaa itsetuntoa. (Mts. 117; Opetusministeriö 2008, 20.)

Suomessa ohjaus terveellisempiin elintapoihin ja hygieniaan suoritettiin 1800-luvulla. Tämä kohdistui myös kulttuurin alueelle. 1900-luvun alussa lääkäreiden mieli muuttui; tällöin lääkärit kokivat, että huvittelu rappeuttaa sielua, ja siksi se pitäisi lopettaa. 2000-luvulla holistinen ja kulttuurinen terveystietämys sai vallan takaisin Suomessa. Nykyään vallalla on käsitys, että hyvinvointiin kuuluu terveys, kulttuuri ja sosiaaliset suhteet. (Hyypä & Liikanen 2005, 33–34.)

Kulttuurilla on terveyteen monia fyysisesti myönteisiä vaikutuksia. Kulttuuri- ja taideharrastukset auttavat yhteisen identiteetin muodostumisessa ja synnyttävät myönteisiä tunteita ja hyvinvointia. (Hyypä & Liikanen 2005,36; Opetusministeriö 2008, 20.)Kulttuuri- ja taide-elämykset luovat emootioita, joiden vaikutuksesta aivojen psykofysiologisen säätelyjärjestelmän toiminta tasapainottuu. *”Ihmismielen, aivotoiminnan ja elimistön toimintaa säätelevän järjestelmän pysyvä tasapaino sosiaalisen ympäristön kanssa on hyvinvointia ja terveyttä”* (Hyypä & Liikanen 2005,50.) Kulttuuri- ja taide- elämykset synnyttävät hyvää stressiä jota seuraa hyvän olon tunnetila. Positiiviset kulttuurikokemukset jäävät mieleen hyvinä muistikuvina. Nämä muistikuvat saavat aikaan lisää mielikuvia, iloisuutta ja hyvää mieltä. Ilolla tiedetään olevan verenvainetta alentava vaikutus. (Mts. 57,64.)

4.3.2 Palveluiden markkinointi

Miksi markkinointia tarvitaan?

Markkinointia tarvitaan myyjän ja asiakkaan välille: markkinoinnin avulla yritys tekee itseään tai tuotettaan tunnetuksi. Markkinoinnin päämääränä on myydä yrityksen tarjoamia tuotteita. Markkinointimenetelmillä yritys luo mielikuvan asiakkailleen. Asiakkaiden tarpeiden tyydyttäminen kuuluu markkinointiin, ja siihen kuuluu myös asiakkaiden tarpeiden tutkiminen. (Bergström & Leppänen 2000, 7-8.) Opinnäytetyön kysely on osaltansa asiakkaiden tarpeiden tutkimista, sillä otamme selvää kuinka tyytyväisiä kuluttajat ovat olemassa oleviin viittomakielisiin kulttuuripalveluihin.

Asiakkaan tarpeet

”Loppukädessä, kun asiakas ostaa tuotteen tai käyttää palvelua, hän periaatteessa ratkaisee yhden ongelmistaan” (Lindberg-Repo, Mehra, Gupta, Dube & Kauh 2009, 21). Asiakkaan tarpeet eivät yksin sanele, minkälaista palvelua asiakas etsii. Tarpeet sanelevat osiltaan, mitä potentiaalinen asiakas haluaa, ja monet palveluntarjoajat voivatkin tavallisesti tarjota hyväksyttävän ratkaisun. (Grönroos 2001, 413.)

Bergströmin ja Leppäsen (2000, 30) mielestä asiakkaan tarpeet ovat ostamisen lähtökohta. Tarve on puutetila, joka halutaan parantaa tyydyttämällä se jollakin keinolla. Nämä tarpeet ovat markkinoivan yrityksen liiketoiminnan lähtökohta: jos asiakas ei tunne tarvetta yrityksen tuotteeseen tai palveluun, ei synny kauppaa. Ihmiset ovat kuitenkin tarpeiltaan sekä tavoiltaan tyydyttää tarpeita hyvin erilaisia. Nykyään on olemassa sekä käyttö- että välinetarpeita. Käyttötarpeella kuvataan käyttöä, johon palvelu tai tuotetta käytetään. Sama tuote tai palvelu voidaan ostaa moneen käyttötarkoitukseen. Välinetarpeita ovat sen sijaan mm. seikkailun, pätemisen ja viihtymisen tarpeet. Tuote tai palvelu toimii täten *välineenä* asiakkaan oman imagon rakentamisessa.

Sähköinen markkinointi

Markkinointiviestintä on viestintää yrityksen ja ulkoisten sidosryhmien välillä. Viestinnän tarkoituksena on viestien kaksisuuntainen lähettäminen ja vastaanottaminen. Markkinointiviestinnän tavoitteena on luoda suoraan tai välillisesti kysyntää tai kysyntään myönteisesti vaikuttavia tekijöitä. Markkinointiviestintää suoritetaan lähinnä television, radion, sanomalehtien ja Internetin välityksellä. Seuraavaksi esittelemme tarkemmin sähköisen markkinoinnin saralta Internetiä. (Paavilainen 1999, 108.)

Nykypäivänä ihmisten teknologinen osaaminen on laajaa, ja se mahdollistaa useiden erilaisten markkinointikanavien käytön. Sähköisistä markkinointikanavista Internet on yksi näistä keinoista. Internet tarjoaa yritykselle yhtäläisen mahdollisuuden markkinoida itseään. Internet vaatii asiakkaan aktiivista osallistumista. Asiakkaan tulee itse etsiä tietoa yrityksestä ja sen palveluista. Internet on yritykselle verrattain hyvä markkinointikanava, ja siksi sen käyttöön ja hyödyntämiseen tulisikin panostaa. (Paavilainen 1999, 110–113). Kent ja Calishain (2002, 5-10) ovat tutkineet yrityksen kotisivujen vahvuuksia ja heikkouksia. Heidän mukaansa yritysten kotisivujen vahvuuksiksi voidaan katsoa jatkuva päivittäminen, ilmainen koulutus, yhteisöt ja mahdollisuus keskustella sekä tietysti hyvät tuotteet. Kotisivujen tasoa laskevat esitemäisyys, vanhanaikaisuus sekä huonot tuotteet.

Sosiaalisen median tuotteet, kuten Facebook, ovat osa sähköistä markkinointia tänä päivänä. Sosiaalinen media osaltaan edistää yritysten markkinointia ja asiakassuhteiden luomista. Sosiaalinen media helpottaa yrityksiä julkaisemaan sisältöä, luomaan verkostoja ja keskusteluja tarjoamistaan palveluista. Mainonta on merkittävä osa sosiaalista mediaa. (Markkinointia 2010.)

4.3.3 Saatavuus ja saavutettavuus

Saatavuus

Bergström ja Leppänen (2000, 199–200) mukaan saatavuudella tarkoitetaan ostamisen helppoutta. Kuluttajan tulisi saada haluamansa tuote tai palvelu silloin, siellä ja sen verran kuin hän haluaa sekä joustavin maksujärjestelyin. Saatavuus käsittää kolme tärkeää tekijää, jotka ovat markkinointikanava, tuotteiden tai palveluiden jakelu sekä sisäinen ja ulkoinen saatavuus. Markkinointikanava on yrityksen valitsema välittäjien ketju, jonka avulla tuote siirtyy valmistajalta asiakkaalle. Välittäjiä ovat hankkijat, jälleenmyyjät, agentit sekä verkostomarkkinoijat ja avustajat kuten kuljetusliikkeet, mainostoimistot ja pankit. Jakelulla tarkoitetaan tehtäviä, jotka koskevat tavaroiden kuljettamista ja tilaamista. Sisäinen saatavuus tarkoittaa sitä, kuinka helposti asiakas löytää tai saa haluamansa tuotteen tai palvelun tai tavoittaa oikean henkilön. Se kuinka helposti asiakas löytää tai tavoittaa toimipaikan, jossa tuotetta tai palvelua tarjotaan, tarkoittaa ulkoista saatavuutta.

Saavutettavuus

Opetusministeriön ”Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus”-toimenpideohjelman (2006–2010) mukaan hyvin saavutettava palvelu on ulottuvissa kaikille, ja se tarjoaa mahdollisuuden osallistumiseen ja elämyksiin yksilöiden erilaisista ominaisuuksista riippumatta. Saavutettavuus käsittää myös ihmisten yhdenvertaisen kohtelun ja syrjimättömyyden (Opetusministeriö 2006, 9). Kulttuurin tulisi olla esteetöntä; kaikilla tulisi olla samat mahdollisuudet kulttuurin kokemiseen ja kulttuurin tulisi olla helposti lähestyttävää. (Piirainen & Rytönen 2009, 17).

Opetusministeriön julkaisun mukaan aisteihin liittyvät esteet, kuten kuurous, vaativat erityistoimia, jotta niistä voidaan tehdä nautittavia kaikille. Viittomakielisille näitä erityistoimia ovat esimerkiksi tulkkaus ja tekstitykset elokuvissa. Yleisradio Oy:n tulee

lain mukaan ottaa ohjelmistossaan huomioon niin viittomakieliset, kuin kaikki muutkin vähemmistökieliryhmät (Opetusministeriö 2006,15). Opetusministeriön ”Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus”- toimenpideohjelmaan kuuluu esimerkiksi taide- ja kulttuurilaitosten saavutettavuuden vahvistaminen ja monikulttuurisuuteen ja vammaisuuteen liittyvän osaamisen vahvistaminen. Opetusministeriö aikoo myös tukea viittomakielisen teatterin toimintaa harkinnanvaraisella valtionavustuksella. (Opetusministeriö 2006, 20, 24.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimustiedon keruumenetelmä

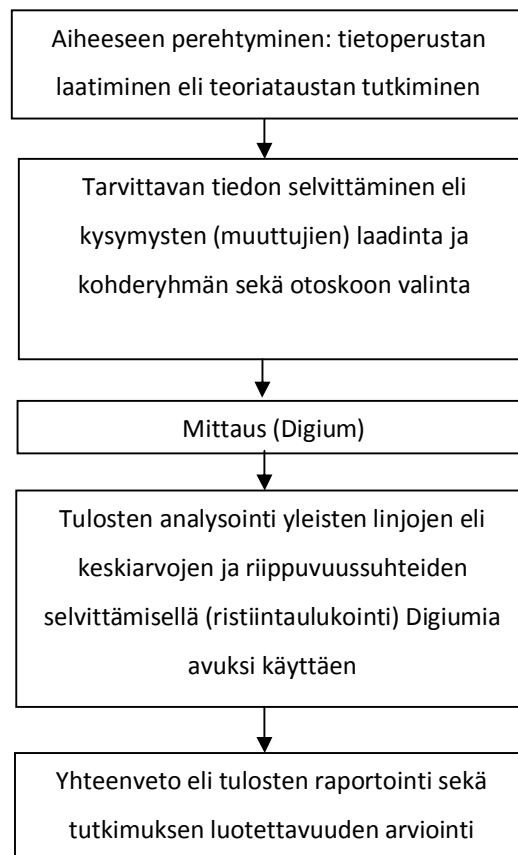
5.1.1 Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus

Tutkimustavan määrää tutkimusongelma ja tutkimuksen kohde (Heikkilä 1998,13). Opinnäytetyömme aihe on viittomakieliset kulttuuripalvelut (sis. tulkkipalvelut), ja tutkimuksen tavoitteena oli niiden *suosittavuuden* eli käyttömäärän, toimivuuden, toisin sanoen laadun ja saavutettavuuden mittaaminen. Kvantitatiivisen, eli määrällisen tutkimuksen lähtökohtana on yleistettävyyden ja laskennallisuus: pyrimme tällä tutkimuksella saavuttamaan tilastollisia ja yleistettäviä tutkimustuloksia. (Hirsjärvi & Hurme 2008,22.) Tutkimuksen luonteeseen sopi ihanteellisesti kyselylomake, koska tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa vastaajien kulttuuri-käyttäytymistä, toiveita, asenteita ja mielipiteitä. (Vehkalahti 2008, 11–12.) Toteutimme kyselytutkimuksemme toimeksiantajamme Kuuron Liiton kotisivujen ja Facebook-sivuston vierailijoille sähköistä kyselylomaketta käyttäen.

5.1.2 Lähtökohdat

Opinnäytetyömme alussa meillä ei ollut hypoteesia eli olettamusta tutkittavasta aiheesta. Käytämme opinnäytetyön tutkimuksessa induktiivista logiikkaa (ks. KUVIO 2.): muotoilemme tutkimusongelman, kokoamme tietoperustan, teemme tutkimuskysymysten tarpeiden mukaisia kysymyksiä tutkimukseen, keräämme tulokset sekä lopuksi etsimme niistä yleisiä linjoja (vastausten keskiarvoja) ja yleistyksiä eli analysoimme ja raportoimme tutkimuksen tulokset (Creswell 2003, 125,132).

Tutkimuksen kysymykset perustuvat omiin kokemuksiimme sekä laatimaamme tietoperustaan. Tutkimuksesta tarvittavan tiedon olimme määritelleet lisäksi tutkimuskysymysten avulla. Aikaisemmat tutkimukset eivät näin vaikuttaneet kyselymme kysymyksiin. Vaihtoehtona olisi myös ollut deduktiivinen lähestymistapa tutkimukseen. Sen lähtökohtana olisi ollut varmentaa aiemmin tutkitun tiedon todellisuus, joko samanlaisessa tilanteessa tai uudessa erilaisessa tilanteessa (Hirsjärvi ym. 2004, 134–135). Kuten jo aikaisemmin mainitsimme, aikaisemmat tutkimukset, joista saimme tietää toimeksiantajamme kautta liittyen viittomakielisiin kulttuuripalveluihin, olivat kuurojen suorittamia tutkimuksia. Ollisimme halunneet tutkia näiden tutkimusten tuloksia verraten niitä oman kyselymme tuloksiin vasta tutkimuksen jälkeen. Emme kuitenkaan saaneet näiden tutkimuksien tuloksia tarkastelumme. Käytimme Internetin erinäisiä hakukoneita hakemalla tutkimuksista tietoa monilla eri hakusanoilla, mutta emme valitettavasti löytäneet tietoa näistä tutkimuksista tai mistä ja kuinka niihin olisi päässyt tutustumaan. Toimeksiantajamme ei pystynyt auttamaan meitä asiassa, vaikka hän tiesi näiden tutkimusten toteutuneen. Olisi ollut mielenkiintoista tarkastella, kuinka kuurot ja kuulevat ovat lähteneet tutkimaan viittomakielisiä kulttuuripalveluja.

KUVIO 2. Tutkimuksen eteneminen

Kuten jo johdannossa kerroimme, kiinnostuksemme viittomakielisten kulttuuripalveluihin on syntynyt omista kokemuksistamme: olemme tutustuneet viittomakielisten maailmaan sekä viittomakielen että kulttuuripalveluiden kautta. Viittomakielisissä kulttuuripalveluissa kiinnostivat erityisesti kuurojen oma kulttuuri, vahva ryhmäidentiteetti ja historia. Opinnäytetyön aiheen yhteys matkailualaan on kulttuuripalveluissa ja - tapahtumissa, jotka ovat matkailukohteita omana kategorianaan. Käsittelemme opinnäytetyössä yhtä kulttuuripalvelujen lajeista eli viittomakielisiä kulttuuripalveluja. Opinnäytetyön tutkimuksen kautta koemme olevamme mukana tukemassa viittomakielisten kulttuuripalvelujen kehittämistä.

Pääsimme työtä tehdessä lisäksi käyttämään ammattikorkeakoulussa oppimiamme tietoja ja taitoja.

Toimeksiantaja

Kun olimme valinneet opinnäytetyömme tutkittavaksi aiheeksi viittomakieliset kulttuuripalvelut, päätimme, että yrittäisimme saada työllemme toimeksiantajan. Tunnettavuuden ja alansa johtavana etu- ja palvelujärjestönä toimimisen johdosta Kuurojen liitto vaikutti luotettavalta ja asiantuntevalta toimeksiantajalta. Kuuron Liitosta olimme yhteydessä liiton hyvinvointi- ja kulttuuriyksikön päällikkö Helena Torbolin kanssa. Hänen kanssaan kävimme sähköpostitse keskustelua lähinnä kyselyn laatimiseen sekä toteuttamiseen liittyvistä asioista. Työn onnistumisen takaamiseksi Torbolilla oli alansa ammattilaisena ja toimeksiantajanamme kysymys- ja korjaus- ehdotuksia kyselyymme. Tutkimuksessa yhteistyömme näkyy lisäksi kyselyn toteuttamisessa Kuurojen Liiton sähköisillä sivustoilla. Toimeksiantajan avulla saimme näkyvyyttä ja tavoitimme haluamamme kohderyhmä, joka muotoutuikin lopulliseen muotoonsa, eli otokseksi toimeksiantajan kautta (ks. Kohderyhmä)

5.2 Tarvittavan tiedon mittaaminen ja kohderyhmä

Heikkilä (1998,46) toteaa, että ennen kyselylomakkeen laadintaa tulee perehtyä aiheen kirjallisuuteen, tutkimusongelmaan, käsitteisiin ja tutkimusasetelmaan. Ennen varsinaista tutkimusta, eli kyselyä, olimme selvittäneet millaisia kulttuuripalveluja viittomakielisille kuluttajille oli tarjolla. Tämän jälkeen ratkaisimme, mitä haluaisimme näistä kulttuuripalveluista tietää, eli tutkimuksen tavoitteen. Tutkimuksen tavoite tulee olla täysin selvillä ennen kyselylomakkeen laatimista. Näin varmistetaan, että saadaan vastaukset todelliseen tutkimusongelmaan. (Heikkilä 1998, 48). Laatiessamme kyselyyn kysymyksiä otimme huomioon pääasiassa opinnäytetyön tutkimusongelman eli tutkimuskysymykset, mutta myös kokoamamme tietoperustan, johon kuului kirjallisuudesta ja sähköisistä aineistoista kootut kappaleet Kuurojen

maailma sekä Kulttuuripalvelut. Ne olivat kyselyn kysymysten perusta. Lisäksi otimme huomioon toimeksiantajamme, Kuurojen liiton hyvinvointi- ja kulttuuriyksikön päällikkö Helena Torbolin toiveet kyselyyn laitettavista kysymyksistä. Otimme kyselyssä tarkasteluun muun muassa viittomakielisten kulttuuripalveluiden suosittavuuden eli käyttömäärän, toimivuuden toisin sanoen laadun, saavutettavuuden sekä sen kuinka kuluttajat saavat kyseisistä palveluista tietoa.

Kyselytutkimuksen, joka oli opinnäytetyön tutkimusmenetelmä, kysymysten tulee palvella tutkimusongelman ratkaisua. Määrittelimme jo opinnäytetyön alkumetreillä tarvittavan tiedon tutkimuskysymysten avulla (Kananen 2008, 15), jotka olivat:

1. Millaisia kulttuuripalveluita on olemassa viittomakielisille?
2. Vastaavatko nykyiset viittomakieliset kulttuuripalvelut laadultaan ja saatavuudeltaan kuluttajien tarpeita, ja kuinka niitä voisi kehittää? Kuinka paljon ja mihin tulkkipalvelua käytetään?
3. Olisiko uusille viittomakielisille kulttuuripalveluille kysyntää, ja jos olisi, niin millaisille?

5.2.1 Mittareiden laadinta, mittaustaso ja muuttujat

Tilastollinen tutkimus perustuu mittauksiin, ja mitattavia ominaisuuksia kutsutaan muuttujiksi. Mittaaminen suoritetaan mittareilla: kvantitatiivinen tutkimus edellyttää käsitteiden määrittelyä niin, että voidaan mitata. Tutkimme viittomakielisen kulttuuripalveluiden tasoa ja niiden käyttämistä. Olemme määritelleet kuurojen maailmaa ja viittomakieliset kulttuuripalvelut tietoperustassamme, ja sen jälkeen kehitimme mittarit, eli meidän tutkimuksessamme ne ovat kysymykset jotka mittaavat niiden tasoa ja käyttöä. Kyselyssämme mittareina toimivat esimerkiksi ikä, asuinpaikkakunta, jäsenyys sekä kulttuuripalveluiden laatu. (Kananen 2008, 16.)

Mittaustaso

Mittaustaso vaikuttaa mittauksen luotettavuuteen sekä siihen, miten mittauksia voidaan tilastollisesti analysoida. Mittaustason määrittelee lopulta se, miten jonkin mittarin yksittäiseen osioon voidaan vastata. Mittaustasot voi siten tiivistää kolmeen päätyyppiin, joita ovat luokittelu, järjestäminen ja mittaaminen. Käytimme kyselyn kysymyksissä (Liite 3) 1., 13., 14. ja 15. luokitteluasteikkoa. Olimme luokitelleet kysymyksiä vastaavissa vaihtoehdoissa tietyt ikävuodet omiin ikäluokkiin, seuran erityyppisiin seuralaisiin sekä eripituiset matkat omiin pituusluokkiin. Järjestelyasteikkoa käytimme kysymyksessä kahdeksan. Vastaajan mahdollisuus asettaa luokka (tässä yhteydessä kulttuuripalvelut) johonkin sisällön kannalta mielekkääseen järjestykseen nostaa mittauksen tasoa. Käytimme osassa kyselyn kysymyksissä myös vertailuun perustuvaa mittaustapaa, joka on semanttinen differentiaali tai Osgoodin asteikko. Tällä tekniikalla asioita voi mitata käyttämällä sopivia laatusanapareja. (Vehkalahti 2009.)

Muuttujat

Kuten aikaisemmin mainittu, muuttuja on siis ominaisuus, jota mitataan. Muuttujakäsite on kvantitatiivisen tutkimuksen oleellinen käsite. Muuttuja on mittari, jolla mitataan. Muuttujia voivat olla esimerkiksi ikä, sukupuoli, pituus tai ammatti. Muuttuja muutetaan määrällisessä tutkimuksessa kysymykseksi, johon vastataan. (Kananen 2008, 18.)

5.2.2 Kohderyhmä

Kohderyhmä määrittelee koko tutkimuksen, ja sitä päätettäessä tulee kiinnittää huomiota useisiin asioihin. Tutkijan tulee päättää, millaisia ihmisiä hän haluaa haastatella, ja kuinka suuri kohderyhmä on. (Hirsjärvi & Hurme 2005,60.) Kohderyhmäksi valikoitui Kuurojen Liiton kotisivujen ja Facebook- sivuston vierailijat.

Kohderyhmän muodostumiseen vaikutti olennaisesti tutkittava aihe, viittomakieliset kulttuuripalvelut, kyselyn toteuttamispaikka sekä toimeksiantajamme. Aluksi tutkimuksen kohderyhmää suunnitellessa kohderyhmä oli viittomakieliset suomalaiset, jonka jälkeen se rajautui koskemaan Kuurojen Liiton kotisivujen ja Facebook-sivuston vierailijoita. Tällä kohderyhmällä pyrimme saamaan vastauksia kaiken ikäisiltä ja erilaisten taustojen ja ominaisuuksien omaavilta henkilöiltä. Emme erikseen rajanneet esimerkiksi vastaajiemme ikää tai kotipaikkakuntaa, vaan vastaajat saattoivat olla minkä ikäisiä tahansa ja mistä päin Suomea tahansa. Halusimme tietää viittomakielisten kulttuuripalveluiden kuluttajien yleisen mielipiteen. Emme siis tienneet ennen kyselyä vastaajista muuta kuin sen, että he olivat oletettavasti kiinnostuneita Kuurojen Liiton sivustoista, sillä he olivat vierailleet niillä.

Otos

Tutkimus voidaan suorittaa joko kokonaistutkimuksena tai otantatutkimuksena. Kokonaistutkimus suoritetaan, mikäli perusjoukko on pieni. Työmme tutkimus on suoritettu otantatutkimuksena.

Opinnäytetyön alussa tutkimuksemme perusjoukkona toimivat suomalaiset viittomakieliset, ja tarkemman tutkimusmenetelmän valittuamme perusjoukoksi muokkautui Kuurojen Liiton kotisivujen ja Kuurojen Liiton Facebook-sivujen vierailijat. Perusjoukkomme on ns. kehikkoperusjoukko. Kehikkoperusjoukkoon kuuluvat kaikki yksiköt, jotka ovat käytännössä tavoitettavissa. Valittuamme tutkimusmenetelmäksi sähköisen kyselylomakkeen, meillä oli mahdollisuus tavoittaa jokainen perusjoukkomme yksilö. Perusjoukkomme on oletettavasti laaja, ja näin päädyimme otantatutkimukseen. Otantatutkimukseen päädytään, mikäli perusjoukko on suuri tai tulokset halutaan erityisen nopeasti. (Heikkilä 1998, 32–33.)

Otantatutkimuksessa valitaan tietty otos. Otos on pienoiskuva perusjoukosta, ja sen tulisi vastata tutkittavilta ominaisuuksiltaan perusjoukkoa. Mikäli näin tapahtuu,

voidaan tutkimusta pitää luotettavana. (Heikkilä 1998, 33.) Perusjoukkona tutkimuksessa toimivat Kuurojen Liiton kotisivujen ja Kuurojen Liiton Facebook-sivun kävijät. Otoksemme kattaa kaikki vastaajamme. Jäi epäselväksi, kuinka paljon Kuurojen Liiton kotisivuilla ja Kuurojen Liiton Facebook-sivuilla on kävijöitä viikoittain, joten tutkimuksen otos käsittää kaikki kyselyymme vastanneet henkilöt. Otokseemme kuuluvat ne Kuurojen Liiton kotisivujen ja Kuurojen Liiton Facebook-sivun kävijät, jotka vastasivat kyselyymme sen kymmenen aukiolopäivän aikana. Otoksemme valikoitui sattumalta; otoksessamme ovat mukana ne henkilöt, jotka halusivat osallistua kyselyymme. Jokaisella perusjoukon jäsenellä oli yhtäläinen mahdollisuus valikoitua otokseen.

Kuurojen Liiton jäsenyhdistyksiä on yhteensä 44 kappaletta ja jäseniä näissä yhdistyksissä on 3946. Osa yhdistyksistä on ns. kaupunkiyhdistyksiä, kuten Turun kuurojenyhdistys ry, ja osa yhdistyksistä ns. vapaa-ajan yhdistyksiä, kuten Turun kuurot retkeilijät ry. On epäselvää, kuuluiko moni vastaajistamme molemman tyyppiin yhdistykseen, eli onko heidät voitu lukea jäsenmäärään useampaan kertaan. Facebook-sivuston Kuurojen Liiton sivulla on 720 kannattajaa. Ei ole oletettavaa, että jokainen Kuurojen Liiton jäsenyhdistysten jäsen tai Kuurojen Liiton Facebook-sivuston kannattaja olisi kyselymme kymmenen aukiolopäivän aikana käynyt sivuilla, joilla kyselymme linkki sijaitsi. Internetiä käyttämättömällä ei ollut mahdollisuutta osallistua kyselyymme.

On oletettavaa, että Internetiä on käyttänyt ja Kuurojen Liiton ja Facebookin sivuilla on vierailut huomattavasti pienempi määrä, kuin mitä Kuurojen Liiton jäsenyhdistyksellä on jäseniä ja Facebook-sivustolla kannattajia. Osa Kuurojen Liiton jäsenyhdistyksien jäsenistä saattaa olla myös Kuurojen Liiton Facebook-sivuston kannattajia. Todellisuudessa perusjoukkomme on siis pienempi kuin Kuurojen Liiton jäsenyhdistysten ja Kuurojen Liiton Facebook-sivun kannattajien yhteenlaskettu määrä. Saimme mielestämme kattavan määrän vastauksia kyselyymme, ottaen

huomioon lyhyehkön vastausajan sekä jäsenyhdistysten jäsenien ja Facebook-sivun oletetun kannattajien määrän.

5.3 Kysely

5.3.1 Kyselylomakkeen rakenne ja kysymystyypit

Kyselylomakkeen laadintaan kuuluvat rakenteen suunnittelu, kysymysten muotoilu, lomakkeen testaus, lomakkeen rakenteen ja kysymysten korjaaminen ja viimeiseksi lopullisen lomakkeen luonti (Heikkilä 1998, 48). Tutkimustiedonkeruunmenetelmänä käytimme sähköistä kyselylomaketta. (Liite 3.)

Kyselyn tulee olla relevantti, eli sen tulee olla hyödyllinen ja käyttökelpoinen (Heikkilä 1998,31). Jaoimme kyselyn kolmeen eri aihealueeseen: taustatiedot, kulttuuripalvelut ja saavutettavuus. Kyselyn alussa kysyimme tietoa vastaajan taustatiedoista, jonka jälkeen tulivat kysymykset kulttuuripalveluista ja niiden saavutettavuudesta. Taustatietoihin kuului vastaajan ikä, kotipaikkakunta ja äidinkieli sekä ensikieli. Emme kysyneet vastaajan nimeä tai tarkkaa syntymäaikaa. Taustatiedoissa halusimme myös tietää, että onko vastaaja perheensä ainoa viittomakielinen ja onko hän kuurojen yhdistyksen jäsen. Taustatietojen jälkeen kartoitimme millaisia kulttuuripalveluja vastaajamme on käyttänyt, kuinka usein vastaaja käyttää viittomakielisille suunnattuja kulttuuripalveluja ja kuinka tyytyväinen hän on ollut näihin palveluihin. Esitimme kyselyssä myös kysymyksiä liittyen tiedonsaantiin ja kulttuuripalveluiden saavutettavuuteen: mistä vastaaja on saanut tietää tulevista kulttuuritapahtumista, kuinka pitkän matkan vastaaja yleensä matkustaa kulttuuripalvelun vuoksi ja kuinka pitkän matkan hän olisi valmis matkaamaan. Kysyimme myös tulkkipalvelun käytöstä ja kenen kanssa vastaaja käyttää kulttuuripalveluja. Kyselyn lopussa annoimme vastaajalle vapaan sanan kuullaksemme, jääkö hän jostain kulttuuripalveluista paitsi, tai mikäli hänellä on ideoita uusia kulttuuritapahtumia varten.

Tiedot kerätään kvantitatiivisissa tutkimuksissa kysymyksillä, ja ne voivat olla avoimia tai valmiilla vaihtoehdoilla varustettuja, eli strukturoituja. (Kananen 2008, 25.) Kyselylomake sisälsi strukturoituja sekä avoimia kysymyksiä. Kyselylomakkeessa oli 15 strukturoitua kysymystä ja neljä avointa kysymystä. Strukturoiduissa kysymyksissä käytimme suhde-, luokittelu- ja järjestysasteikkoja. Eräissä kyselyn kysymyksissä (6,8, ja 9) käytettiin järjestysasteikoista Osgoodin asteikkoa, koska sen mittaustapa perustuu vertailuun (Vehkalahti 2009). Tällaisessa semanttisessa differentiaali-menetelmässä käytetään vastakkaisia adjektiivipareja, kuten meidän kyselyssämme esimerkiksi kysymyksessä kuusi (Liite 3.); ensisijainen ja en lainkaan (Kananen 2008, 27). Avoimet kysymykset houkuttavat vastaamatta jättämiseen, mutta mikäli kysymykseen vastataan, niistä voidaan saada tietoa, jota ei ole osattu kysyä (Heikkilä, 1998, 48).

5.3.2 Toteutustapa, -paikka ja ajankohta

Päätimme toteuttaa tutkimuksemme sähköisen kyselylomakkeen (Liite 3.) avulla. Nykypäivänä sähköisiä kyselyjä käytetään paljon, ja sen ansiosta ihmiset ovatkin tottuneita täyttämään niitä. Sähköinen kyselylomake tarjoaa anonyymin tutkimustavan; tällä tavoin takasimme kyselyyn vastaavien tietosuojan. (Hirsjärvi & Hurme 2008,36.) Käytimme työssämme kyselyn toteutukseen Digium-ohjelmaa. Digium mahdollistaa sähköisen tiedon keräämisen ja nopean raportoinnin. Ohjelman ja kyselylomakkeen avulla pystyimme helposti luomaan kyselyn ja raportoimaan sen tuloksia. (Digium, 2010; Heikkilä 1998,46.) Lähetimme kyselyn suorana linkkinä sähköpostitse toimeksiantajallemme, Helena Torbolille, ja seuraavana päivänä kysely oli Kuurojen Liiton kotisivuilla ja Facebook -sivustolla vastattavissa. Kyselyn linkki ja toimeksiantajamme tekemä saatekirje (Liite 1.), kyselyn potentiaalsiin vastaajiin vedotakseen, näkyi uutisena Kuurojen liiton www-sivuston Uutiset-lehdellä ja ”postina” Facebook – sivuston Seinällä.

Kyselyn vastausajaksi annoimme aluksi kahdeksan päivää, mutta koska toivoimme saavamme enemmän vastauksia, kuin mitä näiden päivien aikana saimme, pidensimme vastausaikaa kolmella päivällä. Pidentäessämme vastausaikaa Torbolin saatekirje ja kyselyn linkki nousivat jälleen ”uusiksi” uutisiksi eli ne näkyivät liiton sivujen Uutisten ensimmäisellä sivulla. Facebook- sivustolla vastausajan pidentämisestä oli mainittu Kuurojen Liiton toimesta jätetyllä kommentilla: ” Vielä ehtii vastaamaan, kysely sulkeutuu torstaina 21.10.”, joka oli liitetty alkuperäiseen postiin (linkki ja saatekirje). Kysely oli loppujen lopuksi vastattavissa Kuurojen Liiton kotisivuilla ja Facebook-sivustolla 11.–21.10.2010.

5.4 Analysointimenetelmät

Digium tallensi ja raportoi vastaukset tilastollisin kaavoin ja diagrammein kyselyn päätyttyä, jonka jälkeen meidän oli helppo analysoida vastauksia. Emme tarvinneet erikseen SPSS- tai Microsoft Excel-ohjelmaa. Analysoimme tutkimuksen tuloksia Digiumin raportoinnin työkalujen avulla. Koska tutkimusongelmamme rajoittuu ilmiön kuvailemiseen (viittomakielisten kulttuuripalvelut), analysointimenetelmiksi riittävät aineiston rakennetta kuvaavat tunnusluvut, ristiintaulukointi ja riippuvuusanalysointi (vrt. deduktiivinen lähestymistapa). (Kananen 2008, 51.)

Tulosten yleistäminen

Kananen (2008, 51) toteaa, että ”*kvantitatiivisessa tutkimuksessa selvitetään määriä, riippuvuuksia ja syyseurauksia*”. Tilastollisessa päättelyssä lähdetään siitä, että tulokset voidaan yleistää koskemaan perusjoukkoa, jos havaintoyksiköt eli vastaajat on *poimittu*. Tilastollisessa päättelyssä esitetään tutkimuskysymysten kannalta oleelliset muuttujaluvut, eli oleellisten kysymysten vastaukset, ja käytetään niitä tulosten yleistämiseksi perusjoukkoon. Esimerkkinä kysymys, jossa kysyimme mistä vastaajat saavat ensisijaisesti tietoa kulttuuripalveluista, jopa 60 prosenttia kaikista laittojen ensisijaiseksi eli tärkeimmäksi lähteeksi Kuurojen liiton kotisivut. Seuraavaksi

tärkeimmäksi lähteeksi tuli Facebook, prosenttimäärällä 40. Tästä voitaisiinkin tehdä yleistys, että myös perusjoukon suosiossa on sähköiset lähteet ja varsinkin Kuurojen liiton sivut. (Kananen 2008, 51–52.)

Avoimiin kysymyksiin tulleet vastaukset litteroitiin ja merkittiin ylös liitteissä sellaisinaan. Muodostimme avoimista vastauksista ainoastaan kaupungit omiksi luokikseen, sillä vastaajia oli myös samoista kaupungeista, kuten esimerkiksi pääkaupunkiseudun kaupungeista. (ks. Liite 5.) Vastaajien, jotka asuivat Helsingissä, Vantaalla ja Espoossa vastaukset muodostuivatkin yhdeksi vertailuryhmäksi verratessamme niitä muualla asuvien vastauksiin joissakin kysymyksissä. Avointen kysymysten 15 ja 16 vastauksia olemme pohtineet kappaleissa Tutkimustulokset ja niiden tarkastelu sekä Pohdinta.

Ristiintaulukointi

Analysoimisen apuna käytimme raportoinnin suodatusta, sillä sen avulla oli helppo löytää tiettyjen kysymysten tietyt vastaukset kaikkien yksittäisten vastauslomakkeiden joukosta, eli tehdä vertailuryhmiä. Tämä mahdollisti asioiden välisten riippuvuussuhteiden selvittämisen. (Kananen 44, 2008.) Heikkilän (1998,15) mukaan kvantitatiivisen tutkimuksen tulisikin panostaa lukumääriin ja asioiden välisiin riippuvuuksiin. Ristiintaulukoinnissa selittävä ja selitettävä muuttuja voi olla dikotomisia (esim. sukupuoli ja ei- kyllä- kysymykset) tai asteikollisia. Ristiintaulukoinnin avulla haluttiin saada selville esimerkiksi onko asuinpaikkakunnalla sekä kulttuuripalveluiden saavutettavuudella yhteyttä. (Kananen 2008, 57.)

5.5 Kyselyn luotettavuuden arviointi

Aaltolan & Vallin (2001, 100–101) mukaan kyselylomakkeella suoritettun tutkimuksen hyviä puolia on, että tutkija ei vaikuta olemuksellaan eikä läsnäolollaan vastauksiin.

Luotettavuutta parantaa myös se, että kysymys esitetään jokaiselle vastaajalle täysin samassa muodossa, eikä siihen vaikuta äänenpainot tai tauot puheessa.

Tutkimuksen laatua ja luotettavuutta voidaan tarkkailla tutkimuksen eri vaiheissa. Aineiston laaduntarkkailu alkaa tutkimuksen ja kysymysten suunnittelusta, ja jatkuu läpi koko tutkimuksen ajan. Tärkeät käsitteet puhuttaessa tutkimuksen laadusta ja luotettavuudesta, ovat reliabelius ja validius. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 186.)

Reliabiliteetti eli mittausten pysyvyys

Reliabeliuden lähtökohtana on toistettavuus. Tutkimuksesta tulee saada sama tulos, vaikka samaa henkilö tutkittaisiin useammalla kerralla. Jotta reliabiliteetti toteutuu, tutkimustuloksia täytyy voida pitää toistettavina. Reliabeliutta lisäävät tarkat mittaukset ja tilastolliset analyysit. Emme pysty takaamaan opinnäytetyömme tutkimustuloksien pysyvyyttä, sillä ihmiset ja heidän mielipiteensä, arvostuksensa ja elämäntilanteensa muuttuvat. Myös viittomakieliset kulttuuripalvelut muuttuvat ja kehittyvät jatkuvasti. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää viittomakielisten palveluiden nykytila. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 186–187; Kananen 2008, 79–80.)

Validiteetti eli pätevyys

Yksi tutkimuksen laaduntarkkailussa käytettävistä käsiteistä on validiteetti eli pätevyys, mitataanko oikeaa asiaa sekä mittareiden tarkkuus. Mittari on validi, jos se mittaa sitä, mitä sen kuuluukin mitata. Oikealla tutkimusmenetelmällä, oikealla mittarilla ja mittaamalla oikeita asioita varmistetaan validiteetti. Koemme varmistaneemme tutkimuksen pätevyyden yleistettävyyden ja ristiintaulukoinnin avulla, jonka vuoksi saimme tietää tutkimuksen vastauksien oikeista syy-seuraussuhteita (sisäinen validiteetti).

Otos

Tutkimus on yleistettävissä, jos otos vastaa populaatioon. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 186–187; Kananen 81–83.) Kuten jo aikaisemmin mainitsimme samannimisessä alaluvussa (5.1.2 Kohderyhmä, Otos), otoksen riittävyyden arviointi oli todella vaikeaa tutkimuksessamme. Emme esimerkiksi lähettäneet kyselyä sähköpostitse perusjoukollemme eli kohderyhmällemme, vaan vastaajien tuli itse *löytää* kyselymme. Koska me emme tiedä Kuurojen liiton kotisivujen ja Facebook-sivuston yhteenlaskettua kävijämääriä kyselymme ajalta, emme tiedä perusjoukkomme tarkkaa lukumäärää. Emme näin pystyneet laskemaan esimerkiksi vastausprosenttia tai testaamaan kyselyn luotettavuutta otos versus populaatio- taulukolla.

6 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

Viittomakielisille kohdistettuun kyselyyn tuli vastauksia yhteensä 47 kappaletta. Osa vastaajista oli vastannut kaikkiin kysymyksiin sekä vastausvaihtoehtollisiin että avoimiin. Osa vastaajista oli jättänyt vastaamatta avoimiin kysymyksiin. Vastaajien vastauksia käsitellään sekä yhtenä ryhmänä että myös muuttujien mukaan, sillä Digiumin suodatus-työkalu mahdollisti vastausten vertaamisen keskenään. Tutkimuksen tuloksien kuvaamisessa on käytetty sekä keskiarvoja että prosenttilukuja.

6.1 Taustatiedot

Kartoitimme kyselyssä aluksi vastaajien iän ja kotipaikkakunnan. Vastaajista 28, eli lähes 60 prosenttia oli 31- 50-vuotiaita, mikä luultavasti riippuu myös ikäluokan

suuruudesta (sisältää 20 ikävuotta). Seuraavaksi suurin osuus kyselyyn vastanneista löytyi 19–30- vuotiaista, joita oli yhdeksän (19,1 %) kaikista kyselyyn vastanneista. 51–70-vuotiaita vastaajia oli kuusi henkilöä, yli 71-vuotiaita kolme henkilöä ja alle 18-vuotiaita vastaajia oli yksi henkilö.

Kotipaikkakunta-kysymykseen vastanneet olivat kotoisin niin suurista, keskisuurista kuin pienistäkin kaupungeista. Vastaajista 20, eli lähes 43 prosenttia oli kotoisin pääkaupunkiseudulta. Loput vastaajat olivat kotoisin ympäri Suomea, niin Etelä-, Itä- kuin Pohjois-Suomen kaupungeistakin.

Vastaajien äidinkieltä/ensikieltä kysyttäessä 40 vastaajaa (85,1 %) kertoi sen olevan viittomakieli. Äidinkielenään viittomakieltä käyttävät kuurojen vanhempien kuurot lapset. Kuulevien vanhempien kuurot lapset saavat viittomakielen ensikielekseen, ja näin myös äidinkielekseen. Yhteensä seitsemän henkilöä eli noin 15 prosenttia vastaajista kertoi äidinkielenensä/ensikielensä olevan jokin muu kuin viittomakieli. Nämä henkilöt totesivat äidinkielekseen esimerkiksi puhutun suomen kielen tai englannin. Heistä neljä oli kuurojen yhdistyksen jäseniä.

Noin 49 prosenttia kyselyyn vastanneista, eli 23 vastaajaa olivat perheensä ainoita viittomakielisiä, kun taas lopuilla, 51 prosentilla vastaajista oli perheessä muitakin viittomakielisiä. Tässä kysymyksessä perheenjäsenellä tarkoitettiin isää, äitiä tai sisaruksia. Useat heistä, jotka olivat perheensä ainoita viittomakielisiä, eivät käyttäneet viittomakielisiä kulttuuripalveluita lainkaan perheidensä kanssa, vaan ystävien, sukulaisten ja muiden kanssa. Heitä oli 15 vastaajaa, eli noin 65 prosenttia ryhmästä, jotka olivat perheensä ainoita viittomakielisiä. Tästä voitaisiinkin päätellä, että kulttuuripalveluita käytetään mieluiten ihmisen seurassa, jolla on vastaavat aistit, sillä tällöin myös kokemus on samanlainen.

Jo aiemmin esitetty kuurojen yhdistysten vahva merkitys näkyi myös kyselymme vastaajissa; heistä jopa 36 henkilöä (76,6 %) oli kuurojen yhdistysten jäseniä.

Kuurojen yhdistyksillä on suuri yhdistävä ja sosiaalinen osa viittomakielisten elämässä. Tämä näkyi myös kysymyksen 12 vastauksista, eli kenen kanssa vastaajat käyttävät kulttuuripalveluja (ks. Liite 4). Vastauksista, kävi ilmi, että osa vastaajista käyttää kulttuuripalveluja myös kulttuuriyhdistysten jäsenten kanssa.

Tuloksien mukaan 31–50- vuoden ikäluokkaan kuuluvasta 28:sta 22 vastaajaa kuuluu kuurojen yhdistykseen, ja se tarkoittaa noin 79 prosenttia tähän ikäluokkaan kuuluvista. Loput 14, eli noin 21 prosenttia olivat muun ikäisiä, mutta se tarkoittaa, että heidän ikäluokistaan (0-18, 19–30, 51–10 ja 70-) yhteensä 14 eli lähes 74 prosenttia kuuluu kuurojen yhdistykseen. Tämän perusteella voisimmekin tehdä varovaisen oletuksen, että ihmisen iällä ei ole merkitystä siihen, liittyykö hän kuurojen yhdistyksen jäseneksi vai ei.

6.2 Kulttuuripalveluista tiedon saaminen sekä niiden käyttö ja laatu

Pyysimme vastaajaa arvioimaan asteikolla 1 - 5 (1 = laisinkaan, 5 = ensisijainen), mistä hän saa ensisijaisesti tietoa viittomakielisille suunnatuista kulttuuripalveluista. Tulokset kertovat kuurojen yhteisön sosiaalisesta tärkeydestä sekä sosiaalisen median merkityksestä nykypäivänä. Verkkomarkkinointi on viime vuosina lisännyt suosiotaan, ja se tuntuu olevan myös viittomakielisten kannatuksessa. Korkeimman kannatuksen tässä kysymyksessä saivat Kuurojen Liiton kotisivut, Facebook ja Kuurojen lehti. 60 prosenttia vastaajista oli laittanut Kuurojen liiton sivut, 40 prosenttia Facebookin ja 32 prosenttia Kuurojen lehden ainakin yhdeksi ensisijaiseksi lähteekseen. Lähteille annettujen arvojen keskiarvion perusteella Kuurojen Liiton kotisivut ja Facebook arvioitiin ensisijaisiksi lähteiksi, arvoilla 4,40 ja 3,67. Seuraavaksi eniten tietoa kulttuuripalveluista saatiin vastaajien mukaan Kuurojen lehdestä (arvolla 3,59) ja paikallisesta sanomalehdestä. Heikoiten viittomakieliset löysivät tietoa tuntemattomammista sähköisistä medioista, kuten Twitteristä ja muista lähteistä. Tulos kertoo, että sosiaalinen media ja sen myötä sähköinen markkinointi ovat tulleet jäädäkseen, ja että niitä tulisi jatkossakin kehittää. Muina lähteinä mainittiin muun

muassa Kuurojen tietotoimisto, ketjusähköpostit, nuorisotyön vuositiedotus ja ystävät.

TAULUKKO 1. Keskiarvotaulukko lähteiden arvioinnista. (Digium)

Arvioikaa asteikolla 1-5, mistä saatte ensisijaisesti tietoa viittomakielisille suunnatuista kulttuuripalveluista.	2,73
Kuurojen Liiton Internet-sivusto	4,40
Kuurojen yhdistyksen Internet-sivusto	2,14
Kuurojen lehti	3,59
Paikallinen sanomalehti	1,72
Facebook	3,67
Muu sähköinen media, esim. Twitter	1,49
Jonkin muu lähde, mikä?	1,77
Jokin muu, mikä?	1,50

Kyselyn yhtenä päätavoitteena oli selvittää, millaisia kulttuuripalveluja viittomakieliset käyttävät eniten. Vaikka Kulttuuripäiviä järjestetään vain joka toinen vuosi, ne olivat joka tapauksessa suosituin kulttuuripalvelu, keskiarvolla 3,35. Jopa 51 prosenttia vastaajista laitto Kulttuuripäivät eniten käyttämäkseen kulttuuripalvelukseen. Kuurojen teatterin pitkä historia ja perinteet ovat varmasti saaneet aikaan sen, että nykypäivänä myös teatteri on yksi viittomakielisten eniten käytetyistä kulttuuripalveluista. Se saikin keskiarvioksi 3,04, ja jopa 48 prosenttia vastaajista oli laittanut sen yhdeksi eniten käyttämäkseen palveluksi. Teatteri Totti on ansainnut maineensa tarjoamalla viittomakielisille teatteriesityksiä heidän omalla äidinkielellään. Vastauksista kolmanneksi suosituimmaksi kohosivat viittomakielisille

suunnatut kansainväliset tapahtumat. Kansainväliset tapahtumat osoittautuivat suosittumaksi kuin esimerkiksi kulttuuripalvelut museo ja elokuvateatteri. Muita suosittuja kulttuuripalveluja olivat kirjastopalvelut ja kuurojen yhdistysillat.

Halusimme kartoittaa, kuinka usein vastaajamme käyttävät tiettyjä kulttuuripalveluita. Vastaajamme käyttivät luettelemiamme kulttuuripalveluja (ks. Liite 3 kysymys 8) keskimäärin 1 - 2 kertaa vuodessa, sillä kaikkien palveluiden käytön keskiarvoksi tuli arvoksi 1,95. Useimmin käytetty kulttuuripalvelu oli elokuvateatteri, 28 prosentilla, todennäköisesti helpon saavutettavuuden ansiosta. Se sai arvon 2,31, mikä tarkoittaa, että vastaajat käyvät keskimäärin elokuvateatterissa kolme kertaa vuodessa. Myös teatteripalveluihin ja Kuurojen valtakunnallisiin kulttuuripäiviin osallistuttiin vuosittain. Vastausvaihtoehtona ei ollut kirjastopalveluiden käyttöä, mutta vastaajamme kertoivat niiden käytöstä kysyttäessä, mitä muita kulttuuripalveluja he käyttävät, ja kuinka usein. Myös kuurojen yhdistysiltoihin säännöllinen osallistuminen tuotiin ilmi tässä kohdassa.

Erilaisten kulttuuripalvelujen käytön lisäksi selvitimme, kuinka hyväksi palveluiden laatu koettiin. Kysyimme, kuinka tyytyväinen vastaaja oli lueteltujen (ks. Liite 3 kysymys 9) palvelujen laatuun asteikolla 1 - 5, kun 1 oli erittäin tyytymätön ja 5 erittäin tyytyväinen. Kaikki palvelut saivat vastaajien keskuudessa melko hyvän arvion (keskiarvo 3,26), mikä antaa olettaa, että tarvetta on lähinnä uusille ja erilaisille kulttuuripalveluille ja – tapahtumille, ei niinkään nykyisten palvelujen kehittämiseksi. Parhaiten arvioiduksi viittomakielisille tarjotuksi kulttuuripalveluksi listattiin Teatteri Totti (4,02) ja heti sen jälkeen tuli Kuurojen valtakunnalliset kulttuuripäivät (4). Myös Signmarkin esiintymisten ja Viittomakielen päivän laatuun oltiin tyytyväisiä, sillä niiden keskiarvot olivat 3,52 ja 3,34. Viittomakielelle tulkatut tapahtumat, tekstitetyt ohjelmat, elokuvateatteri sekä kansainväliset tapahtumat saivat myös hyvän arvion, sillä niiden kaikkien keskiarvo oli yli 3. Vaikka elokuvateatteripalveluja käytettiin eniten, koettiin niiden taso silti huonommaksi kuin viittomakielisille suunnattujen tapahtumien kuten, Kuurojen valtakunnallisten kulttuuripäivien taso. Tästä voisi

olettaa, että viittomakieliset kokevat heille suunnattujen palvelujen laadun paremmaksi kuin sekä kuuleville että kuuroille suunnattujen tapahtumien ja palveluiden laadun. Huonoimmat arviot saivat ooppera ja Suomessa vasta muutama vuosi sitten ensimmäistä kertaa järjestetty Sencity, mikä oli itsellemme yllätys. Ooppera oli ainut alle kaksi keskiarvokseen saanut kulttuuripalvelu, mikä tarkoittaa, että vastaajat ovat tyytymättömiä oopperan laatuun kulttuuripalveluna.

TAULUKKO 2. Keskiarvotaulukko kulttuuripalveluiden laadusta.

Jos olette käyttäneet alla olevia palveluita, arvioikaa asteikolla 1-5 kuinka tyytyväisiä olette olleet niiden laatuun?	3,26
Teatteri Totti	4,02
Signmarkin esiintymiset	3,52
Valtakunnalliset kulttuuripäivät	4,00
Sencity	2,71
Viittomakielen päivä	3,34
Viittomakielelle tulkatut tapahtumat	3,07
Tekstitetyt ohjelmat	3,11
Elokuvateatteri	3,27
Ooppera	1,61
Kansainväliset tapahtumat	3,33
Kansainvälinen kuurojen viikko	3,27
Tulkkipalvelut	3,47

6.3 Kulttuuripalvelujen saavutettavuus

Kysymykseen 13, kuinka pitkän matkan päähän vastaajat yleensä matkustavat saavuttaakseen kulttuuripalvelun, saimme eriäviä vastauksia (ks. Liite 3 ja Liite 4). Vastaajista 12 kertoi matkaksi tulevan vain 0 - 25 kilometriä, ja vain 2 vastaajaa totesi matkan olevan 25 - 50 kilometriä. Useampi vastaajista joutui matkaamaan pidemmän matkan päähän saavuttaakseen kulttuuripalvelun; 10 vastaajaa kertoi matkaksi tulevan 50- 100 kilometriä ja 11 vastaajan matkaksi osoittautui yli 200 kilometriä. Loput, eli 12 vastauksista jakautuivat 25 - 50 ja 100 - 200 kilometrin välille. Vastaajat kertoivat kulttuuripalvelun saavuttamisen matkan vaihtelevan asuinpaikan mukaan. 27:stä muualla kuin pääkaupunkiseudulla asuvasta vastaajasta noin 70 prosenttia eli 19 henkilöä olivat valinneet muun kuin vastausvaihtoehdon 0 - 25 kilometriä tai jonkin muu. Vastaavasti 20:stä pääkaupunkiseudulla asuvista ainoastaan 8 eli 40 prosenttia oli valinnut vastausvaihtoehdokseen muun kuin 0-25 tai jonkin muu, kysyttäessä kuinka pitkän matkan vastaaja matkusti yleensä saavuttaakseen kulttuuripalvelun. Tästä voisikin päätellä, että viittomakielisten kulttuuripalveluiden saavutettavuus on parempi pääkaupunkiseudulla kuin muualla Suomessa.

Vastaajat olivat kuitenkin *valmiita* matkustamaan pidemmän matkan saavuttaakseen kulttuuripalvelun. Vastaajista 15 (32 %) kertoi olevansa valmis matkustamaan yli 200 kilometriä kulttuuritapahtumien vuoksi. Osa vastaajista oli valmiita matkustamaan jopa ulkomaille asti. Loput vastaukset jakautuivat tasaisesti 0 - 200 kilometrin välille. Tulos osoittaa, että kulttuuritapahtumien vuoksi ollaan valmiita matkustamaan. Se antaa myös olettaa, että kulttuuritapahtumat eivät ole saavutettavissa kaikille, koska niiden vuoksi oltaisiin valmiita matkustamaan noinkin pitkälle. Mikäli palvelua ei omassa kaupungissa ole saatavilla, on sen vuoksi matkustettava satojen kilometrien päähän.

6.4 Tulkkipalvelut

Tulkkipalvelujen kehittymistä ja merkitystä pohdittiin jo aiemmin, mutta kuurojen omat kokemukset tulkkipalveluista jäivät vähemmälle huomiolle. Tulkkikeskuksia toimii kymmenillä paikkakunnilla, ja niiden pitäisi taata viittomakielisille tasa-arvoinen osallistuminen elämän erilaisiin tilanteisiin. Kyselymme 47 vastaajasta 27 henkilöä (57 %) oli käyttänyt tulkkipalveluja. Heistä 17 eli lähes 63 prosenttia oli 31–50-vuotiaita ja lähes 30 prosenttia heistä oli yli 50-vuotiaita, eli 8 henkilöä. Loput, eli 18–30-vuotiaita oli neljä (14,8 %) jotka olivat itse tilanneet tulkin tapahtumaan.

Vastaajat kertoivat käyttäneensä tulkkipalveluja erityisesti teatteriesityksissä ja muissa kulttuuritapahtumissa. Tulkkia käytettiin myös päivittäisten asioiden hoitoon ja työelämään liittyvissä tapahtumissa. Tulkkipalveluiden taso koettiin hyväksi, mutta tulos kertoo silti tulkkipalveluiden kehittämistarpeesta tai saavutettavuuden parantamisesta; 43 % vastaajista ei käytä tulkkipalveluja ollenkaan. Tarkastellessamme jäsenyyden ja tulkkipalvelun käytön vastausten yhtenäisyyttä, emme havainneet minkäänlaista yhteyttä vastausten välillä: Kuurojen yhdistyksen jäsenet ja yhdistykseen kuulumattomat olivat samassa määrin tilanneet itse tulkin tapahtumiin.

TAULUKKO 3. Prosentuaalinen taulukko tulkin käytöstä

Oletteko itse tilanneet tulkkia tapahtumiin? (Kaikki vastaajat N 47 = 100 %)	
1) Kyllä	57 %
2) Ei	43 %

6.5 Kulttuuripalvelujen kehittäminen

Kyselyn lopuksi halusimme antaa vastaajille vapaan sanan (kysymykset 15 ja 16), ja kysyimme heidän mielipiteitään kulttuuripalvelujen riittävydestä ja olisiko vastaajilla kehitysideoita viittomakielisille kulttuuripalveluille. Selvitimme kysymyksen 15 avulla, tuntevatko viittomakieliset jäävänsä jostain kulttuuripalvelusta paitsi. Avoin kysymys antoi vastaajille tilaisuuden kertoa omista kokemuksistaan. Kaikista kyselyyn vastanneista tähän kysymykseen vastasi 18 vastaajaa. Ainoastaan neljä vastaajaa pääkaupunkiseudulta vastasivat tähän kysymykseen. Tästä voitaisiinkin kai päätellä, että pääkaupunkiseudulla asuvat eivät koe jäävänsä paitsi kulttuuripalveluista niin usein kuin muualla Suomessa. Kuitenkin pääkaupunkiseudulla asuvista yhdeksän vastasi kysymykseen kehitysideoista, joka antaa viitteitä siitä, että myös pääkaupunkiseudun palveluissa olisi kehitettävää ja uusille palveluille kysyntää. Vastajaamme kertoivat olevansa tyytymättömiä pääasiassa kulttuuripalvelujen saavuttamattomuuteen. Vastaajien mukaan viittomakielisille suunnatut tapahtumat ovat liiaksi painottuneet pääkaupunkiseudulle. Kauempana asuvilla ei aina ole mahdollisuutta matkustaa pitkiä matkoja kulttuuritapahtumien vuoksi, ja siksi vastaajat toivoivatkin kiertäviä kulttuuritapahtumia. Eräs vastaaja totesi näin: *”Pohjois-Suomessa ei tapahdu paljon mitään viittomakielisiä kulttuuripalveluja kuten etelässä. Seuraava kerta taitaa olla valtakunnalliset kulttuuripäivät Oulussa 2012.”*

Kirjastolain sivistyksellisessä velvoitteessa ja tv-ohjelmien tekstityselvoitteissa nähtiin parantamisen varaa. Vastaajat kertoivat, että joskus tv-kulttuuriohjelmat ja elokuvateattereiden elokuvat tulevat ilman tekstitystä. Myös tapahtumien vähäinen määrä, erityisesti teatteriesitysten kohdalla, sai kritiikkiä. Yksi vastaajista koki jäävänsä paitsi kuuleville järjestetyistä tapahtumista, ja toinen vastaaja ilmaisi taidemuseossa käymisen puutteen, ilmeisesti tulkkauspalvelun saavuttamatto-
muuden vuoksi.

Viimeisessä kysymyksessä annoimme vastaajille mahdollisuuden kertoa vapaasti heidän omista kehitysideoistaan. Vastaajillamme oli paljon kehitysideoita ja toiveita uusien kulttuuripalvelujen ja – tapahtumien varalle. Pääasiassa vastaajat halusivat lisää tapahtumia eri puolelle Suomea. Yksi vastaajista tiivistä asian seuraavasti: *”Lisää alueellisia kulttuuripalveluja. Kulttuuritapahtumat tulee olla enemmän alueellisia kuin valtakunnallisia.”* Palveluita kaivataan siis ympäri Suomea. Teatteri Totin esityksiä toivottiin kiertueelle ympäri Suomea, ja myös kesäajan esitys teatterilta oli erään vastaajan toiveissa. Teatterin saralta toivottiin myös kansainvälistä yhteistyötä, jotta esityksistä saataisiin korkeatasoisempia ja monipuolisempia. Myös kuurojen kulttuurituotannon ja teattereiden yhteistyötä toivottiin, jotta saataisiin enemmän viittomakielelle tulkattuja esityksiä.

Useat vastaajat olivat huomanneet selkeitä puutteita viittomakielisille lapsille suunnatuissa kulttuuritapahtumissa. Vastaajien mukaan useat tapahtumat ovat suunnattu vain viittomakielisille aikuisille ja nuorille, jättäen lapset sivuun kulttuuritapahtumista. Vähemmistökieliryhmien lasten kulttuuritapahtumista tulisi tehdä samanarvoisia kuin kuulevien lasten kulttuuritapahtumista. Yksi vastaaja ehdotti uusiksi lastentapahtumiksi esimerkiksi lastenjuhlia, laskiaisriehaa tai Halloween-juhlia. Vastaajat tähdensivät kuinka tärkeää olisi, että viittomakieliset lapset saisivat yhteisiä juhlia ja kulttuuritapahtumia. Lasten tapahtumien lisäksi vastaajat kaipasivat myös elokuvakerhoja nuorille, kesäfestivaaleja ja viittomakielisiä tempausviikkoja keskelle kaupunkia.

Pitkään jatkunut julkinen keskustelu termien käytöstä askarrutti yhden vastaajamme mieltä. Hänen mukaansa nimitys Kuurojen valtakunnalliset kulttuuripäivät olisi syytä unohtaa, ja tilalle ottaa nimitys Viittomakielisten kulttuuripäivät. Eräs vastaaja totesi, että kuntien tulisi palkata viittomakielisiä työskentelemään kulttuuripalveluissa; näin voitaisiin varmistaa, että myös viittomakielisten ääni tulee kuulluksi kulttuuripalveluja ja – tapahtumia suunniteltaessa. Vastaajat näkivät parantamisen varaa myös markkinoinnissa. Kyselyn tulokset osoittivat, että viittomakielisille suunnattujen

kulttuuripalvelujen markkinointi tavoittaa kohderyhmänsä parhaiten Kuurojen Liiton kotisivuilla, Facebookissa ja Kuurojen lehdessä. Yksi vastaajista ehdotti, että esimerkiksi Facebookissa voisi olla kulttuuritiedotteita myös viittomakielellä. Tiedotteet voisivat olla sivuilla videon muodossa. Vastaajien mukaan viittomakielistä kulttuuria voitaisiin esittää myös laajemmalle yleisölle. Turku vuoden 2011 kulttuuripääkaupunkina voisi pitää järjestää tulkkipalvelun mahdollisimman monelle tapahtumalle. Näin voitaisiin nostattaa myös kansainvälistä tietoisuutta viittomakielestä ja sen käyttäjistä.

Lopuksi erään vastaajan kiteytys viittomakielisille tarjottujen kulttuuripalvelujen riittävydestä: *"...Nyt rutkasti lisää painetta julkiseen kulttuuripolitiikkaan huomioida viittomakieliset ja kuurot kansalaiset. Kulttuurilaitokset ja vapaa kenttä ovat kääpetyneet itseensä, kuka kiinnostuu kuuroista?"*

7 POHDINTA

Työmme tarkoituksena oli koota raportti antamiemme viittomakielisten kulttuuripalveluiden nykytilasta. Tavoitteenamme oli selvittää kuurojen elämänpiiriä sekä viittomakielisille tarjottuja kulttuuripalveluja. Lähdekirjallisuuden sekä erityisesti kyselyn avulla saimme tietoa viittomakielisille tarjottujen kulttuuripalvelujen nykytilasta. Tulokset osoittavat, että kehittämisen varaa on, ja saimmekin kosolti kehittämisideoita palvelun käyttäjiltä, eli viittomakielisiltä itseltään.

Tietoperustassa olemme käyttäneet lukuisia eri lähteitä. Tärkeimmiksi kirjallisuuden lähteiksi muodostautuivat kuitenkin teos *Maahan lämpimään*, jonka voisi sanoa kattavan kaiken oleellisen kuurojen historiasta Suomessa sekä Anja Malmin *Viittomakieliset Suomessa*. *Viittomakieliset Suomessa* kertoo yleisesti muun muassa viittomakielisten elämästä ja viittomakielestä. Nämä kirjat olivat tärkeimpiä lähteitämme kartoittaessamme *Kuurojen maailmaa* pääluvussa 3. Kulttuurin kirjoista tärkeimmiksi osoittautuivat niin ikään *Viittomakieliset Suomessa* ja *Maahan lämpimään* sekä kulttuurin muotoja kuvaillassamme Kiasman teos *Taidetta keskellä elämää*. Wallvikin ja Stenrosin kirjat sekä muut erinäiset lähteet (ks. LÄHTEET), jotka kertoivat meille yksittäisistä viittomakielisistä kulttuuripalveluista, olivat tärkeässä roolissa palveluita kartoittaessamme.

Tietoperustassa mainitsemamme viittomakielisen yhteisön tärkeys kävi ilmi myös tutkimustuloksista. Lähes 77 prosenttia vastaajista oli kuurojen yhdistysten jäsen ja lisäksi kulttuuripalveluja käytettiin yhdistysten jäsenten seurassa. Oletimmekin yhteisöjen olevan tärkeitä viittomakielisille, sillä yhteisössä viittomakieliset pystyvät kommunikoimaan keskenään ja luomaan sosiaalisia suhteita. Yhteisöllisyys oli myös yhdistävä tekijä laadukkaimmiksi palveluiksi luokitelluilla kulttuuripalveluilla, sillä monet niistä olivat tapahtumia. Kun lähdimme kartoittamaan viittomakielisiä kulttuuripalveluita tietoperustaa varten, yllätyimme kuinka monista erilaisista kulttuurin muotoista viittomakieliset voivat nauttia. Jopa musiikkilajina tunnettu *Rap*

kuuluu viittomakieltä itsekkin käyttävän Signmarkin esiintymiseen, ja hän onkin nykyään yksi viittomakielisen kulttuurin sanansaattajista. Tulosten perusteella tykätyimpiä eli vastaajien mielestä laadukkaimpia kulttuuripalveluja olivat Signmarkin esiintymisten lisäksi Valtakunnalliset kulttuuripäivät, teatteri Totti sekä Viittomakielen päivä. Olisimme odottaneet, että tulkkipalveluja käytetään hyödyksi enemmän, sillä viittomakieltä ensikielenään käyttävillä suomalaisilla on oikeus 180 maksuttomaan tulkkaustuntiin vuodessa tilanteesta riippuen. Tulkkauspalvelua oli käyttänyt kuitenkin vaan noin 57 prosenttia vastaajista. Olisikin mielenkiintoista tietää mistä tulkin vähäinen käyttö johtuu.

Opetusministeriön mukaan kulttuuri kuuluisi olla kaikkien saavutettavissa, erilaisista esteistä huolimatta. Viittomakieliset ovat yhdistyneet historian sortojen jälkeen. Nykyään he ajavat etujaan yhdistysten ja Kuurojen Liiton kautta, ja tuovat kulttuuriaan tunnetuksi meille muillekin. Kaikki asiat eivät silti ole vielä jakautuneet tasavertaisesti. Ehkä merkittävin havainto kyselyn tuloksia tutkiessamme oli huomata, että viittomakielisille kulttuuripalvelut eivät ole *helposti* saavutettavissa (ts. lähettyvillä) joka puolella Suomea. Mielestämme hyvän tai siedettävän saavutettavuuden esteenä ovat liian pitkät matkat kulttuuripalveluiden ja kodin välillä. Kulttuuripalvelun saavuttaakseen jopa noin 21 prosenttia vastaajista ilmoitti matkaa kertyvän 50–100 kilometriä ja noin 23 prosenttia kertoi matkaksi tulevan 200 kilometriä tai enemmän. Mahdollisia syitä voivat olla tapahtumien suuri suosio kulttuuripalveluissa, joita ei järjestetä kuin tietyissä kaupungeissa sekä viittomakielisten palveluiden vähäisyys paikkakunnittain. Vaikka viittomakieliset ovat Suomessa vähemmistöryhmä, kulttuurin tulisi mielestämme olla saavutettavissa myös vähemmistöryhmien edustajille: kulttuuripalvelujen tulisi olla saavutettavissa kaikille kulttuuria janoaville.

Kyselymme tulokset osoittivatkin, että viittomakielisille suunnattuja kulttuuripalveluja ei ole riittävästi tarjolla. Vastaajien mukaan erityisesti lapset jäävät paitsi viittomakielisistä kulttuuritapahtumista ja – palveluista. Jäi epäselväksi, onnistuimmeko tavoittamaan kuurojen lasten kuulevia vanhempia. Vastaajiemme ikäjakauma yllätti

meidät; suurin osa vastaajista oli 30–50-vuotiaita. Oletimme vastaajien olevan suurelta osin nuoria aikuisia, joka johtui kyselyn sähköisestä toteuttamistavasta. Olemme kuitenkin hyvin tyytyväisiä tavoitettuumme näin laajan ikäskalan. Saimme vastaajiltamme paljon kehitysideoita uusien kulttuuripalvelujen ja – tapahtumien varalle. Tämä kertoo, että vastaajamme ovat innokkaita ja valmiita vaikuttamaan, ja toivomme mekin, että vastaajiemme toiveet otettaisiin vielä joskus huomioon, sillä erityisesti lapsille varhaiset kulttuurikokemukset ovat tärkeitä.

Kysyttäessämmme jäikö vastaaja paitsi jostain kulttuuripalvelusta ja mahdollisia kehitysideoita, suuri osa vastauksista liittyi jälleen kulttuuripalveluiden saavutettavuuteen. Vastaajan toivoivat esimerkiksi, että järjestettäisiin *kulttuurikiertueita* ja enemmän paikallisia kulttuuripalveluja ja – tapahtumia. Nykyisten palveluiden laatuun tunnutaan olevan tyytyväisiä, mutta niiden saavutettavuus on ongelma. Yksittäisistä kulttuuripalveluista erityisesti Teatteri Totin esityksiä toivottiin lisää, ja että niitä esitettäisiin ympäri Suomea.

Pyrimme tutkimuksen avulla saavuttamaan tilastollisia ja yleistettäviä tuloksia, mutta tutkimuksemme pienen otoksen vuoksi, emme voi kuitenkaan tehdä tuloksista johtopäätöksiä tai yleistyksiä, että kaikki viittomakieliset Suomessa ajattelisivat tai toimisivat vastaajien tavoin. Tutkimustulosten perusteella pystymme ainoastaan tekemään hienovaraisia oletuksia (hypoteeseja), jotka saimme selville tuloksista käyttämällä keskiarvolukuja sekä analysointimenetelmistä ristiintaulukointia.

Yhteistyö toimeksiantajamme Kuurojen Liiton kanssa antoi tutkimuksellemme näkyvyyttä, ja olemmekin tyytyväisiä yhteistyöhömmme. Kyselymme näkyi Kuurojen Liiton etusivuilla, ja luulemme, että se takasi vastauksien saannin. Toivomme työstämme olevan hyötyä Kuurojen Liiton kulttuurituotannolle, ja että se herättäisi mielenkiintoa myös muissa kulttuuripalvelujen tarjoajissa sekä antaisi uutta tietoa viittomakielisistä kulttuuripalveluista kiinnostuneille. Olisi myös toivottavaa, että opinnäytetyömme tulokset kannustaisivat jatkotutkimuksiin, esimerkiksi

saavutettavuuden ja lasten viittomakielisten kulttuuripalveluiden paranemisen saavuttamiseksi.

Opinnäytetyöprosessi oli vaikea, mutta loppujen lopuksi se antoi paljon. Koimme vaikeaksi määritellä työmme alussa tutkimuskysymykset, koska emme olleet vielä tarkentaneet itsellemme, mitä halusimme tarkalleen viittomakielisistä palveluista tietää. Kuitenkin kun olimme selvittäneet itsellemme tutkimusongelman eli työn tutkimuskysymykset meidän oli helppo lähteä kokoamaan tietoperustaa ja tiesimme myös mitä halusimme saada tietää kyselytutkimuksen avulla.

Huomasimme tutkimuksen eli kyselyn toteuttamisessa olevan vielä kehitettävää. Olisimme voineet kyselyn lisäksi tehdä haastatteluja esimerkiksi kulttuuritapahtumissa, jotka olisivat mahdollistaneet keskustelun. Haastattelujen avulla olisimme ehkä saaneet tietoja asioista, joita emme osanneet kysyä. Myös kysymysten asettelussa on meillä kehittämisen varaa. Mahdollisesti juuri kysymysten asettelun vuoksi emme saaneet selville, miksi esimerkiksi kansainväliset tapahtumat arvioitiin tasokkaammiksi kuin kotimaassa järjestetyt ja kuuleville suunnatut tapahtumat. Olisi ollut huomionarvoista tutkia myös, kuinka tyydyttäväksi pienemmillä kunnilla ja syrjäseuduilla asuvat viittomakieliset kokevat kulttuuripalvelut ja niiden saavutettavuuden. Kyselymme vastaajat olivat kaikki kotoisin kaupungeista. Olisimme lisäksi voineet yhdistää kyselyn kysymyksiä paremmin toisiinsa, jolloin olisimme saaneet kysymyksistä enemmän irti. Kohtasimme joitakin ongelmia avoimien kysymysten vastausten kanssa. Osa vastauksista oli kirjoitusasultaan sellaisia, ettemme voineet laskea niitä osaksi kyselyn tuloksia, koska olisimme saattaneet tulkita ne virheellisesti. Olimme otettuja, että monet vastaajista olivat käyttäneet aikaa avoimien kysymysten vastaamiseen.

Mielestämme onnistuimme opinnäytetyön tavoitteessa ja selvitimme tutkimuksen alussa asettamamme tutkimuskysymykset. Tietoperustassa kerroimme viittomakielisten historiasta ja elinpiiristä sekä viittomakielestä. Kartoitimme millaisia erilaisia

kulttuurin muotoja ja viittomakielisiä kulttuuripalveluja on olemassa, ja kyselyn avulla otimme selvää palvelujen nykytilasta käyttäjien näkökulmasta. Tuloksista kävi ilmi esimerkiksi, että vastaajat olivat tyytyväisiä suurimpaan osaan *antamistamme* kulttuuripalveluista, mutta että palveluiden saavutettavuudessa olisi parannettavaa. Saimme myös paljon kehitysideoita (ks.s.90), joita kysyimme lähinnä Kuurojen Liiton kulttuuriosaston sekä muiden kulttuuripalveluiden ja -tapahtumien kehittämiseksi.

Opinnäytetyön suunnittelun alkaessa emme tiedäneet, kuinka käytännössä suorittaisimme parityöme. Yhteistyömme opinnäytetyötä tehdessä on pitkästä välimatkasta huolimatta sujunut hyvin. Kirjoitustyyliimme ovat samankaltaiset, ja sen ansiosta saavutimme mielestämme yhtenäisen ja helppolukuisen työn. Luonteemme ja työskentelytapamme tasapainottavat toisiaan, ja voimme molemmat todeta, että opimme toisiltamme paljon opinnäytetyötä tehdessä. Opinnäytetyön ohella opituista parityöskentelytaidoista on varmasti hyötyä myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Aalto, J. & Valli, R. 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Toim. Valli, R. Jyväskylä: PS-kustannus, 100–112.

Ballantyne, J. 1970. Deafness. Lontoo: J. & A. Churchill.

Bardy, M. 2007. Taiteen paluu arkeen. Teoksessa Taidetta keskellä elämää. Toim. Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. Nykytaiteen museo Kiasman julkaisu 106. Helsinki: Like, 21–33.

Bergström, S. & Leppänen, A., 2000. Markkinoinnin maailma. 2. uud. p. Helsinki: Edita.

Creswell, J.W. 2003. Research design. Qualitative, quantitative and mixed methods approaches. Thousand Oaks, CA: Sage.

Digium 2010. Viitattu 14.9.2010. <http://www.digium.fi/>

Eronen, A., Eskelinen, M., Kinnunen, P., Saarinen, M.-L. Tiermas, Paula & Wikman, Minna 1997. Kieli – kynnys hyvinvointiin: Kuurojen omia kokemuksia hyvinvointipalveluista. Helsinki: Kuurojen palvelusäätiö, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

European Travel Commission. 2005. City tourism & culture – The European experience. ETC Research Report 2005:1. World Tourism Organization. Viitattu 26.10. http://www.etc-corporate.org/resources/uploads/ETC_CityTourism&Culture_LR.pdf

Grönroos, C., 2001. Palveluiden johtaminen ja markkinointi. Porvoo: WSOY.

Gustems, J. 2008. Musiikki. Helsinki: Perhemedia.

Haapalainen, R. 2007. Taidetta elämän vuoksi. Teoksessa Taidetta keskellä elämää. Toim. Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. Nykytaiteen museo Kiasman julkaisu 106. Helsinki: Like, 221–226.

Heikkilä, T. 1998. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Heiskanen, I., Kangas, A., Mitchell, R. 2002. Taiteen ja kulttuurin kentät: Perusrakenteet, hallinta, lainsäädäntö ja uudet haasteet. Helsinki: Tietosanoma.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. painos. Helsinki: Tammi.

Hyypä M.T. 2007. Elinvoimaa kulttuurista. Teoksessa Taidetta keskellä elämää. Toim. Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. Nykytaiteen museo Kiasman julkaisuja 106. Helsinki: Like, 155–159.

Hyypä, M.T. & Liikanen, H.-L. 2005. Kulttuuri ja terveys. Helsinki: Edita.

Häkkinen, K. 2003. Kielitieteen perusteet. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Jokinen, M. 2000. Kuurojen oma maailma – kuurous kielenä ja kulttuurina. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura, 79-101.

Jokinen, M. 2002. Viittomakieliset – yksi suomalaisista kielellisistä vähemmistöistä. Teoksessa Moniääninen Suomi – Kieli, kulttuuri ja identiteetti. Toim. Laihala-Kankainen, S., Pietikäinen, S. & Dufva, H. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus, 65-89.

Järvenpää, M., Nukarinen, M. & Sompi, L. Kieletön mieli? Mieleetön kieli!. Diakonia-ammattikorkeakoulu, viittomakielentulkin koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 31.7.2010.

[https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/14779/Jarvenpaa_Nukarinen_Sompi.pdf?sequence=2,](https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/14779/Jarvenpaa_Nukarinen_Sompi.pdf?sequence=2)

Kananen, J. 2008. Kvantti. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 89.

Kansaneläkelaitos 2010. Vammaisten tulkkauspalvelut. Viitattu 26.10.2010.
[http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/240510155837KP?OpenDocument,](http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/240510155837KP?OpenDocument)
vammaistuet.

Kent, P. & Calishain, T. 2002. Liiketoiminta ja markkinointi Internetissä. Järvenpää: Yrityssanoma.

Kirkinen, H. 2002. Termiitti vai enkeli? Ajatuksia kulttuurievoluutiosta. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kulttuuria kaikille. Ajankohtaista 28.4.2008. Viitattu 23.8.2010.
<http://www.kulttuuriakaikille.fi/uutiset.php?aid=12040&k=11815>

Kurki, A. & Takala M. 2002. Tekniset apuvälineet kommunikoinnin tukena. Teoksessa Kieli, kuulo ja oppiminen – kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus. Toim. Takala, M. & Lehtomäki, E. Helsinki: Finn Lectura, 43-52.

Kuurojen Liitto 2010 a. Viitattu 23.8.2010. http://www.kl-deaf.fi/fi-FI/Kuurojen_Liiton_toiminta/, Kuurojen liiton toiminnasta.

Kuurojen Liitto 2010 b. Viitattu 23.8.2010. <http://www.kl-deaf.fi/fi-FI/historia/>, Kuurojen Liiton historiasta.

Kuurojen Liitto 2010 c. Viitattu 23.8.2010. <http://www.kl-deaf.fi/tapahtumakalenteri/?targetgroup=CultureEvent>, viittomakielisistä kulttuuritapahtumista kalenteri.

Kuurojen Liitto 2010 d. Viitattu 23.8.2010. <http://www.kl-deaf.fi/fi-FI/Kulttuurituotanto/>, Kuurojen liiton kulttuurituotannosta.

Kuurojen Liitto e. Viitattu 23.8.2010. <http://www.kl-deaf.fi/Page/597dbd4a-c128-4f29-8bf8-bd14cd97f81f.aspx>, Valtakunnallista kulttuuripäivistä.

L 19.2.2010/133. Laki vammaisten henkilöiden tulkkaukspalvelusta. Viitattu 9.10.2010. Valtion säädöstietopankki Finlex. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100133>, ajantasainen lainsäädäntö.

Lappi, P. 2000. Viittomakielen lainsäädännöllinen asema. Teoksessa Viittomakieliset Suomessa. Toim. Malm, A. Helsinki: Finn Lectura, 71-76.

Lappi, P. 2002. Kuurojen Liitto. Teoksessa Kieli, kuulo ja oppiminen – kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus. Toim. Takala, M. & Lehtomäki, E. Helsinki: Finn Lectura, 252-253.

Lindberg-Repo, K., Mehra, E., Gupta, D., Dube, A., & Kaul, V. 2009. Titans of Branding. Helsinki: Gummerus.

Malm, A. & Östman, J.-O. 2000. Viittomakieliset ja heidän kielensä. Teoksessa Viittomakieliset Suomessa. Toim. Malm, A. Helsinki: Finn Lectura, 9-32.

Markkinointia 2010. Viitattu 26.10.2010. Markkinointi 2.0. Sosiaalinen media.
<http://www.markkinointia.fi/markkinointi-20/markkinoinnin-muutos/uudet-valineet/sosiaalinen-media.html>

McKercher B. & Du Cros H. 2002. The Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management. The Haworth Hospitality Press.

Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: International Methelp.

Opetusministeriö 2006. Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus: Opetusministeriön toimenpideohjelma 2006-2010. Opetusministeriö kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. Opetusministeriön julkaisuja. 2006:6. Viitattu 2.8.2010.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/opm_18_opm6.pdf?lang=fi

Opetusministeriö 2008. Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä: Näköaloja taiteen soveltavaan käyttöön. Opetusministeriö kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. Opetusministeriön julkaisuja. 2008:12. Viitattu 2.8.2010.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm12.pdf?lang=>

Paavilainen, J. 1999. Internetin liiketoiminnallinen merkitys. Helsinki: Suomen ATK-kustannus Oy.

Palttala, P., Tulkki, H. & Vakkuri, M. 2004. Kulta – Taide ja kulttuuri. Helsinki: Otava.

Piirainen, E. & Rytönen, M. 2009. Kohti kaikille kuuluvaa teatteria: Haastattelututkimus teattereiden halusta ja mahdollisuuksista tuottaa esteetöntä teatteria viittomakielisille. Humanistinen ammattikorkeakoulu, viittomakielentulkin koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 31.7.2010.
http://www.kulttuuriakaikille.fi/doc/Kohti_kaikille_kuuluvaa_teatteria.pdf

Rainó, P. 2000. Carl-Oscar Malm – suomalaisen viittomakielen isä. Teoksessa Viittomakieliset Suomessa. Toim. Malm, A. Helsinki: Finn Lectura, 35-46.

Rauhala, L. 2009. Ihminen kulttuurissa – kulttuuri ihmisessä. Helsinki: Gaudeamus.

Riukulehto, S. 2001. Kulttuurin vaikuttavuus. Teoksessa Perinnettä vai bisnestä?: Kulttuurin paikalliset ulottuvuudet. Toim. S. Riukulehto. Jyväskylä: Ateena Kustannus, 6-16.

Saarinen, A. & Tanttu, S. 2005. 1. Puhevammaisten tulkkipalvelu. Tukea ilmaisuun tulkkipalvelulla – esimerkkinä Itä-Suomen läänin alueen puhevammaisten tulkkipalvelu. Teoksessa Sanomaton sanoiksi: Näkökulmia puhevammaisten tulkkipalveluun. Toim. J. Laurinkari & A. Saarinen. Stakes. Helsinki: Gummerus, 13-60.

Sacks, O. 1990. Att se röster. Malmö: Beyronds Grafiska AB.

Sakari, M. 2007. Museo mahdollisuuksien tilana. Teoksessa Taidetta keskellä elämää. Toim. Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. Nykyaiteen museo Kiasman julkaisuja 106. Helsinki: Like, 103-106.

Salmi, E. & Laakso, M., 2005. Maahan lämpimään – Suomen viittomakielisten historia. Helsinki: Kuurojen Liitto.

Saukkonen, P. & Ruusuvirta, M. 2009. Toiveet, tavoitteet ja todellisuus : tutkimus kulttuuripoliitikasta 23 kaupungissa. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiön Cuporen julkaisuja 15. Cupore: Helsinki.

Sencity Finland 2010. Tapahtuman kotisivut. Viitattu 18.10.2010.
<http://www.campusentertainment.fi/sencity/>.

Signmark 2010. Viitattu 23.8.2010. <http://www.signmark.biz/site/bio>

Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut. Viitattu 26.10.2010.
<http://www.stm.fi/vammaispalvelut/tulkkipalvelut>, vammaispalvelut.

Stenros, N. 2008. Signmark. Helsinki: Otava.

Strandman, P. 2007. Taiteen soveltavaa käyttöä. Teoksessa Taidetta keskellä elämää. Toim. Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M. & Korhonen, P. Nykyaiteen museo Kiasman julkaisuja 106. Helsinki: Like, 160–163.

Takala, M. 2002. Kuulovammaisuus. Teoksessa Kieli, kuulo ja oppiminen – kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus. Toim. Takala, M. & Lehtomäki, E. (toim.) Helsinki: Finn Lectura, 25-42.

Teatterin tiedotuskeskus TINFO. Teatterit ja ohjelmistot. Viitattu 28.10.2010.
<http://www.teatteri.org/>

Tikkanen, H. 2005. Markkinoinnin johtamisen perusteet: Tehtävät, perusprosessit ja markkinointistrategia. Helsinki: Talentum.

Topo, P., Hannikainen-Ingman, K., Saarikalle, K. & Tiilikainen, R. 2000. Kuuroutuneet ja vaikeasti huonokuuloiset tulkkipalvelujen käyttäjinä. Teoksessa Kuulo- ja puhevammaisten tulkkipalvelut. Vammaispalvelulain toteutuminen. Toim. Topo, P., Heiskanen M.-L., Rautavaara, A., Hannikainen-Ingman, K., Saarikalle, K. & Tiilikainen, R. Stakes sosiaali- ja kehittämiskeskukseen raportteja 255. Helsinki: Gummerus, 41–54.

Topo, P., Heiskanen M.-L., Rautavaara, A., Hannikainen-Ingman, K., Saarikalle, K. & Tiilikainen, R. 2000. Tiivistelmä. Teoksessa Kuulo- ja puhevammaisten tulkkipalvelut. Vammaispalvelulain toteutuminen. Toim. Topo, P., Heiskanen M.-L., Rautavaara, A., Hannikainen-Ingman, K., Saarikalle, K. & Tiilikainen, R. Stakes sosiaali- ja kehittämiskeskukseen raportteja 255. Helsinki: Gummerus, 7-8.

Wallvik, B. 2005. Yksi Suomen teattereista – Kuurojen teatteri 1987–2004. Helsinki: Teatteri Totti.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.

Vivolin-Kären R. & Alanne K. 2004. Viittomakieli 1 – Suomalaista viittomakieltä aikuisopiskelijoille. Helsinki: Kuurojen Liitto.

LIITTEET

Liite 1. Näkymä toimeksiantajan laatimasta saatekirjeestä ja kyselyn linkistä

Tyytyväisyyskysely viittomakielisten kulttuuripalvelujen saatavuudesta

Osallistu tyytyväisyyskyselyyn viittomakielisten kulttuuripalvelujen saatavuudesta!

Kyselyn ovat toteuttaneet restonomiopiskelijat Minna Honkanen ja Pauliina Niemi Jyväskylän ammattikorkeakoulusta. He tutkivat opinnäytetyössään viittomakielisille tarjottavia kulttuuripalveluja Suomessa sekä niiden kehittämistä. Kuurojen Liiton kulttuurituotanto on mukana yhteistyössä.

Toivomme, että mahdollisimman moni viittomakielinen vastaisi selvitykseen.

Kyselyyn pääset oheisesta linkistä: [Kysely viittomakielisistä kulttuuripalveluista](#)

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn!

Liite 2. Kyselyn saatekirje

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn!

Kiitos, että osallistutte kyselyymme, ja samalla autatte viittomakielisten kulttuuripalvelujen kehittämistä. Kysely on osa opinnäytetyötämme, ja se sisältää kysymyksiä kulttuuripalveluista. Tässä yhteydessä tarkoitamme kulttuuripalvelulla esimerkiksi teatteriesityksiä, musiikkikonsertteja ja elokuvia. Aikaa kyselyyn vastaamiseen menee korkeintaan 15 minuuttia. Tietojanne käsitellään luottamuksellisesti.

Liite 3. Kyselyn kysymykset

1. Ikäanne?
 - 1) 0-18v.
 - 2) 19-30v.
 - 3) 31-50v.
 - 4) 51-70v.
 - 5) 71- v.

2. Kotipaikkakuntanne?

3. Oletteko suomalainen/suomenruotsalainen ja onko viittomakieli äidinkielenne/ensikielenne?
 - 1) kyllä
 - 2) ei
 - 3) joku muu, mikä? _____

4. Onko perheessänne muita viittomakielisiä*?
*Tarkoitetaan perheenjäsentä (äiti, isä ja/tai sisarus)
 - 1) kyllä
 - 2) ei

5. Oletteko kuurojen yhdistyksen jäsen?
 - 1) kyllä
 - 2) ei

6. Arvioikaa asteikolla 1-5, mistä saatte ensisijaisesti tietoa viittomakielisille suunnatuista kulttuuripalveluista. 1=En laisinkaan, 5=Ensisijaisesti.

Kuurojen Liitto

Kuurojen yhdistyksen internet-sivusto

Kuurojen lehti

Paikallinen sanomalehti

Facebook

Muu sähköinen media, esim. Twitter

Jokin muu lähde, mikä? _____

Jokin muu, mikä? _____

7. Millaisia kulttuuripalveluja käytätte eniten? Arvioikaa asteikolla 1-4. 1= Kaikkein vähiten, 4= Kaikkein eniten.

Teatteri

Musiikki

Kuvataide

Kulttuuripäivät

Kansainvälinen tapahtuma

Museo

Elokuvateatteri

Jokin muu kulttuuripalvelu, mikä? _____

8. Kuinka usein käytätte alla lueteltuja kulttuuripalveluja?
 0=En laisinkaan, 1=Harvemmin, 2=1-2 kertaa vuodessa, 3=4-6 kertaa
 vuodessa, 4=8-10 kertaa vuodessa, 5=12 kertaa vuodessa tai enemmän.

Teatteri

Musiikki

Kuvataide

Kulttuuripäivät

Kansainväliset tapahtumat

Museo

Elokuvateatteri

Jokin muu kulttuuripalvelu, mikä? _____

9. Jos olette käyttäneet alla olevia palveluita, arvioikaa asteikolla 1-5 kuinka
 tyytyväisiä olette olleet niiden laatuun.

Teatteri Totti

Signmarkin esiintymiset

Valtakunnalliset kulttuuripäivät

Sencity

Viittomakielen päivä

Viittomakielisille tulkatut tapahtumat

Tekstitetyt ohjelmat

Elokuvateatteri

Ooppera

Kansainväliset tapahtumat

Kansainvälinen kuurojen viikko

Tulkkipalvelut

10. Oletteko itse tilanneet tulkkia tapahtumiin?

- 1) kyllä
- 2) ei

11. Jos olette itse tilanneet tulkin, niin mihin tapahtumiin?

12. Kenen kanssa käytätte kulttuuripalveluita? Voitte valita useamman vaihtoehdon.

- 1) perhe
- 2) ystävät
- 1) sukulaiset
- 2) jonkun muun kanssa, kenen? _____

13. Kuinka pitkän matkan yleensä matkustatte saavuttaaksenne kulttuuripalvelun Suomessa?

- 1) 0-25 km
- 2) 25- 50 km
- 3) 50- 100 km
- 4) 100- 200 km
- 5) 200- km
- 6) jokin muu matka, mikä? _____

14. Kuinka pitkän matkan päähän olisitte valmiita matkustamaan saavuttaaksenne kulttuuripalvelun?

1) 0-25 km

2) 25- 50 km

3) 50- 100 km

4) 100- 200 km

5) 200- km

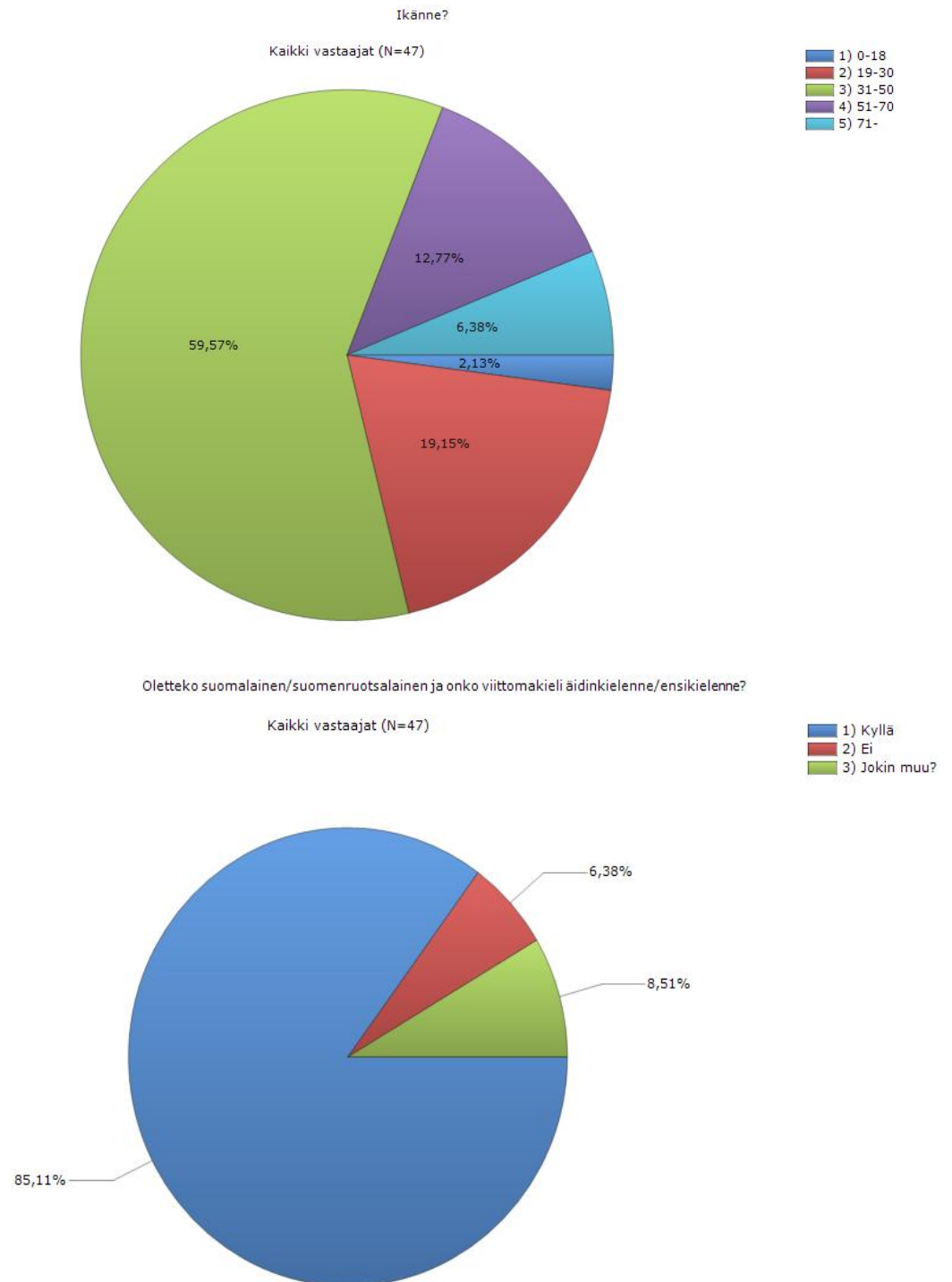
6) jokin muu matka, mikä? _____

7) ulkomaille?

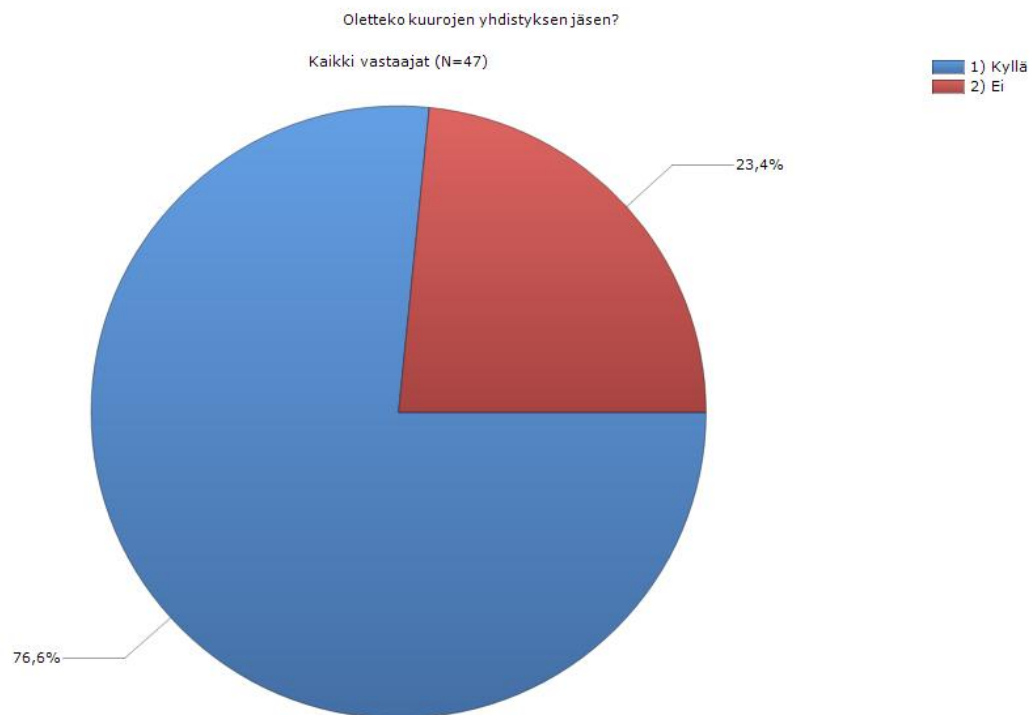
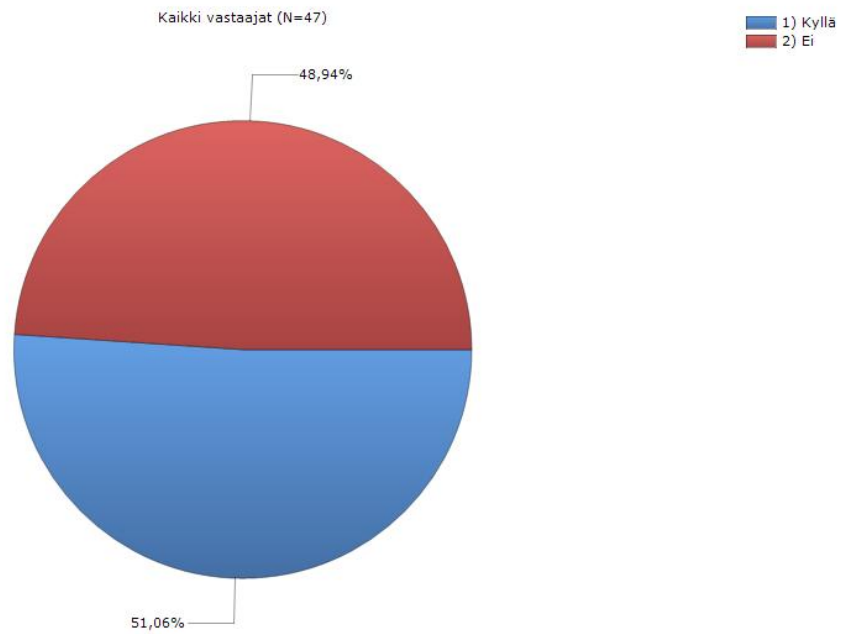
15. Koetteko, että jätätte paitsi jostain kulttuuripalvelusta? Vastatkaa vain, jos olette tätä mieltä.

16. Tärkein viimeiseksi... Onko teillä ideaa tai toivetta jollekin uudelle kulttuuripalvelulle tai – tapahtumalle?

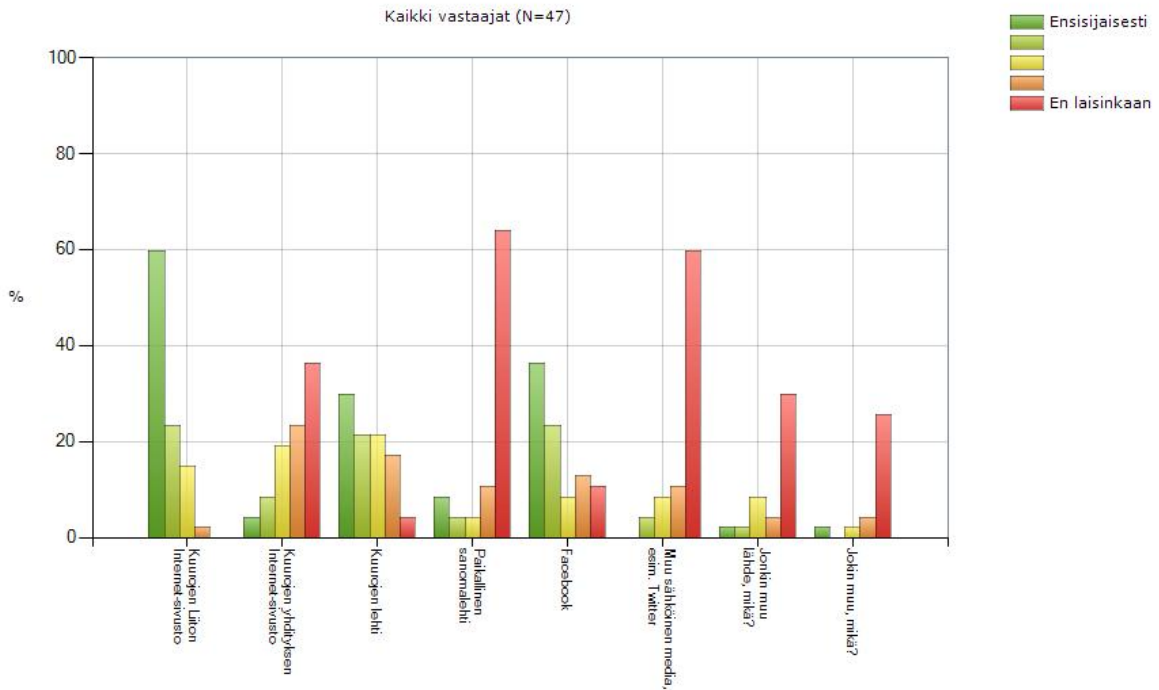
Liite 4. Strukturoiden kysymysten vastaukset kysymysjärjestyksessä

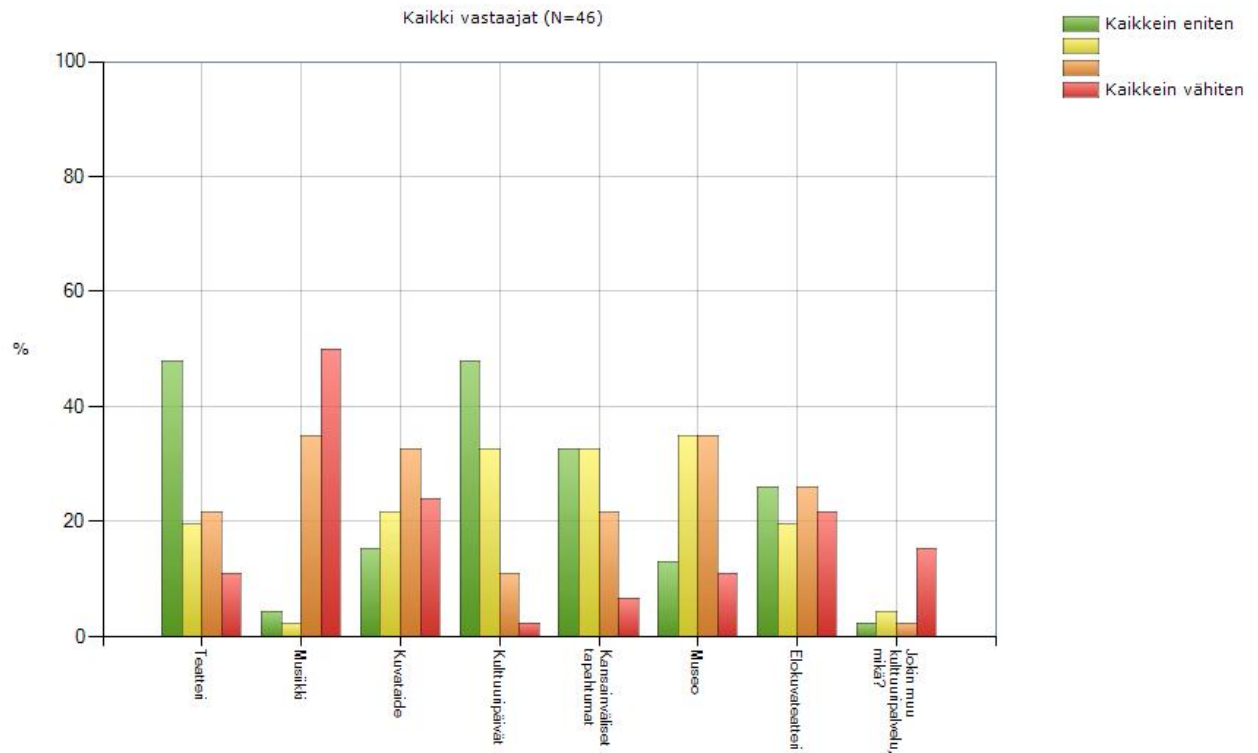
Onko perheessänne muita viittomakielisiä*?*tarkoitetaan perheenjäsentä (isä, äiti ja/tai sisarus), jonka ensisijainen äidinkieli on viittomakieli.

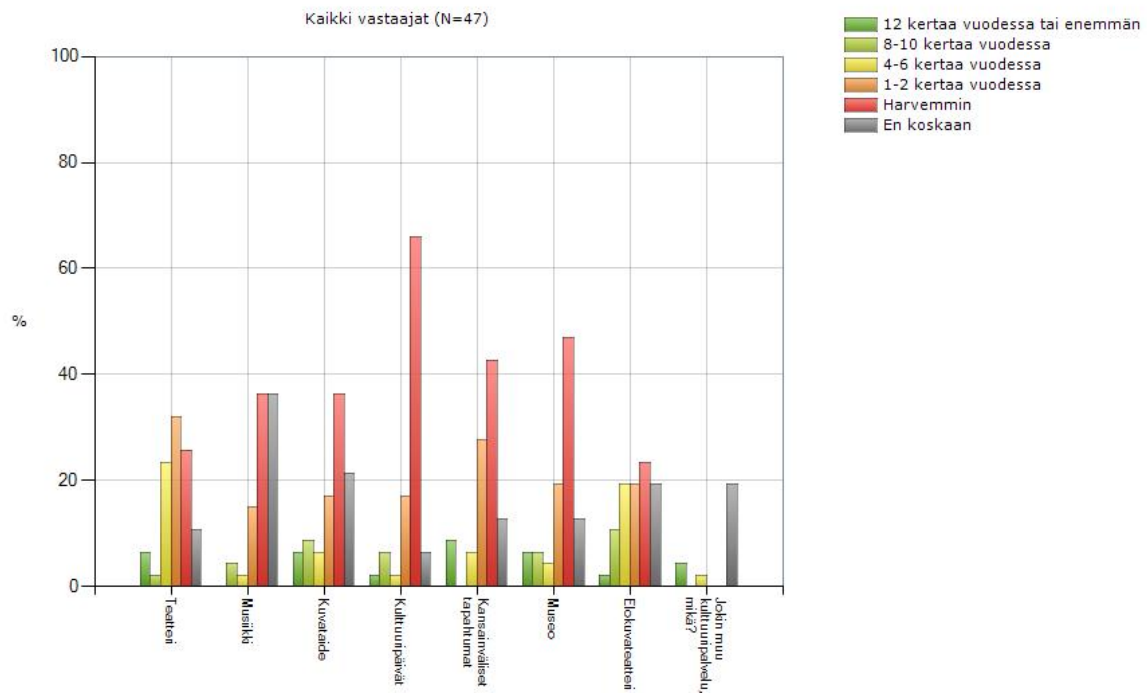
Arvioikaa asteikolla 1-5, mistä saatte ensisijaisesti tietoa viittomakielisille suunnatuista kulttuuripalveluista.

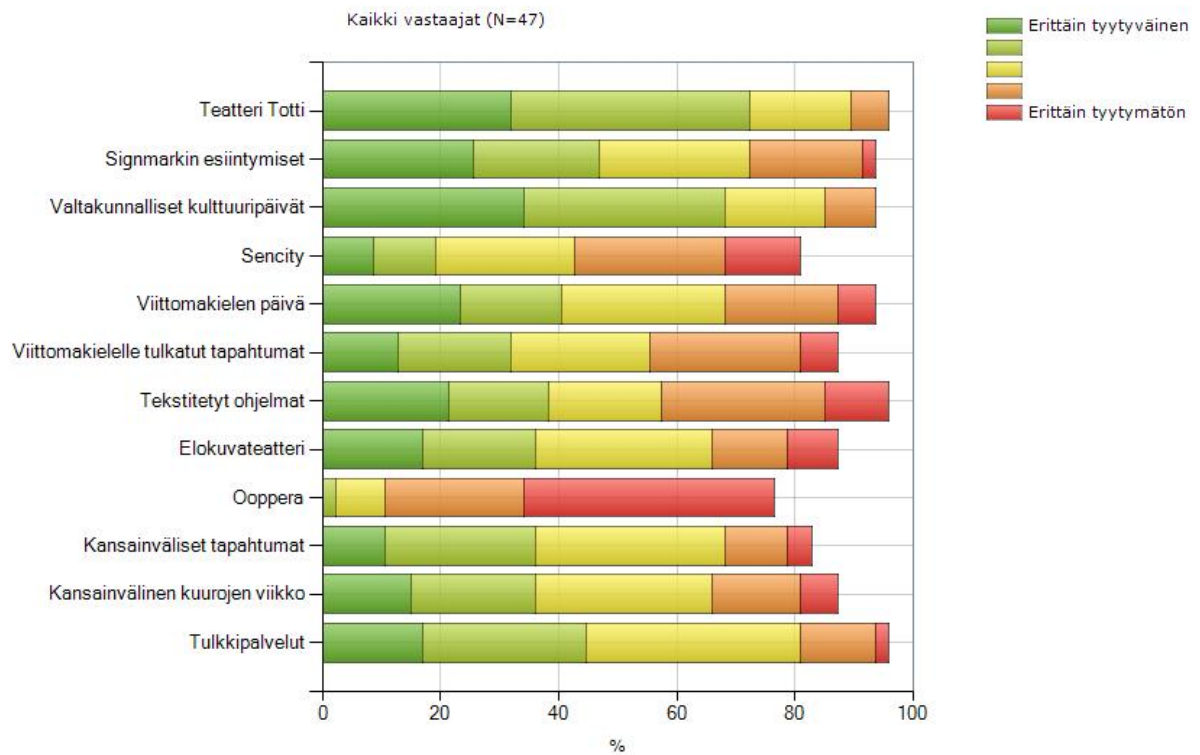
Millaisia kulttuuripalveluja käytätte eniten? Arvioikaa asteikolla 1-4.

Kuinka usein käytätte alla lueteltuja kulttuuripalveluja?

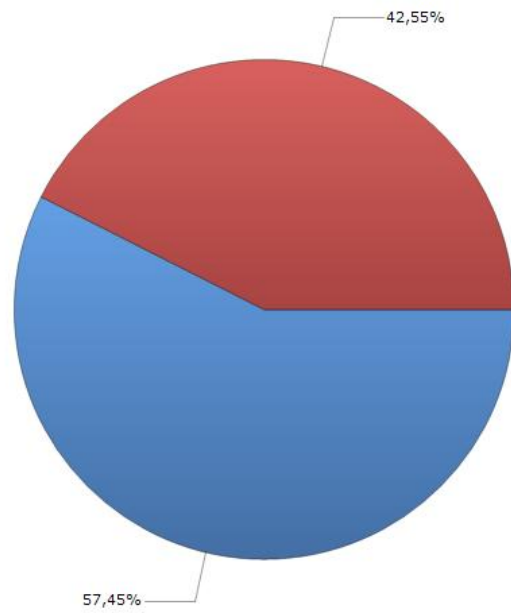
Jos olette käyttäneet alla olevia palveluita, arvioikaa asteikolla 1-5 kuinka tyytyväisiä olette olleet niiden laatuun?

Oletteko itse tilanneet tulkkia tapahtumiin?

Kaikki vastaajat (N=47)

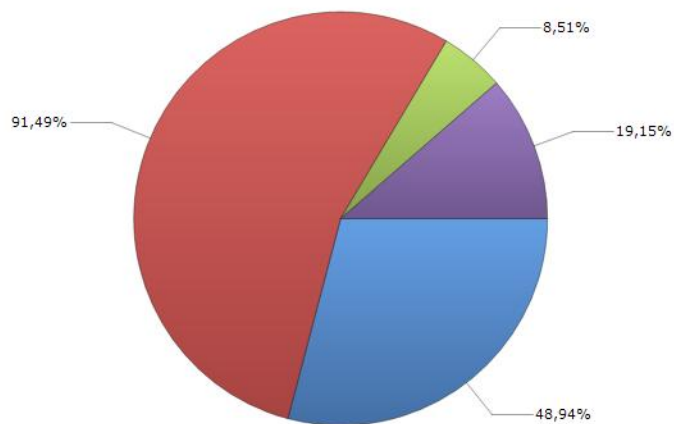
1) Kyllä
2) Ei

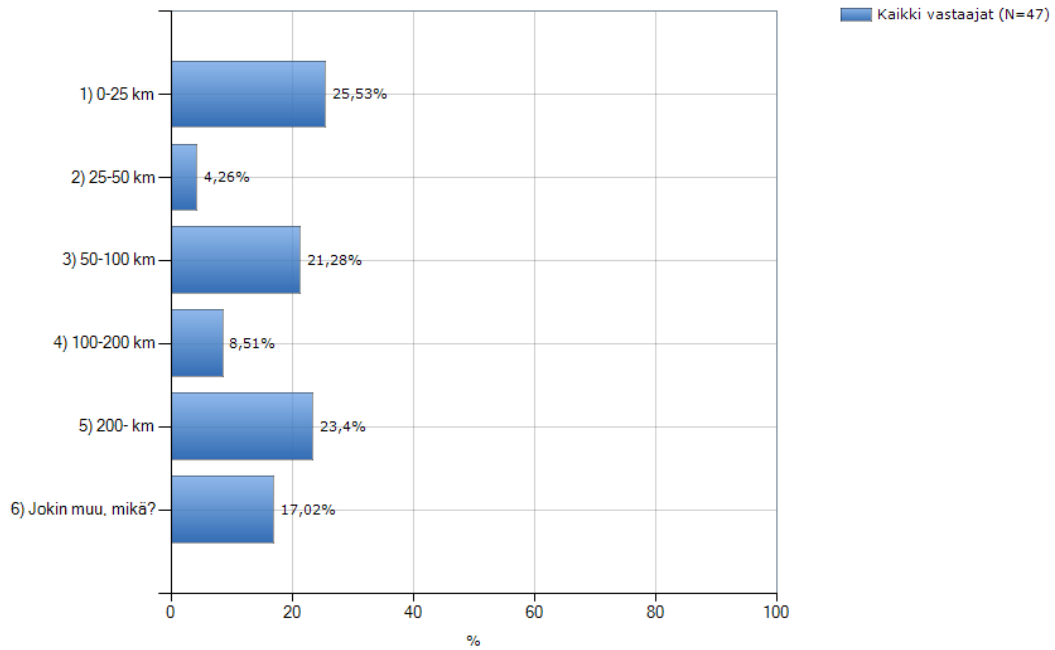
Kenen kanssa käytätte kulttuuripalveluita? Voitte valita useamman vaihtoehdon.

Kaikki vastaajat (N=47)

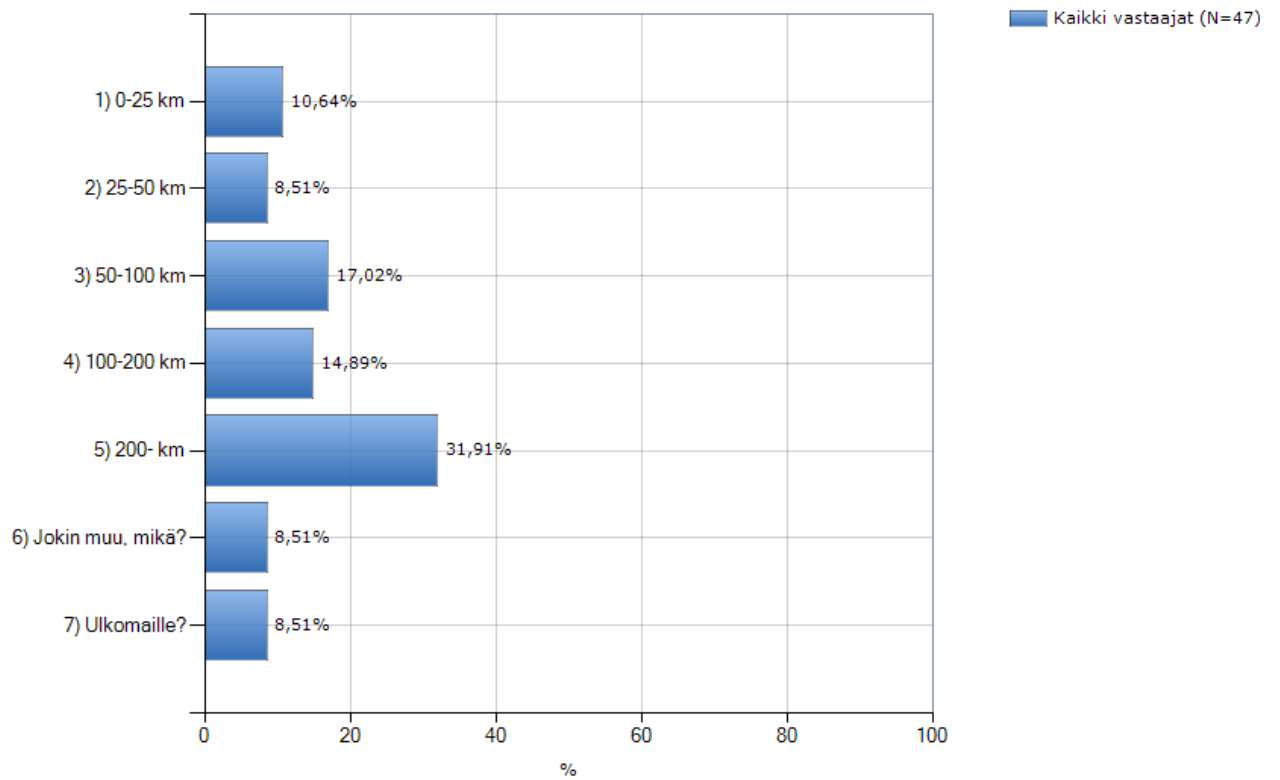
1) Perhe
2) Ystävät
3) Sukulaiset
4) Jonkun muun kanssa, kenen?

Kuinka pitkän matkan yleensä matkustatte saavuttaaksenne kulttuuripalvelun Suomessa?

Kuinka pitkän matkan päähän olisitte valmiita matkustamaan saavuttaaksenne kulttuuripalvelun?

Liite 5. Avoimien kysymysten 2., 15. ja 16. vastaukset

2. Kotikaupunkinne?

Kaupungit (yht. 22). Vastaajien lukumäärä yht. 46(N). Taulukossa kaupunkien edustajamäärät ja (prosentuaaliset luvut)

Helsinki	12 (20,08%)
Vantaa	5 (10,90 %)
Turku	4 (8,70 %)
Jyväskylä	3 (6,52 %)
Espoo	3 (6,52 %)
Kuopio	2 (4,35 %)
Tampere	2 (4,35 %)
Hyvinkää	1 (2,17 %)
Lappeenranta	1
Lahti	1
Lohja	1

Mikkeli	1
Oulu	1
Rauma	1
Kouvola	1
Jämsä	1
Seinäjoki	1
Sipoo	1
Vaasa	1
Imatra	1
Kotka	1
Hämeenlinna	1

15. Koetteko jääväne paitsi jostain kulttuuripalvelusta?

Oulusta
liian harvoin esim. teatteri totti esityksiä
Kyllä esim kuulevien järjestämä
Kirjastolain sivistyksellinen velvoite ei täyty viittomakielisten osalta, samoin on tv-ohjelmien tekstitysvelvoiteen laita
Taidemuseosta
useimmista, koska yleensä niitä järjestetään vain Helsingissä
Kuulevien teattereita on kiva seurata
esim. kuuleva...Kuurojen oma kulttuuripalvelu, tai ystävä puuttuu.
TV-kulttuuriohjelmia ei aina tekstitetä!
Monet kulttuuripalvelut liiaksi keskittyneet pääkaupunkiseudulle. Ei ole aina mahdollista tulla sinne asti.
avoimuus ja yhteisön salaisuus. esim: sorto toisia kuuroa. toinen esim: kuuleva käyttää hyväksi kuuroa tai päinvaiston. on paljon syvämpi asioita olisi haluan totuus yhteisön elämä. toinen uusi ongelma esim tutun kuurojen yhdistys haluaa yhdistyksen salissa on ainostaa jäsenille. ...ei ole avoimuus viittomakieli... kuuroilla saa vähän taideopetus..
en kuule
Pohjois-Suomessa ei tapahdu paljon mitään viittomakielisiä kulttuuripalveluja kuten etelässä. Seuraava kerta taitaa olla valtakunnalliset kulttuuripäivät Oulussa 2012.
Ei joka viikkoa saa..
pienessä kunnassa esim. Mikkelissä on hyvin vähäistä kulttuuripalvelua jos

ollenkaan toisin kuin suurissa kaupungeissa esim. Helsingissä ja Jyväskylässä.
elokuvateatterin teksityksen puutteita..
pitkät matkat
on muuta menoja(ainakin kivempaa tai sitten tärkeämpää, esim koulu.)

16. Onko teillä ideaa tai toivetta jollekin uudelle kulttuuripalvelulle tai – tapahtumalle?

ehdotan, uusi kulttuuritapahtumat " Viittomakielisten kulttuuripäivät" kuurojen kulttuuripäivät historiaan.
Kiva, kun Teatteri Totti esittää muuallakin Suomea. Eikä esitys aina ekana Hgissä kuten nyt Meikäläiset aloitti Jyväskylässä. Kannattaa vaan katsoa teatteri on sellainen paikka, joka sopii myös kuuroille, esteetön näkö lavalle/lavalta näkee esityksiä. Olisi myös muitakin vastaavia eri paikkakunnilla nähtävinä...
Lisää alueellisia kulttuuripalveluja. Kulttuuritapahtumat tulee olla enemmän alueellisia kuin valtakunnallisia.
Saavattavuus ja estettämyys!!!!
Miksi keksiä pyörää uudestaan, kun vanhassakin on parantamisen varaa? Nyt rutkasti lisää painetta julkiseen kulttuuripolitiikkaan huomioida viittomakieliset ja kuurot kansalaiset. Kulttuurilaitokset ja vapaa kenttä ovat käpertyneet itseensä, kuka kiinnostuu kuuroista?
voisi facebookissa yhteisönä kulttuuripalvelusta tiedottaa viittomakielellä (video)

Toivottavasti kaupunkien taidemuseoille tarvitaan tulkkausta ja puheviittomaa.
Tehkää kiertue-esitysmatkoja eri paikkakunnille!
Haluan, että kuurojen palvelutuottajat/kuurojen kulttuurituotanto tekevät yhteistyötä teattereiden kanssa, että viittomakielisetkin saavat tulkattuja esityksiä.
Enemmän teatteriesityksiä - ei pelkästään suomalaisten/teatteri Tottien tuottamia, vaan enemmän yhteistyötä kansainvälisellä tasolla, jota teatteriesityksiä tulee korkeatasoisempia ja monipuolisempia. Niiden teatteriesityksien lisäksi viittomakielisten taide- kuvanäyttelyä voidaan järjestää paljon enemmän sekä kansainvälisellä yhteistyöllä - kiertäviä näyttelyä.
En osaa sanoa...
Toivon, että Kuopiossa järjestää jotain kulttuuripalvelu- tai tapahtuma... Me kuopiolaiset emme jaksakaan aina mennä jonnekin kun järjestää muualla muutama kertaa kuukaudessa... Olisi kiva saada viittomakielisen kulttuuripalvelu- ja tapahtuma omalla kotikunnalla, mutta saatu niin tosi harvoin.
Olen pitkään toivonut, että Teatteri Totti järjestäisi ulkoteatteriesityksen kesällä. Olen nähnyt ohimennen, miten Helsingin Suomenlinnassa tai jossain vastaavassa on järjestetty kuulevien eli siis suomea puhuvien teatteriesityksiä ulkona kesällä. Tarkoitan siis tällä kesäteatteria, jolla on tietenkin lava ja katos jne. On se toki hienoa, että Teatteri Totti tuottaa produktioitaan pari kolme kertaa vuodessa. Mutta aina vaan samassa paikassa ja aina lähes samoihin vuodenaikoihin, kuten keväällä, syksyllä, talvella... ei koskaan kesällä. Miksei Teatteri Totti voisi järjestää kesäteatteriäkin. Siinäpä olisi oivallisen uniikkia markkinointia viittomakielisille ja myös kuuleville!! Ja toinen asia, jota olen toivonut, on lastentapahtumat. On järjestetty mm. viittomakielistä filmifestivaalia ja muita kaiken maailman tapahtumia viittomakielisille, mutta ne ovat aina olleet aikuisille/ nuorille. Ei mitään sellaisia, joista lapset olisivat kiinnostuneita. Teatteri Totti on toki esittänyt

<p>lastenteatteria, mutta ei se valitettavasti yksinään riitä. Lastenjuhlat tai lastenriehat laskiaisen merkeissä, Halloween-juhlat ja vaikka mitä lastentapahtumia olisi kiva olla, että kuuleva poikani saisi ottaa osaa viittomakielisiin juttuihin kuin myös muiden viittomakielisten lapset.</p>
<p>en osaa sanoa.</p>
<p>Enemmän viittomakielisiä kulttuuritarjontaa esim. viittomakielistä teatteria</p>
<p>Jokin vapaamuotoisempi yhteisöllinen tapahtuma, esim. kesäfestivaali vuorovuosina kulttuuripäivien kanssa? Sellainen tapahtuma jossa voitaisiin esitellä myös viittomakielisten yrittäjien osaamista ja erilaisia hyvinvointipalveluja kulttuuriohjelman ohessa.</p>
<p>Viittomakielinen tempausviikko keskelle kaupunkia: jaetaan tietoisukuja viittomakielestä ja kuurojen kulttuurista Viittomakielinen väittelyilta tai stand up Viittomakielinen pub-ilta Viittomakielinen satutuokio lapsille Viittomakielinen ex tempore-ilta Kuurojen kulttuurin jäljillä - luentoja sen funktiosta ja merkityksestä Viittomakielinen tanssi- ja taiderieha Seniorit-Juniorit yhteinen historiailta - vaihdetaan kokemuksia</p>
<p>kulttuuripäiväkilpailu täytyy kova tasokas .. palkinto laatu täytyy nostaa. kuurojen oma kulttuuritalo! kulttuurivuosi on turussa 2011. taovon joka tapahtumia on tulkkipalvelu.. kaikki suomi ihmiset ja eurooppaa voi osallistuu mukaan turussa tervetuloa.</p>
<p>Toivottavasti kulluuritapahtumaan puheviittomatulkkia käytetään enemmän</p>
<p>Viittomakielistä kulttuuripalvelua pitäisi tuoda enemmän pohjoiseenkin!</p>
<p>Kunnat voisivat palkata viittomakielisiä työskentelemään kulttuuripalveluissa, että</p>

<p>kaupungit voisivat tarjota viittomakielisiä. Tulkatut palvelut eivät aina toimi!</p>
<p>Kiertävä kulttuuritapahtuma, että syrjäkuntien asukkaat pääsevät myös osallisiksi esim. museokierros. Lapsiperheille suunnattu kulttuuritapahtuma puuttuu kokonaan, tai oikeastaan pääkaupunkiseudulla järjestetään tänä syksynä satutuokio Kallion kirjastossa ja työpajapiiri HKY:llä lasten oikeuksien päivän kunniaksi. Olisi hyvä järjestää valtakunnallinen, tai useampi pienempi lapsiperhetapahtuma. Viittomakielen kulttuurihistoria olisi hyvä saada lapselle siirrettyä tavalla toisella. Harmikseni Kuurojen videotiedotteissa ei enää näy pienemmillekin lapsille sopivia satutuokioita kuten lapsuusaikanani oli.</p>
<p>I hope to have more captions (subtitles) on every Finnish TV programs because it is important for Finnish deaf people to know their background and the Finnish culture.</p>
<p>enemmän teatteritapahtumaa ja voisi tehdä nuoreille (18-35v) oma elokuvan tekeminen -kerho tai vastaavaa.</p>
<p>valokuvaus viikonloppu tyylinen tapahtuma.. ja nuorille suunnattu elokuva/sarja/dokumentti työpaja..</p>
<p>ei ole mitään sanomista</p>
<p>hmm. Kulttuuritapahtumia ois ENEMMÄN kuin muutama kertaa vuodessa! :)) Kulttuuri on ihan tärkeä viittomakielisille, ainakin mun mielestäni! :)))</p>